

SLOVENSKI

Poročevalec

Izdaja in tiska Casopisno podjetje Slovenski poročevalec. — Direktor: Rudi Janžaba. Glavni in odgovorni urednik: Sergej Vošnjak. — Uredništvo: Ljubljana, Tomšičeva ulica št. 1 in 3, telefon 23-322 do 23-326. — Uprava: Ljubljana, Tomšičeva ulica št. 1/II, telefon 23-326. — Oglasi: oddelček Ljubljana, Titova cesta 7, telefon 21-896, za ljubljanske naročnike 20-463, za zunanje 21-832. — Poštni predal št. 29. — Ziro račun pri Komunalni banki Ljubljana št. 60-KB-5-Z-367. — Mesečna naročnina 230 din.

Banke v našem gospodarskem sistemu

Decentralizacija in demokracija naše uprave vedno ostreje postavljata pred nas probleme, ki jih moramo vsaj reševati, če jih že ni moč rešiti tako dokončno rešiti, ker samo tako lahko zagotovimo uspešno delo družbenih organov upravljanja in pravilno izvajanje nalog, ki jih v zvezi s prenosom pristojnosti prevzemajo naše nižji organi uprave. Seveda je področje teh problemov zelo obsežno in večkrat zahtevajo poseben od njih temeljitih proučevanj in tudi predhodnih mer, preden jih začnemo dokončno reševati. Eden takšnih na področju gospodarstva, ki po svoji naravi zasluži posebno pozornost, zaradi svojega vpliva na proizvodni proces pa posebno skrb, je problem kreditnega sistema

spodarskega procesa (ker se v centralizirani bančni mreži glavne odločitve dajejo vendarle vedno v centrali) strogo centraliziranje bank nesprijemljivo za naš gospodarski sistem, ki počiva na delavskem upravljanju in na najširših oblikah družbene samouprave. Zelim le opozoriti, da razprava o samem bančnem sistemu ne more privedi do pametnega zaključka, če ne izvira iz razprave o sredstvih, o njihovem formiranju in preprosto, če ne počiva na razdelitvi ter o njihovi uporabi. Pravi o osnovnih cilji kreditne politike in s tem o odrejanju določenega kreditnega sistema. Problem kreditiranja in kreditnih sredstev se nam danes kaže v popolnoma drugi luči kot se pred kratkim, ko smo imeli opravka s kreditiranjem

PIŠE ZORAN POLIČ, POSLANSKI KANDIDAT ZA ZVEZNI ZBOR

In z njim povezano vprašanje organizacije bančne mreže. Ne bi hotel dati dokončnih ocen samega sistema, niti končnega predloga o organizaciji bank, pač pa se mi zdi, da bi lahko z nekaj pripombami prispeval k usmerjanju razprav o tem vprašanju in morda dal nekaj idej za njegovo rešitev.

obratnih sredstev gospodarskih organizacij. Sedaj, vsaj načelno, razpolagajo gospodarske organizacije z lastnimi obratnimi sredstvi, oziroma imajo možnost, da si jih čim preje dopolnijo iz sredstev, s katerimi samostojno razpolagajo. Kreditiranje se omejuje na dolgoročna nalaganja (torej investicijski kredit), na kritje takojmenovanih običajnih potreb (sezonski kredit) v proizvodnji ter na kreditiranje proračuna oziroma proračunskih ustanov. Ker gre za dolgoročnejše oziroma trajnejše nalaganje sredstev, je seveda važno, da tisti, ki sredstva ustvarja oziroma za katerega se sredstva ustvarjajo, tudi odreja, kako jih je treba uporabiti, in da se sredstva načelno vključujejo v gospodarski proces področja, za katerega so bila ustvarjena (n. pr. komune, okraja, republike), ne pa vedno v proces področja, v katerem so bila ustvarjena. Sredstva, ki jih lahko kot kredite dalje nalagamo, so tako tista, ki se pri določenem organu v ta namene ustvarjajo, kakor tudi deli tekočih sredstev, s katerimi gospodarske in druge organizacije vsak dan razpolagajo, ki pa jih vsak dan v celoti ne trošijo.

Predvsem bi hotel opozoriti, da naše razprave o organizaciji bank vse prevečkrat neuporabne, samo na površini same problematike, ne da bi razčistile jedro vprašanja. Razprave so večkrat izključnega namena, da neko področje ali gospodarska panoga pridobi pravico organizirati banko, ne da bi razmišljali o tem, da je organizacija banke pravzaprav posledica kreditne politike, torej naših namenov oziroma naše politike s sredstvi, s katerimi skupnost razpolaga. Če določena skupnost, pa najsi bo to komuna ali pa gospodarska panoga, razpolaga s svojimi sredstvi, ki jih lahko po svoji volji odločitvi vlaga za potrebe, ki se zde organu te skupnosti najnujnejše, potem tudi sama banka, oziroma organizacija lastne banke ne more niti česar več oz. lahko le malo prispeva k utrjevanju ekonomske samostojnosti dotične skupnosti, ker je ta samostojnost predvsem podana v svobodi razpolaganja s sredstvi. In obratno, če tako centraliziran bančni sistem lahko mnogo prispeva k utrjevanju samostojnosti določenega področja, n. pr. komune, če v svoji mreži opravlja uslugе s sredstvi, s katerimi sicer gospodari komuna oziroma druga upravna ali gospodarska skupnost, in sicer če opravlja te uslugе po napolnjeni te skupnosti. To pomeni, da bančna mreža opravlja le tehnični del dela, razpolaganje oziroma dokončno vlaganje sredstev za določene namene pa ostaja tistemu, ki mu po zakonskih predpisih sredstva tudi pripadajo. Z vsem tem seveda nečem reči, da je popolnoma vseeno, ali imamo opravka s samostojno banko ali centralizirano bančno mrežo, ali pa celo, da želimo zagovarjati nek bančni centralizem. Nasprotno, smatram, da je zaradi možnih birokratskih težav in zaradi odtrganosti od neposrednega go-

spolnoma ustvarjajo, tudi odreja, kako jih je treba uporabiti, in da se sredstva načelno vključujejo v gospodarski proces področja, za katerega so bila ustvarjena (n. pr. komune, okraja, republike), ne pa vedno v proces področja, v katerem so bila ustvarjena. Sredstva, ki jih lahko kot kredite dalje nalagamo, so tako tista, ki se pri določenem organu v ta namene ustvarjajo, kakor tudi deli tekočih sredstev, s katerimi gospodarske in druge organizacije vsak dan razpolagajo, ki pa jih vsak dan v celoti ne trošijo. Zivo kroženje teh sredstev v samem gospodarstvu, najsi bo v direktnem procesu proizvodnje oziroma prometa ali pa kot kredit, je najboljši dokaz uspešnega razvoja vsega gospodarstva.

Določiti obseg, v katerem lahko sredstva na določenem področju krožijo, na način, ki pospešuje gospodarski razvoj tega področja, toda brez skode za višje oziroma širše področje (kreditna bilanca), je najobčutljivejša, zato pa tudi najodgovornejša gospodarska naloga, ki jo je treba na tem področju reševati in od katere je večkrat lahko odvisen enakomeren razvoj vsega našega gospodarstva. To pa tudi pomeni, da je razprava o sredstvih, torej kreditna bilanca določenega področja, precej važnejša, kot pa razprava o bančni mreži. Organizacija bank mora ustrezati organizaciji kreditne bilance. Če hočemo, da se na določenih področjih sredstva samostojneje prelivajo, da v okviru celotne bilance dajemo (Nadaljevanje na 2. strani)

Srečno, brigadirji!

Ljubljanska mladina se je prisrčno poslovlila od prvih mladinskih delovnih brigad — Prebivalci Velike Loke, Trebnjega in Novoga mesta so z zastavami in godbo pričakali mlade brigadirje — Brigade so takoj po prihodu odšle na svoja delovna mesta.

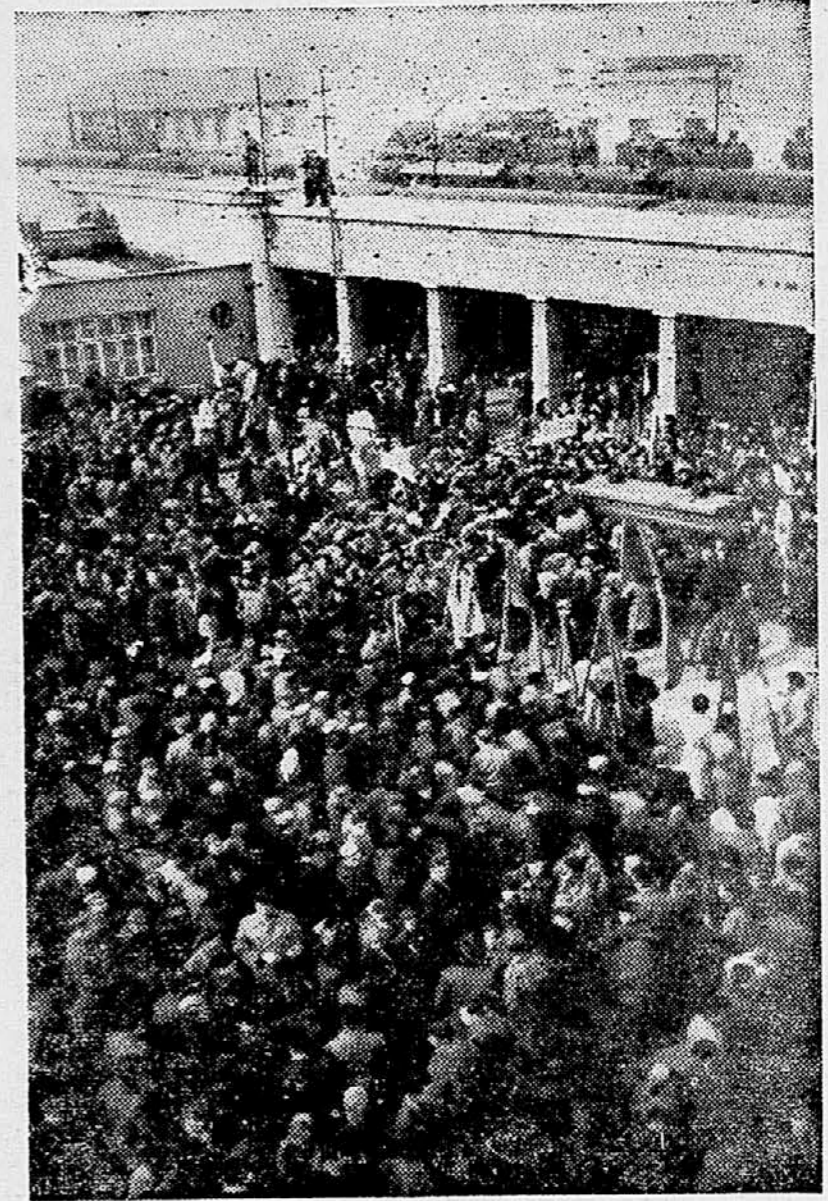
Ljubljana, 10. marca. Vegova ulica in dvorišče I. gimnazije sta bila danes dopolnjeni pravi čebelnjak. Mladina vseh ljubljanskih šol se je prišla posloviti od mladinskih delovnih brigad, ki so kmalu popoldne odpotovala proti Novemu mestu in Brežicam. Odhod brigad izpred gimnazije v Vegovi ulici je bil najvzburkan za ob pol dvanajstih. Toda kmalu po enajsti uri je bila vsa ulica polna mladine, ki je vzklikala in želela srečno pot prvim brigadirjem. Nad glavami fantov in deklet so plapolale zastave in transparenti so s svojimi napismi govorno pričali o navdušenju mladine ob odhodu prvih brigad.

Razpoloženje na dvorišču gimnazije je bilo bolj umirjeno. Brigadirji so se zbirali v kolone in čakali na odhod. Komandanti brigad in dežurni niso imeli dela. Fantje in dekleta, brigadirji prvih mladinskih brigad na avtomobilski cesti bratstva in enotnosti, so se zavedali slovesnosti trenutka. Mirno so stali v vrstah in čakali na prva brigadna povelja. Brigade so se premaknile. Mladina na ulici je napravila prostor in odkorakale so po Trgu revolucije in nato po Titovi cesti na železniško postajo. Ljudje na cestah so se ustavljali in pozdravljali prve mlade udeležence velike akcije, ki čaka v tem letu našo mladino.

Na postaji sta pozdravila brigade predsednik centralnega komiteja LMS Tone Kropušek in komandant glavnega štaba mladinskih delovnih brigad Mičo Novkovič. Prvim brigadam sta želela srečno pot in mnogo uspeha ter zadovoljstva pri delu. »Spet imamo pred seboj zvezno delovno akcijo«, je dejal Mičo Novkovič, »in to zahteva naša mladina. Pomagati želijo pri

graditvi boljše prihodnosti, nadaljevati hoče slavno tradicijo dosedanjih delovnih akcij... Uporabili bomo izkušnje iz prejšnjih akcij. Trudili se bomo, da bomo 29. novembra izročili prometu 77 kilometrov nove ceste, kot smo obljubili.« Brigadirji in vsi prisotni so s ploskanjem pozdravili besede komandanta glavnega štaba mladinskih delovnih brigad. Okrog pol dveh je odpeljal vlak proti Novemu mestu. Na stopnice so poskakali še zadnji brigadirji, ki so se poslavljali od prijateljev in znancev. Na vlaku povsod nasmejani obrazi Harmonika. Petje. Se bežna misel na dom in že so se fantje in dekleta živeli v brigadno življenje.

Bukovec. Izrekel jim je dobrodoščilo in jim želel, naj bi se dobro počutili v Trebnjem, se spoprijateljili z njegovimi prebivalci in tudi spoznali njegovo okolico. Ob zvokih godbe so nato brigadirji odkorakali v svoje bivališče pod gradom. Novo mesto, ob pol petih popoldne. Na okrašenem Glavnem trgu, kjer je bilo takoj po prihodu brigad veliko zborovanje, je pričakala mlade graditelje velika množica Novomeščanov in godba JLA. Prisrčno dobrodoščilo sta jim izrekla predsednik OK LMS Jože Hartman in sekretar občinskega komiteja ZKS Jože Ravbar-Još. Zelela sta jim mnogo uspehov pri delu in prijetno bivanje v novomeškem okraju. Brigade so takoj po sprejemu odšle na svoja delovna mesta, oziroma v svoja bivališča.

Mladinske delovne brigade, ki so včeraj popoldne odpotovala proti Novemu mestu in Brežicam, so bile obdane od množice ljubljancev. Vse je pozdravljalo mlade brigadirje, ki so med prvimi odšli na velika akcija.

Diplomska kronika

Beirut — Jugoslovanski poslanik v Bejrutu, Miloš Lalovič, je sinoči priredil sprejem za delegacijo jugoslovanske muslimanske verske skupnosti, ki je prispela v Libanon.

Beograd — Predsednik izvršnega sveta LR Srbije Miloš Minić je sprejel na vljudnostni obisk belgijskega veleposlanika Roberta Rothschilda.

Francoski predlogi

Francija je pripravljena pregrupirati svoje čete v Tuniziji in jih zbrati v Bizerti — Vprašanje Bizerte pa naj bi rešili v okviru najnovejših francoskih predlogov za Sredozemski pakt, kateremu bi Tunizija odstopila pristanišče kot glavno pomorsko oporišče

Pariz, 10. marca (Tanjug). Francoska vlada se je odločila, da bo zahtevala od anglo-ameriških posredovalcev Murphija in Beecleya, naj nadaljujeta s svojo misijo »dobrih uslug«. Mese dni po bombardiranju vasi Sakiet Sidi Jusef, ki je povzročilo hudo krizo v odnosih s Tunizijo, in od začetka »dobrih uslug« Londona in Washingtona, so v Parizu prišli do zaključka, da se splošni položaj razvija v prid Francije in bo Burgiba prisiljen k popuščanju.

Predsednik Gaillard bo še nocoj sporočil obema posredovalcema nove predloge francoske vlade in v Parizu pričakuje, da bosta posredovalca te dni odpotovala na razgovore v Tunis.

Tunizija od začetka prihodnjega meseca pa do konca leta. Vprašanje Bizerte pa bi po francoskem predlogu rešili v okviru najnovejših francoskih predlogov za Sredozemski pakt, kateremu bi Tunizija odstopila pristanišče kot glavno pomorsko oporišče.

V obveščenihih krogih menijo, da je zaostritev francoskega stališča rezultat odločitve Londona in Washingtona in ne bodo razpravljali o neresenem alžirskem vprašanju, ki dejansko povzroča vse spore med Francijo in državami Severne Afrike. Murphy in Beecley sta zato priporočila, da bi ovire odstranjevali postopoma s sporazumi o tehničnih in dvostranskih problemih.

Staleže rezultata alžirskotunizijske meje, vzpostavljajo francoskih konzulatov v Južni Tuniziji in preklicu uredbe o izgonu Francozov zaradi nošenja orožja.

V Londonu so danes ponovno potrdili, da se o Gaillardovem predlogu za ustanovitev zahodnosredozemskega pakta, v katerem bi bil Maroko, Tunizija, Španija, Velika Britanija in Francija, niso posvetovale niti z Lloydom niti z Dullesom. V Londonu so tudi mnenja, da se Francija ni posvetovala niti z drugimi državami in da gre za izključno francoske načrte. Ostro so demantirali, da bi bila britanska vlada kakor koli vplivala na Francijo v zvezi s temi načrti.

Londoni tisk piše, da je Gaillard uporabil star Dullesov predlog, da pa je bistveno spremenil njegov predlog s tem, da je v kombinaciji za pakt zahodnomeditranskih držav vključil Alžir kot del Francije. Londonski »Times« je mnenja, da je nemogoče doseči kakršen koli napredek, kadar gre za obramben pakt, ne da bi se Francija in njeni zavezniki temeljito pogovorili o bodočnosti Alžira.

VREME

Napoved za torek: Pretežno oblačno in hladno vreme brez bistvenih snežnih padavin. Temperatura ponoči med -4 in -6, v Prigorju 3, najvišje dneve okoli 0, v Primorju 8 stopinj Celzija.

LJUBLJANČANI!

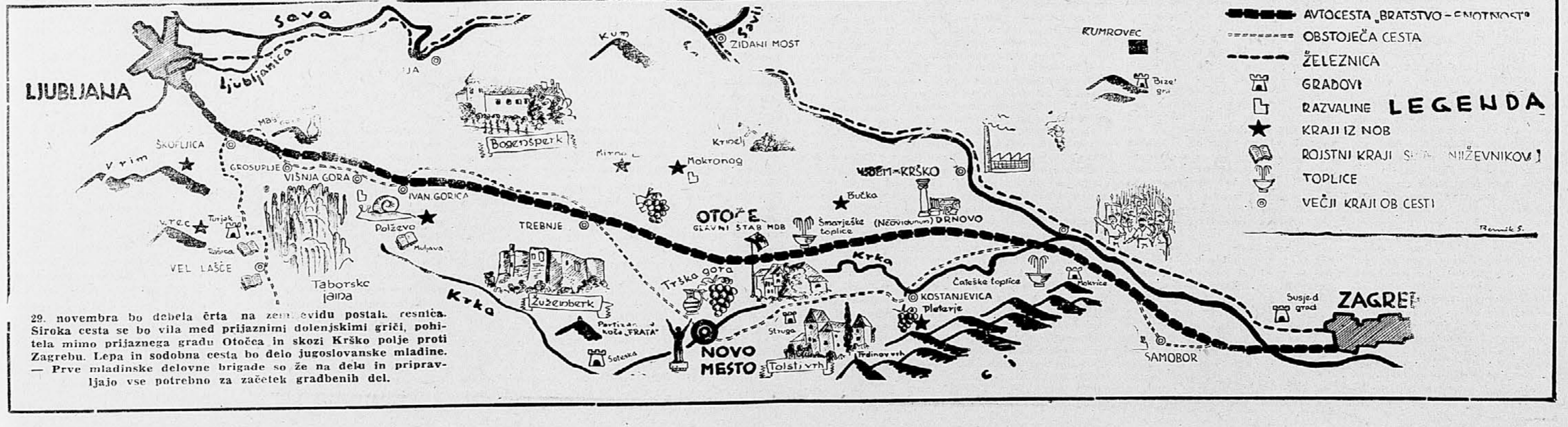
Po mestu in v okolici se državljani pripravljajo na volitve v Zvezno in Republiško ljudsko skupščino, na katerih bomo s polnoštevilno udeležbo ponovno manifestirali našo voljo za nadaljnji socialistični razvoj in razcvet naše domovine.

V okviru teh priprav bo v četrtek, 13. marca ob 16. uri veliko predvoilno zborovanje pred Litostrojem.

Na zborovanju bodo govorili član Zveznega izvršnega sveta, tovariš Nikola Minčev, podpredsednica SZDL Slovenije, tovarišica Vida Tomšič in kandidat za zvezni zbor proizvajalcev, tovariš Janez Kermavner. V slučaju slabega vremena bo zborovanje v veliki hali litostrojске pločevinarne.

Volilci, delovni kolektivi, organizacije SZDL, mladina, udeležite se množično tega zborovanja!

Okrajni odbor Socialistične zveze delovnega ljudstva Ljubljana

29. novembra bo debela črta na zemljevidu postala resnica. Široka cesta se bo vila med priljubljenimi dolinjskimi griči, pihata mimo prilaznega gradu Otočca in skozi Krško polje proti Zagrebu. Lepa in sodobna cesta bo delo jugoslovanske mladine. Prve mladinske delovne brigade so že na delu in pripravljajo vse potrebno za začetek gradbenih del.

(RUDI JANHUBA)

VOLILNA PISMA

Skoda, da sva najin razgovor zadnjič tako hitro končala. Zdi se mi pravilno, da nejasnosti in nesporazume, ki se pojavljajo med tovariši, čimprej razjasnimo, saj je to podlaga za človeške in tovariške odnose. Sedaj so sicer kandidature že zaključene in dan volitev se bliža, mislim pa, da ne bo napočeno, če ponovim to, kar sem ti že povedal ustno. Skrbijo te kandidature brez nasprotnih kandidatov? Kot zavednemu demokratu ti tli v srcu iskrica bojazni, da je to nedemokratsko? Razumem tvojo bojazen. Vendar, oprosti, to je bojazen čistokrvnega formalista, ki vidi vsebinsko demokracije v njeni formalni strani. Ne vem, če ti bom lahko povsem razumljivo razložil svoje misli. Prepričan sem, da temeljno vprašanje naše socialistične demokracije ni v problemu enega ali več kandidatov. Temelj naše demokracije je demokratsko upravljanje celotnega našega gospodarskega in kulturnega življenja. Veriga tega upravljanja je dolga in temeljita, od hišnega sveta do sveta pri Akademiji znanosti in od delavskega sveta do Zveznega zbora proizvajalcev. Mi državljani imamo torej mnogo (in to prvič v zgodovini) demokratskih tribun (oprosti izrazu), kjer lahko povemo "urbi et orbi" svoje mnenje; še več: kjer lahko aktivno posežemo v razvoj dogodkov kot odločujoči činitelj. Torej je trdnost temelja odvisna od nas. Lahko boš ugovarjal, da povsod ta oblika še ni zazvela v vsej popolnosti, vendar mi boš moral priznati, da to ni krivda sistema, temveč naš državljanov samih. Naj ponovim besede iz najinega zadnjega razgovora: "Postavljanje kandidatov pri republiških in zveznih volitvah je samo majhna (toda zelo važna) epizoda v naši politični stvarnosti." Strinjam pa se, da tudi ta "epizoda" ne sme biti opravljena mimo volje državljanov volivca ali proti njej. Nisem zloben, toda dovolj, da te opozorim na tvoje misli, ki si mi jih povedal ob pripravah na občinske volitve. Ali nisi poudaril, da ima komuna pravico postavljati posamezne kandidature, ker ima komuna tudi svoj načelno personalne zasedbe komunalnih forumov — seveda, če volivci nimajo ničesar proti temu? Če sem se takrat ujemal s tvojim mnenjem, ne razumem, zakaj se ne bi tudi sedaj lahko sporazumela. Takrat si govoril o možnosti lokalne demagogije, ki lahko pokopije tudi najboljšega komunalnega aktivista, ki zastopa koristi celotne skupnosti v okviru komune in narobe. Drži! Toda to velja tudi sedaj. Demagoška gesla, ki obljublajo ljudem to, česar danes ni mogoče ostrvariti, ali pa odvratajo aktivnost ljudi od dela v komunalni skupnosti z "mesijanstvom" od zgoraj (posebno Beograda), lahko povlečejo za seboj ljudi, ki ne vidijo dlje od svojega nosa. Misliš, da je prav, če damo ljudem, ki zastopajo in širijo to gesla, pravico zastopati želje in interese množice? Tu se ujemava. Če so se torej volivci odločili za enega kandidata, ki je v svojo preteklostjo in v delom pokazal, da je predan ljudstvu in socializmu, potem si midva zara-

di tega ne smeva beliti las. Seveda mora imeti vsak kandidat (če je eden, dva ali več) moralne in politične kvalitete. Ni strahu. Naši ljudje so pokazali dovolj politične in državljanske zavesti v preteklosti in tudi sedaj. Volitve, posebno še v republiške in zvezne organe, so tudi manifestacija naše emotivnosti, kar seveda velja za naše prijatelje in tudi sovražnike za milijami.

Če boš imel vse to pred očmi, boš lahko mirno in odkrito stopil na volišče, kajti tvoj glas ne bo samo zagotovil kandidatu izvolitev, temveč bo tvoj glas manifestacija predanosti socializmu in boljši prihodnosti naše domovine.

II.

«Če bi naše gospodarstvo tako odlično napredovalo, kot naša zunanja politika...» To frazo sem slišal zadnjič iz tvojih ust. Oprosti, da ponovim še enkrat besedico "fraza", in to seveda v njenem najslabšem pomenu.

Teško je v pismu, ki ti ga pišem v naglici — to je naša splošna slabost — obdelati tako obsežen problem, kot je naše gospodarstvo in naša gospodarska politika. Teško je govoriti, ne da bi moral navajati tisoče in tisoče števil, slikati grafikonov itd. itd.

Torej samo nekaj števil! Nekmečko prebivalstvo je od leta 1931 do leta 1956 naraslo od 40 na 80 % (kak to pomeni, mi ni treba posebej poudarjati), narodni dohodek je od 100 % v letu 1947 naraslo na 100 % v letu 1956, industrijska proizvodnja za 213 % (leto 1947 — 100 %), kmetijska proizvodnja za 123 %, investicije za 174 % (v letu 1954 201 %), zaposlenost za 148 % itd. Investicije za stanovanjsko graditve so od leta 1952, ko so znašale 3.1 milijarde, narasle v letu 1957 na 11.4 milijarde; investicije za kulturno in socialno dejavnost pa od 1.3 na 4.4 milijarde v istih letih. Mislim, da ni treba posebej poudarjati, koliko več postelj imajo naše bolnišnice, koliko več ljudi uživa danes zdravstveno in pokojniško zavarovanje. Sicer pa, zakaj bi te mučil s številkami! To so trdozračna dejstva, ki jih lahko najdeš v vseh publikacijah naše statistične službe. Pogledaj rajši doma! Hladnilnik, sesalec za prah! Vprašaj telefonično na carini koliko osebnih avtomobilov je uvozila naša republika — bolje rečeno, državljani naše republike v letu 1957. Tu ni treba nobenega vdičovanja in stokanja. Poglejmo resnici v obraz: kako to, da veliki uspehi zadnjega leta (bolje: zadnjih let) na gospodarskem področju in pri dvigu življenjske ravni dopuščajo takšno fraziranjeje (oprosti)!

Staro pravilo pravi: vsak teži za tem, da bi imel več, da bi bilo življenje prijetnejše in udobnejše. Toda to je poglavitno geslo tudi naše družbe kot celote. To je zapisano na pročelju naše socialistične graditve. Do sem je računica pravilna. Kje je torej napaka v računu? Po mojem mnenju v tem, da tudi pozitivna prizadevanja, če niso vezana na prostor in čas, posebno pa še na ekonomske zmogljivosti naš

vseh (od posameznika, družine in komune tja do republike), postanejo lahko negativna, se nujno razvijajo v nezdravo kritiziranje. Posledice so jasne: črnogledost, brezperspektivnost, lokalizem in sovražnost do miže, ki krasijo taka prizadevanja. Tega je pri nas dovolj. Potem seveda zakoni in uredbe ne pomenijo okvira našega razvoja, temveč se iščejo za nje samo luknje, skozi katere se lahko pretihotapijo lokalistične in egoistične težnje in koristi; uspehi, ki jih dosega mo v gospodarstvu, politiki in kulturi, se izgubljajo za pajčolanom naše črnogledosti; uspehe izven ozkega nacionalnega kroga pa premagata sovražnost in vzdihi: "Vse to gre na naš račun!"

Spominjam se najinega razgovora pred meseci, ko sva govorila o gradnji avtomobilske ceste Ljubljana—Zagreb. V takratnem položaju je bilo videti, da se nadaljevali graditve, da bi knaljevali graditve; spomni se, kako si se denarjeval, češ za "naš" ni denarja ("nas" = ubogi in izkoriščani Slovenci). Potem, ko se je položaj spremenil (mislim, preden smo vedeli, da bo naša mladina na Titov poziv prispevala nov delež k naši graditvi), si zastokal: "Zakaj čisto? Sole, bolnice so nam potrebne!" Idealna nedoslednost. Kaj hočemo: čisto, sole, bolnice ali ka-li? Vse potrebujemo, toda odločiti se je treba. Tu se bom dotaknil drugega vprašanja o tem problemu. Ne samo stremeljenja, ki niso vezana na čas, prostor in stvarne zmogljivosti, pri čemer smo bili v prvi vrsti krivci mi sami, temveč je tudi račun razdelitve naših sredstev deloma pripomogel k takšnemu gledanju. Tu imamo popolnoma prav. Če imamo ta sredstva, jih je treba gospodarstveno razdeliti. Toda ta delitev mora biti skupni napor vseh državljanov, ki sedijo v nešteto odbojih in svetih, ne pa samo volja majhnega kroga ljudi, čeprav dobronamernih in prosvetljenih (prosvetljeni absolutizem je bil sicer naprednejši od Bachevoga, vendar je imenoval celotno skupno). Tu je bil izvor marksistev pikre opazke, ki je nujno negativno odmevala na terenu. Torej se ujemava: povedati je treba vsem, da so naša sredstva omejena in da bi naj v mejah teh sredstev gradili ali celo ali bolnišnico ali plavalni bazen ali kulturni dom ali... ali... In potem, ko se bomo odločili, ne bo nevarnosti, da bomo gradili bolnišnico ali celo, mirno in brez hrupa seveda, glasno pa zahtevali, da nam šolo in kulturni dom zgradi "nekdo drugi" (med nama povedano Zvezni izvršni svet). Tempi passati! Pričakovati pomoč od drugod danes, ko razpolagamo mi sami z 70 % vseh sredstev, je ali namerno preziranje ali zloba ali pa oboje.

Končati moram! Samo za slovo: ta naša "uboga" Slovenija je v zadnjih letih stoodstotno zaposlila vse pristanek delovne sile in še "uvažna" delovno silo iz drugih naših republik. Torej mi sami ne moremo sezidati vsega, kar imamo v načrtih in za kar imamo sredstva. Res, klasičen primer "izkoriščanja".

(Nadaljevanje jutri)

Lidija Sentjura je govorila hrastniškimi volivcem

Hrastnik, 10. marca. Popoldne je bilo v Hrastniku predvolilno zborovanje ob izredno lepi udeležbi. Govoril je predsednik Oblo in kandidat za republiško ljudsko skupščino Stane Brečko, za njim pa podpredsednica Zvezne ljudske skupščine Lidija Sentjura. L. H.

Akademik Pavel Savij, častni doktor beogradske univerze

Beograd, 10. marca. (Tanjug) V slavnostni dvorani beogradske univerze so popoldne podelili naslov častnega doktorja kemičnih znanosti akademiku Pavlu Saviju. Univerzitetna uprava mu je na ta način izkazala zaslužen priznanje kot znanstveniku in javnemu delavcu, predvsem pa, da ob 20-letnici odkritja uranove fisije poudari prispevek Jugoslavije k moderni nuklearni znanosti.

Na progi Beograd-Sarajevo prekinjen promet

Beograd, 10. marca. Zaradi zemeljskih plazov med Vardištem in Mokro goru je od večeraj popoldne prekinjen promet na ozkotirni progi Sarajevo-Beograd. Potniški promet opravljajo s prestopanjem pri kraju Udesi, medtem ko je blagovni promet popolnoma prekinjen. Pričakujejo, da bo jutri popoldne promet zopet normalen, ker progo čistijo mnogi delavci.

Volitve v JLA

Beograd, 10. marca. — Enote Jugoslovanske ljudske armade prejemajo vsak dan volilno gradivo, ki ga pošiljajo okrajne volilne komisije. V nekaterih enotah je že prislo dovolj tega gradiva in so se v njih začele volitve.

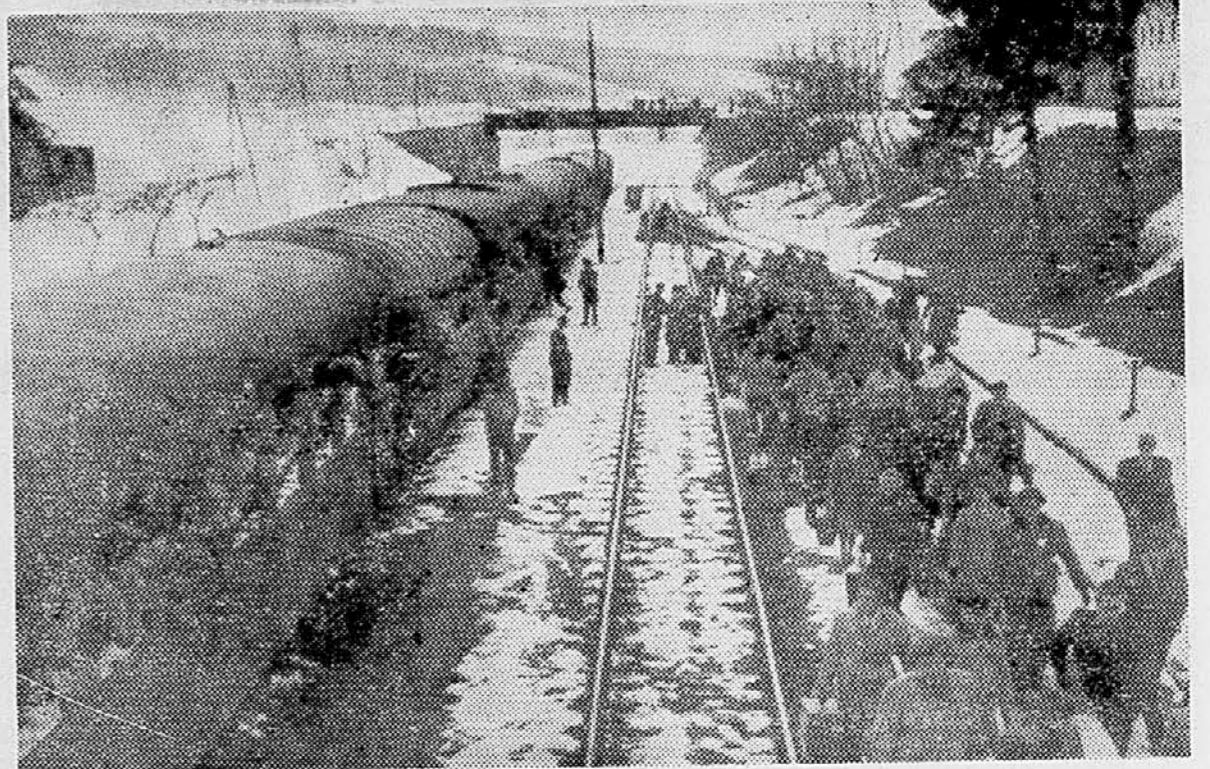
V neki letalski enoti je dopoldne letalo nad 80 vojakov za poslanske kandidature iz 45 volilnih okrajev vseh naših republik. Prvi dan volitev 8. marca je 57 vojakov te enote glasovalo za kandidature iz 32 volilnih okrajev. Vojaki te enote so privikali voliti poslance za zvezno ljudsko skupščino in republiške skupščine.

V tej enoti so opravili obsežno predvolilno pripravo. Imeli so 10 sestankov, na katerih so govorili vojakom o kandidatih iz njihovih volilnih okrajev. V nekaj mesecih je bila vsak dan posvečena po ena ura rednega pouka predvolilnim temam.

Izdelan je načrt programa in statuta ZKJ

Beograd, 10. marca. Komisija CK Zveze komunistov je izdelala načrt program ZKJ, ki je bil danes dostavljen vsem osnovnim organizacijam Zveze komunistov v razpravljanje. Čež nekaj dni bo načrt programa v prodaji tudi v knjigarnah.

Načrt programa ima 10 poglavij. Prvo poglavje govori o družbeno gospodarskih in političnih odnosih v sodobnem svetu, drugo o borbi za socializem v novih okoliščinah, tretje o mednarodnih političnih odnosih in zunanji politiki socialistične Jugoslavije, četrto o jugoslovanski socialistični revoluciji in ustanavljanju ljudske oblasti, peto pa o gospodarskih in političnih pogojih socialistične izgradnje v

Mladinska delovna brigada je prispela v Trebnje. Prebivalci so prisrčno pozdravili fante in dekleta, ki bodo delali in tudi živeli v njihovem kraju. Dobro se bodo razumeli med seboj in si povsod pomagali.

Številna zborovanja na Dolenjskem

Poslanski kandidati novomeškega okraja so imeli dosedaj dve vrste zborovanj za volitve. Dobra značilnost letošnjih zborovanj je, da je povsod velika udeležba.

V črnomaljski občini so imeli v nedeljo 9. marca volilno zborovanje v Starem trgu in Sijem vrhu. Na obeh je govoril poslanski kandidat črnomaljske občine za republiški zbor, sekretar Izvršnega sveta LRS tovariš Niko Silih. V obeh krajih so bili volivci zelo zadovoljni, da jih je obiskal njihov kandidat ter jim razložil nekatera gospodarska in politična vprašanja. Z njim so bili tudi predstavniki občine. V razgovoru s kandidatom so volivci v Starem trgu med drugim načela vprašanja boljše avtobusne zveze s Črnomljem. Sedaj imajo teko zvezo samo enkrat tedensko, kar je odločno premalo.

Na zborovanju v Mirni peči, 9. marca dopoldne, je govoril poslanski kandidat dela novo-meške občine za republiški zbor, podpredsednik Izvršnega sveta LRS tov. Viktor Avbelj. Tolleke udeležbe na zborovanju v Mirni peči še ne pomnijo.

Okoaj 250 volivcev tega območja je z velikim zanimanjem sledilo razlagi gospodarskih in političnih problemov, ki jih je obravnaval tov. Avbelj. Še posebej pa podčrtal pomen hitrejšega dvigovanja kmetijstva.

Poslanska kandidata Jože Borštnar in Maks Vale sta dneva 9. marca zborovanje v Stoječih pod Gorjanci, kjer je bila prav tako izredno velika udeležba. V Podbočju, kjer je govoril na zborovanju poslanski kandidat Franc Pirškovič, se je udeležilo zborovanja toliko volivcev kot je zlepa me. Kandidata Niko Belopavlovič in Viktor Zupančič sta imela v nedeljo 9. marca zborovanja v Dolenjskih Toplicah in v Hinjah. Tudi drugi kandidati so bili tedaj povečini med volivci.

Tudi v prihodnjih dneh bo še več zborovanj. Tako bo v sredo zvečer 12. t. m. zborovanje v Bršljuni, na njem bo govoril podpredsednik Izvršnega sveta LRS Viktor Avbelj. Nadalje so predvidena še zborovanja v Dragatušu in Gribljah pri Črnomlju, v Metliki, na Suhorju pri Metliki in drugod. Tudi v Novem mestu bo, kot je predvideno in kot pričakujejo volivci večje zborovanje, za katero pa rok še ni določen. (r)

Evidenca in kontrola cen

Beograd, 10. marca. Sodelavec Tanjuga je zaposlil glavnega zveznega tržnega inspektorja Anta Domandžiča, naj pove, kakšni so dosedaj uspehi odločbe o evidenci in kontroli cen nekaterih proizvodov, po katerih so morala industrijska in trgovinska podjetja grosistična podjetja do 6. marca letos prijaviti povišanje cen v dobi od 1. januarja do 19. februarja za proizvode, navedene v seznamu proizvodov, za katere velja evidenca in kontrola cen.

Glavni zvezni tržni inspektor Domandžič je odgovoril:

«Na podlagi točke 6. odločbe o evidenci in kontroli cen nekaterih proizvodov (Uradni list FLRJ, št. 7-58) je določeno število industrijskih in trgovinskih grosističnih podjetij dostavilo do 6. marca določenim organom sporočila o povišanju cen posameznih proizvodov v času od 1. januarja do 19. februarja in sedaj te prijave proučujejo. Pričakuje se, da bodo druga podjetja znižala cene na decembrsko stopnjo, ako so jih povečala. Podjetja, ki niso prijavila povišanja cen za omenjeno dobo, ko je bila uveljavljena odločba o evidenci in kontroli cen nekaterih proizvodov in ki doslej niso znižala cen na raven v decembru lanskega leta, bodo organi tržne inspekcije prijavili javnim tožilstvom zaradi gospodarske prestopka, kaznivoga po čl. 92 uredbe o trgovinski delavnosti in trgovinskih podjetjih in prodajalnih.»

idejnih osnovah Zveze komunistov Jugoslavije.

Tudi komisija za statut CK ZKJ je končala svoje delo. Načrt statuta ZKJ bo objavljen v prihodnji številki "Komunistična", glasila CK ZKJ, v petek 14. marca.

Seja sveta za zdravstvo LRS

Ljubljana, 10. marca. Na današnji seji je republiški svet za zdravstvo sprejel cenik za zobozdravstvene storitve in priporočila občinskim svetom za zdravstvo za nagrajevanje večje storilnosti v zobozdravstveni službi. V priporočilu so določeni normativi in denarna vrednost presežnih točk, kar naj bi bil poseben dodatek temeljnih osnovah Zveze komunistov Jugoslavije.

meljni in položajni plači zobozdravstvenih delavcev. Ti normativi so le začasni in niso najboljša ureditev nagrajevanja za večjo storilnost v zobozdravstvu. Vendar pa vzpodbujajo zobozdravstvene delavce k izboljšanju kvalitete njihovega dela in k povečanju storilnosti.

- SLOVENSKEM
- POROČEVLCU
- GOTOV
- USPEHI

Banke v našem gospodarskem sistemu

(Nadaljevanje s prve strani)

oziroma prepuščamo za to področje posebna kreditna sredstva, torej želimo, da se na tem področju ustvarjena sredstva prelivajo predvsem v samem tem področju, potem je povsem razumljivo, da za tako področje tudi organiziramo, samostojno banko mrežo. Vsaka banka oziroma bančna mreža za določeno področje mora biti poslovna banka. To se pravi, da mora razpolagati z določenimi sredstvi, in da mora imeti pravico, po splošnih napotilih organa, ki mu sredstva pripadajo, voditi določeno kreditno politiko.

Pri taki decentralizaciji sredstev pa seveda ne smemo niti za trenutek pozabiti, da je naše gospodarstvo plansko, in osnovnih postavkah nadaljnega razvoja enotno usmerjeno, in da je zato treba zagotoviti enotnost določenih elementov, ki povezujejo celotni kreditni sistem v skladno celoto, ki z medsebojnim prelivanjem iz nižjih v višje bančne enote zagotavlja zadostna sredstva višjim skupnostim za politiko gospodarskega usmerjanja, oziroma s samim tem omejuje nižje enote, da bi v škodo celote prosto razpolagala z vsemi svojimi sredstvi. Tako enotnost oziroma povezanost kreditnega sistema zagotavljamo z obveznim nalaganjem dela sredstev bančne organizacije na nižji stopnji pri višji bančni organizaciji, z enotnim plačilnim prometom, z enotno organizacijo obračuna v gospodarstvu in z enotnim postavljanjem kreditne bilance. To se pravi, da bilanca upravno

ožjega področja vselej izvira iz bilance širšega področja.

Samostojno razpolaganje s sredstvi torej dopušča, večkrat pa celo zahteva, samostojno bančno organizacijo. Kakor zahteva naš gospodarski sistem enotno Narodno banko, kot osnovni emisijski in s tem tudi kreditni zavod, in posebno izvozno banko, tako se mi zdi, da se je zaradi vloge, ki jo vedno odločneje odigrava komuna v našem gospodarskem razvoju povsem jasno izkristalizirala, potreba, da se čim širše organizirajo komunalne banke in hranilnice. Ker obstaja možnost, da se organizirajo še druge poslovne banke (n. pr. poljedelska), je važno, da si v okviru osnovnih načel čim jasneje začetno nalogo posameznih bank oziroma bančne mreže, ker bomo samo tako tudi v tej organizaciji postavili določena načela, po katerih ne bo težko odrediti, ali ima smisel ali ne organizacija posebne banke. Osnovna načela morajo ustrezati potrebam kreditnega sistema na eni strani, ter namenom, ki jih imamo s sredstvi, oziroma točneje, posebne naloge, ki naj jih bančne organizacije rešujejo.

Za hranilnice, pa najsi bo mestne, komunalne ali združne, je značilna njihova vloga v zbiranju drobnih sredstev, prelivanju teh sredstev na ožjem področju iz popolnoma osebne potrošnje na področje obče potrošnje, pa tudi v manjših investicijah. Zanje je torej važno, da čim bolj razvijejo hranilno službo, da najdejo pot do zadnjega delovnega človeka na svojem področju, in ga s

svojo propagando, s svojim vplivom pripravijo do tega, da del svojih sredstev vplaga v bančno organizacijo in tako skupnosti ustvarja sredstva, ki jih je mogoče namesto za osebno potrošnjo uporabiti za širše naloge skupnosti. Vloga hranilnic je zato neprecenljiva, nezdravljiva z nekim centralnim bančnim sistemom, temveč zahteva čim svobodnejše, samostojne bančne enote, pod upravo neposredne skupnosti, v kateri žive državljani, ki na tak način, predvsem seveda tudi v svojem interesu, začasno odstopajo svoja sredstva skupnosti.

Pomembnost hranilne službe se nam še posebno jasno kaže, če si nekoliko ogledamo številčno stran tega problema. V začetku tekočega leta je bilo vseh hranilnih vlog pri nas okrog 32 milijard, torej za okrog 7 odst. letnega plačnega sklada, oziroma 3 odst. vseh letnih denarnih dohodkov (plače, socialne dajatve, odkupi, usluge in drugo). Ker pomenijo hranilne vloge zmanjšanje pritiska na blagovne sklade, četudi predstavljajo stalno nevarnost zanj in morajo zato blagovni skladi dejansko stalno razpolagati z ustrezajočo rezervno, nam omogočajo po drugi strani, v določenih meri, prelivanje potrošnje med skupinami potrošnikov s pomočjo potrošniških kreditov. To se pravi, če blagovni skladi ustrezajo razpoložljivim finančnim sredstvom, potem je ravnotežje med blagom in finančnimi sredstvi ohranjeno pa kakorkoli jih potrošimo, kot potrošniški kredit ali pa kot hranilni vlog. Prav tako je tudi ohranjeno ravnotežje, če je višina

potrošniških kreditov v ustreza- ločem razmerju s hranilnimi vlogami oziroma prav zaradi tega odnosa. Rušenje tega odnosa v škodo hranilnih vlog s povečanim dajanjem potrošniških kreditov pomeni istočasno rušenje blagovnih denarnih odnosov in s tem dvigovanje cen na trgu oziroma zmanjševanje realnih prejemkov. V začetku letošnjega leta je bilo stanje potrošniških kreditov okrog 68 milijard oziroma 212 odst. hranilnih vlog. To pomeni, da smo v precejšnji meri porušili ugodno razmerje med potrošniškimi krediti in hranilnimi vlogami, in na drugi strani, če smo vendar uspeli ohraniti ravnotežje na trgu (kolikor smo ga s krediti občeli) je to zopet predvsem s pomočjo hranilnih vlog oziroma njihovega povečanja. Brez ustrezaajočega oziroma vsaj delovnega pokrivanja s hranilnimi vlogami bi predstavljali potrošniški krediti čisto povečanje plačnega sklada, torej 15 odst. večji letni plačni sklad, kot je bil lani, ki bi seveda zahteval ustrezaajoče blagovno pokritje.

Tako vidimo, da je ne samo važna pravilna politika v dajanju potrošniških kreditov, temveč morda celo še važnejša odločna politika zbiranja hranilnih vlog. Uspešnost v zbiranju hranilnih vlog zahteva čim trajnejše stimulativne ukrepe, torej čim gotovjeje obrestno mero. Pravilnost politike s potrošniškimi krediti pa zahteva tekoče spremljanje njihovega gibanja in takojšnjo reakcijo na vsak pojav, ki pomenja rušenje stalnih odnosov na blagovnem trgu. Kakršni so pogoji na trgu, takimi morajo biti tudi pogoji za potrošniške kredite. Nenormalno povečanje povpraševanja po teh kreditih v bližnji preteklo-

sti je na primer zahtevalo, da se takoj zaostroijo pogoji za njihovo dodeljevanje. Obratni povišji bodo seveda sprožili povsem nasprotno reakcijo. Zaradi takih sprememb v politiki potrošniških kreditov je še bolj razumljivo, da se zaradi čim redkejših posegov na to področje ne moremo in ne smemo odločiti intenzivni akciji zbiranja hranilnih vlog, ki sicer prav tako predstavljajo rezerve za večje nabave oziroma za kritje večjih potreb, le da se tu sredstva najprej zberejo in nato izvedejo nabave, potrošniški kredit pa dovoljuje predhodno nabavo in naknadno štednjo. Vendarle, tako po obsegu sredstev kakor tudi po namenu oziroma vlogi v našem gospodarstvu, sta štednja in potrošniški krediti dve strani — pa obe nujni — naše finančne politike, pri čemer je osnovni namen omogočiti delovnim ljudem tudi večje nabave, ki presegajo enomesnečne plače in da se izvajajo ustrezaajoča prelivanja sredstev med potrošniki. Zato je treba obema stranema, kot važna elementa naše gospodarske politike, in hranilnicam posvetiti vso potrebno pozornost.

Drugo, oziroma širše, je področje komunalnih bank. Četudi se lahko tudi te pečajo s hranilnimi vlogami in potrošniškimi krediti, je vendarle osnovno težišče njihove dejavnosti na področju komunalnega gospodarstva. Razna proizvodna in uslužnostna podjetja, vrsta ustanov, proračun in podobna dejavnost, torej vse tisto, kjer se zrcali neposredna in aktivna dejavnost izključno komunalne skupnosti, in kjer se ustvarjajo in trošijo sredstva predvsem za to skupnost, mora biti povezana s pomočjo komunalnega kreditnega organa v nedeljivo gospodarsko

enoto, v kateri se prosto preli- vajo iz te dejavnosti izvirajoča sredstva. Zaradi tega ni potrebe, da bi kreditno problematiko tega področja reševal centralizirani bančni aparat, pač pa samostojne bančne enote pod komunalno upravo, s pravico kratkoročnega in dolgoročnega nalaganja lastnih sredstev, toda z obveznostjo, da opravljajo vsa potrebna zavarovanja svojih obveznosti pri višji, predvsem pri Narodni banki. Zato seveda tudi za Komunalne banke velja načelo, da morajo določiti odstotek svojih sredstev odtegniti izključnemu prometu na svojem področju, ter jih vključiti v neposredno višjo kreditno bilanco. To pa ne more omejevali svobodne akcije komunalnih bank in pravice organov komune, da usmerjajo kreditno politiko s tistimi sredstvi, ki v okviru komunalnega gospodarstva nastajajo in se pretežno v njem tudi trošijo.

Podobne odnose oziroma iz- merja bo treba iskati povsod tam kjer se pojavlja potreba, da bi organizirali posebno bančno mrežo. Toda ne glede na samo področje, bo treba tudi v okviru obstoječe bančne mreže delati spremembe in najti nove oblike odnosov med višjimi in nižjimi enotami bančne organizacije. Četudi te enote niso gospodarske organizacije v polnem smislu te besede, morajo vendarle imeti, in to vsaka od njih, gospodarski odnos, sistem dela in metode, ki jih aktivno vključujejo v gospodarski proces njihovega neposrednega področja. Zato tudi najmanjša področja neke centralne banke ne more biti samo izvajalec tehnične centralne bančne sistema, temveč mora biti v določenih meri samostojna enota, po

osnovnih načelih svojega dela sicer vezana na centralni sistem, toda v svoji neposredni akciji čim bolj samostojno vključena v neposredno dogajanje svojega gospodarskega področja. To pa zahteva, da tudi vsaki podružnici centralnih bank dajemo določeno prostost v razpolaganju s sredstvi v okviru njihove kreditne bilance, pravico do ustvarjanja tudi lastnih bančnih sredstev in pravico do vključevanja s temi lastnimi sredstvi v okvir določenih n. pr. komunalne skupnosti. Vse to zahteva, da v najkrajšem času povdvržemo celotni naš kreditni, s tem pa tudi bančni sistem temeljiti reviziji, da bi ga na ta način vključili s potrebami novih družbenih odnosov, ki danes nastajajo oz. so delno že nastali v našem gospodarstvu, in da bi ga pravilno vključili v perspektivni razvoj vsega našega gospodarskega procesa. Sistem družbene uprave, vloge in odgovornosti raznih ob- tudaj na področju bančništva, to lik delavskega upravljanja, mora najti tudi na tem področju ustrezaajočo organizacijo. Zato bo morala nova zvezna skupščina pa predvsem pomeni v urejevanju kreditnega sistema, odločno izvajati nove, jasne in našemu gospodarstvu ustrezaajoče ukrepe. Svojo nalogo bo opravila uspešno, če bodo novoizbrani poslanci pravilno povezali interese samouravnih enot in gospodarskih organizacij s potrebami vse naše skupnosti, če bo uspeh skupnosti zrealo naprednih stremiljenj vsakega posameznika in vsake najmanjše enote v sklopu našega sistema delavskega upravljanja, in če bo naš nadaljnji gospodarski razvoj povezan z uspešnim izpolnjevanjem glavnih nalog petletnega plana.

S POTI PO KOSOVEM IN METOHLI

Trepča - nekdanj in danes

Pol ure hođa je od Kosovske Mitrovice do Trepče, toda v tej pol uri pridete iz enega stoletja v drugo, iz Orienta v Evropo.

Kosovska Mitrovica je tipično orientalsko mesto, v katerem si sodobna arhitektura s težavami utira pot iz dušnega obdobja okolja, ki je raslo, ko so tod gospodarili Turki. Novo življenje bo kmalu zmagovalo tudi tu — za sedaj pa živi mesto še v senci preteklih stoletij.

Dva kilometra od tod pa je Trepča: v Zvečanu, v podnožju hriba, ki spada v predgorje Kopaonika, se nahajajo topilnica, železarna, rafinerija, električna centrala in ostali obrati za predelavo rude svinca in cinka. Iz rudnika Stari trg, ki se nahaja v hribu nad tovarniškimi obrati, transportirajo rudo po žičnici v dolino. Trepča je sodobno opremljen industrijski velik; tuji stanovanske kolonije je rudarjev v Zvečanu in v Starem trgu se prav malo ali pa nič ne razlikujejo od podobnih kolonij drugod po Evropi.

Kosovska Mitrovica in Trepča, ki sta si tako blizu, verjetno najskrajnejše simbolizirata življenje v avtonomnem Kosovski-metohijskem področju: staro, zaostalo in nerazvito, ki je danes sicer še tipično, se vse bolj umika novemu življenju, ki je vsak dan močnejše in ki bo kmalu kot valjar zdrobilo pod seboj stare, nakrivljene bajte in z njimi vred revščino in zaostalost tukajšnjega prebivalstva.

Po Jugoslaviji ...

ŠIBENIK SE PRIPRAVILA NA TURISTIČNO SEZONO

Kot osnovna naloga, ki si jo je zadala Turistična zveza šibeniškega okraja, je aktiviziranje obstoječih turističnih društev, da se ta dobro pripravijo za sprejem gostov. Vsa turistična društva so izdelala svoje načrte, v katerih zavzemajo prvo mesto ureditve kopališč, plaže, gostinskih objektov, zvišanje števila ležišč pri zasebnikih itd. Sedaj dograjujejo ceste do slapov Krke ter adaptirajo weekend hišice v neposredni bližini slapov. Na mestnem kopališču Marčunška širijo betonski plato za sončenje, v bližnjem gozdičku pa bodo postavili več kabin. Letos bodo vzpostavili tudi dnevno avtobusno zvezo med Šibenikom in slapovi Krke, s čimer bo mnogim gostom omogočeno, da jih bodo obiskali. Prav tako bo tudi Jadranska linijska plošva uvedla posebno nedeljsko izletniško progno na relaciji Šibenik — Zlarin — Vodice. Zdržne organizacije pa bodo odprle menze, v katerih bo dnevni penzion znašal 250 do 300 din.

HIĐROELEKTRARNA BO KMALU OBRAĐOVALA

Hiđroelektrarno Gojak pri Ogulinu hitro gradijo. Sedaj končujejo betoniranje dovodnega tunela Saljaci-Gojak, ki je dolg 10 km in je največji te vrste v naši državi. Končana je montaža dveh turbin v strojarnici v Gojaku, kmalu pa bodo postavili še tretjo turbino in prvega od treh generatorjev, kolikor jih bo imela hiđroelektrarna. Vzoredno s tem končujejo dela na zapornicah in to na reki Drežnici pri Sabljak vasi in reki Dobri pri Bukovniku, kjer bo nastalo dvoje velikih jezer. V hiđroelektrarno so doslej investirali 6 milijard 300 milijonov din, do konca gradnje pa bodo vložili vanjo še 1.300.000.000 din. Vse naprave so proizvod domače industrije — Litostroja, Rade Končarja in Metalne, medtem ko vsa montažna dela vodi podjetje »Brača Kavurić« v sodelovanju s tovarno »Rade Končar«.

Kot je predvideno, bo začela hiđroelektrarna obratovati julija ali avgusta, in ko bo povsem dograjena, bo dajala okoli 200 milijonov kWh električne energije. Ze v prvem letu njenega dela pa bo skupni bruttoprodukt znašal okoli 800 milijonov din.

Ne bo več dolgo — in v Ibar, ki teče skozi Kosovsko Mitrovico, ne bodo več metale svoje sence stare turške hišice, temveč se bodo v njem svetili odbleški oken sodobnih, lepih stanovanjskih hiš. V njegovi gladi se bo ogledovala moderna Kosovska Mitrovica, bogata zaradi bogastva sosedne Trepče.

Bliži in beda stare Trepče

Ko je angleška tvrdka »Mines limited« leta 1929 kupila Trepčo za 1.120.213 funt-sterlingov, morda ni niti vedela, da je napravila več kot dober »business«. Kmalu pa so si njeni delničarji od zadovoljstva začeli meti roke: samo v petih letih so povrnilili ves vložen kapital, zraven pa so zaslužili še 200 tisoč funtov ...

Angleški uslužbenec »Trepče« so si nad rudnikom gradili vile in tenis igrišča. Povsod, kjer so stanovali in se zabavali, so bile table z opozorilom: »Pristop prepovedan!«

Umazano delo — ne samo v rudniku in drugje v proizvodnji — temveč tudi glede vzdrževanja delavstva v »strahu božjem« pa je tuja gospoda prepuščala domačim valptom. Inženir Jurjević je zmerjal delavce-Siptarje z »izbranimi« izrazi, kot so na primer govedo, gnoj itd. Pogled na nje je lahko držal samo, če so bili pod rudarskim šlemom; če pa jih je videl pokrite z njihovo belo čepico, je zdijval: »Ne prenesem, da me spominjate na vaš pasji rod! Marš — za vas ni več dela!« Ni bil redek slučaj, da je koga udaril tudi s krepelcem po glavi ...

Da bi ga odobrovoljili, so mu delavci nosili darila — jagnjata, zmečkane desetdinarske banke, kovce, tudi kakšen rumen

hoda stakajočih. V Starem trgu se jim je pridružilo dva tisoč tovarišev ...

Da bi zlomila stavko, je rudniška uprava prepovedala prodajati živila rudarjem in svojih prodajalnih. Njen račun pa je bil napačen: iz okoliških vasi so rudarji dobili toliko živil, da jim je to zadostovalo za tri mesece stavke. Po devetnajstih dneh je uprava kapitulirala — potem, ko je topilnici zmanjkalo rude in ko je prišlo do izgub težkih milijonov. Rudarji Trepče so slavili svojo prvo zmago — njihove zahteve so bile sprejete. Delavci-Siptarji, ki so do tedaj bili lahko v najboljšem slučaju samo vozači, so po uspešni stavki postali tudi rudarji ...

Nova Trepča — njeni uspehi in problemi

Trepča je danes z okoli pet tisoč delavci, od katerih so veččina Siptarji, največji delovni kolektiv in Kosmetu. Ta največji rudnik svinca v Evropi ima okoli 20 milijard dinarjev letnega bruto dohodka in daje okoli šest milijard nacionalnega dohodka. Sama Trepča daje štiri petine dohodka v okraju Kosovska Mitrovica.

Trepča proizvaja rafinirani svinec, koncentrate cinka in pirita, srebro, bizmut, zlato in cinkov klorid. Nedavno je osvojila nov proizvod — trdi svinec za kablovsko industrijo.

Iz jalovine, ki jo odlagajo po predelavi rude, bodo kmalu začeli proizvajati superfosfat. Med Zvečanom in Kosovsko Mitrovico bo do začetka leta 1960 zrasla tovarna superfosfata z letno zmogljivostjo 250 tisoč ton superfosfata in 30 tisoč ton žveplene kisline. To bo še en velik industrijski objekt, ki bo dal dela in kruha mnogost-

ko na primer v Trepči delata dva inženirja — Slovenca; sed strojne delavnice je tudi Slovenec — Mirko Bostič, prav tako kot tudi šef elektro službe Franjo Znidaršič. Kot dobri strokovnjaki uživajo naši ljudje v Trepči lep ugled.

Siptarji, ki so jili nekdanj gospod inženir Jurjević in njemu podobni zastopavljali na vse načine, so danes polnopravni člani delovnega kolektiva Trepče. Predsednik delavskega sveta Trepče je Siptar Miran Ferat; od devetih članov upravnega odbora so trije Siptarji. Pa ne samo to — v Trepči delata tudi dva inženirja-Siptarja, kakor tudi več srednjetehtnikov in drugih kvalificiranih kadrov.

Svoje kadre ustvarja Trepča sama; na fakultete je posiljala okoli trideset študentov, srednje kadre in kvalificirane delavce pa šola sama. Ima srednje tehniško šolo z okoli 100 dijakov, ki se šolajo v njenih treh oddelkih — v gradbenem, metalurško-kemičnem in elektro-strojnem. Mladi delavci pa si pridobivajo strokovno znanje v Industrijsko-rudarski in v Industrijski šoli, od katerih prvo obiskuje okoli 100, drugo pa okoli 300 učencev.

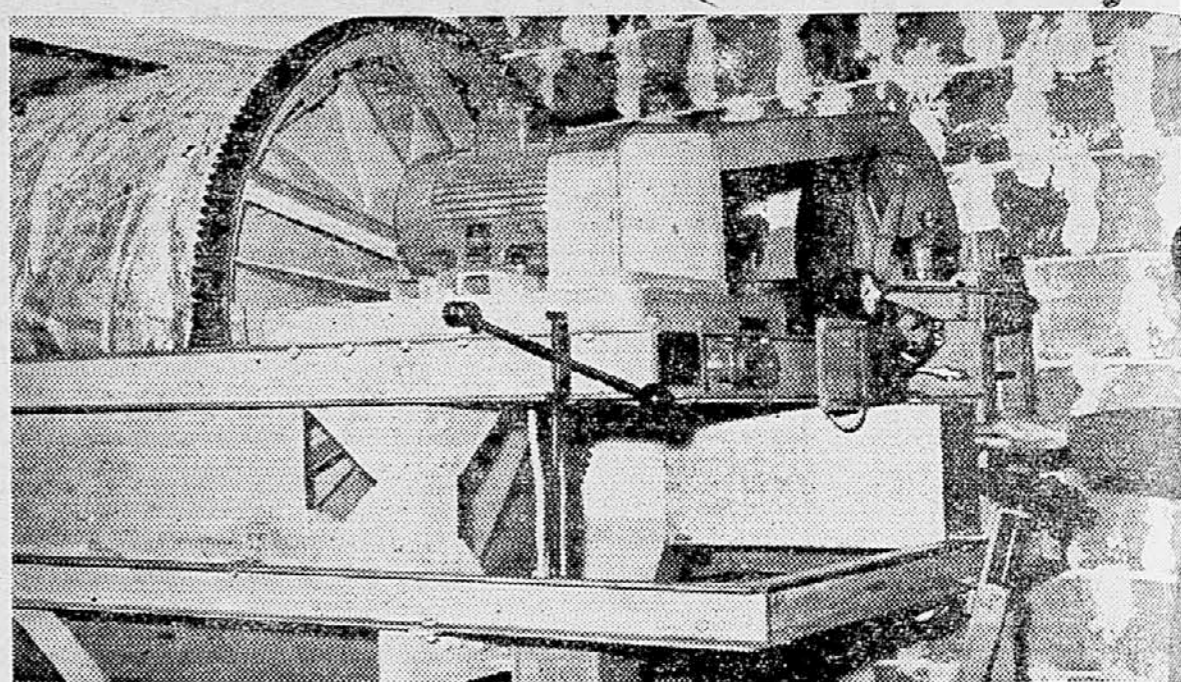
V zadnjem času so na svetovnem trgu občutno padle cene vseh barvnih kovin, še posebno pa svinca. To je povzročilo težave tudi Trepči, ki se bori z raznimi problemi v zvezi s prodajo svojih proizvodov. Vendar pa delovni kolektiv zmaguje te težave; plače, ki znašajo povprečno 14.000 dinarjev mesečno (rudarji zaslužijo nekaj več) se izplačujejo redno.

En problem pa je v Trepči prav tako oster, kot v skoro vseh naših delovnih kolektivih: stanovajska kriza je tudi tu resna. Stanovajske kolonije Trepče so predvsem v Zvečanu, Starem trgu in le deloma v Kosovski Mitrovici. V Zvečanu je okoli 450 prošenj za stanovanja, v Starem trgu pa okoli 200. Potrebe so velike, sredstva pa omejena: letos znašajo 200 milijonov dinarjev. Stanovajske stiske to seveda ne bo rešilo, vsekakor pa jo bo omililo. Letos bodo vpeljali tudi trolejbusno zvezo od Zvečana do Starega trga, kar bo v veliko olajšavo rudarjem, ki stanujejo v večji ali manjši oddaljenosti od rudnika.

Trepča raste — in z njo raste in koraka v lepše dni vsa njena okolica.

Milan Pogačnik

Solanje žlahtnih briških vin

Goriška Brda so znana pri nas zlasti po tem, da uspeva tod žlahtna vinska kapljica kot na primer briška rebula, tokajec, malvazija, merlot in druga briška vina. Briško rebulo pa omenjajo že tudi listine iz XIII. stoletja. Vse do priključitve k Jugoslaviji je bilo briško sadjarstvo, vinogradništvo in kletarstvo močno zaostalo. Prav zaradi tega je bilo treba v Brdih najprej okrečiti in obnoviti sadovnjake in še posebej vinograde, pri čemer so bili do danes doseženi že vidni in precejšnji rezultati. To začeto delo bo treba v Brdih le še končati in izpopolniti.

V Dobrovi pa so za temelj nadaljnjega napredka v kmetijstvu pred leti začeli graditi sodobno vinsko klet z zmogljivostjo 445 vagonov vina, za kar je bilo odobrenih 550 milijonov din investicij za gradnjo in opremo. Od tega je bilo izkoriščenih že nekaj nad 200 milijonov din. Vložene investicije so omogočile solanje prvih 9000 hl vina lanske jeseni. Dobitek, ki bi sicer z odkupom vinskega mošta šel iz Brd, je tako ostal doma in bo nedvomno precej prispeval k nadaljnjemu splošnemu gospodarskemu razvoju teh krajev. To je imelo za posledico, da je vinska klet, kot obrat Zadruga vinaarstva v Brdih, prvič neposredno izvozila deset vagonov briškega vina — rebule, tokajca, merlota in drugih sortnih vin v Trst, čeprav je Italija sama močan proizvajalec dobrega vina.

Obrotovodja kleti Zvonimir Simič nam je po ogledu tega sodobnega obrata, ki je še v izgradnji, med drugim povedal, da so si novo vinsko klet ogledali že mnogi tuji gostje in pohvalno izrazili o načinu našega solanja vin. Poleg Nemcev, Francozov in Italijanov se v briška vina močno zanimajo tudi Madžari, Francozi in drugi. Vse to daje slutiti perspektive, ki se obetajo briškemu vinogradništvu z novo kletjo, ko bo šolala enoten tip sortnih briških vin. Na sliki: nova moderna stiskalnica v vinski kleti Dobrovo in droben pogled v notranjost vinske kleti z ogromnimi sodi. (Foto E. Selhaus).

Obrotovodja kleti Zvonimir Simič nam je po ogledu tega sodobnega obrata, ki je še v izgradnji, med drugim povedal, da so si novo vinsko klet ogledali že mnogi tuji gostje in pohvalno izrazili o načinu našega solanja vin. Poleg Nemcev, Francozov in Italijanov se v briška vina močno zanimajo tudi Madžari, Francozi in drugi. Vse to daje slutiti perspektive, ki se obetajo briškemu vinogradništvu z novo kletjo, ko bo šolala enoten tip sortnih briških vin. Na sliki: nova moderna stiskalnica v vinski kleti Dobrovo in droben pogled v notranjost vinske kleti z ogromnimi sodi. (Foto E. Selhaus).

PEREČI PROBLEMI OBRTNEGA NARASČAJA

Več skrbi vzgoji vajencev

Kaj je pokazala anketa — Vzgoja vajenske mladine je družben problem, ki narekuje izboljšanje učnih in delovnih pogojev — Ukrepi družbenih in gospodarskih organizacij

Na seji republiške Obrtne zbornice, ki ji je prisotnovalo tudi več predstavnikov oblastnih organov in družbenih organizacij, so preteklo sredo razpravljali o problematiki obrtniških vajencev v Sloveniji. Obsežno snov za razpravo so nudili izsledki ankete, ki jo je med približno 10.000 vajencem izvedla zbornica skupaj z Zavodom za statistiko. Nedvomno je zdaj najvažnejša naloga obrtniških organizacij in gospodarskih združenj, skrb za splošno in strokovno vzgojo ter izobrazbo obrtniškega narasčaja, ki mora biti v skladu z zahtevami in potrebami našega razvoja. Vzgoja vajenske mladine v obrtnih delavnicah je družben problem, ki zahteva intenzivnejše in širše sodelovanje družbenih in gospodarskih organizacij.

Anketa vsebuje vrsto podatkov, ki opozarjajo, da je treba posvetiti večjo skrb vajenski mladini. Poglejmo nekaj najzanimivejših izsledkov omenjene ankete. Solska izobrazba vajencev v splošnem ni zadovoljiva, zlasti če upoštevamo, da je samo 20% vajencev uspešno končalo nižjo gimnazijo. Predvsem stroke (usnjarska, gradbeniška) s težjimi delovnimi pogoji se morajo zadovoljiti z vajenci, ki imajo nižjo šolsko predizobrazbo. Četrtnina vajencev in vajenk se ni posvetila učenju obrti iz veselja do stroke, marveč po nasvetu staršev ali zato, ker ni bilo mesta v drugi stroki. Zaradi slabih gnotnih razmer in iz drugih podobnih vzrokov. Anketa je nadalje ugotovila, da ima četrtnina vajencev delovnik daljši kot osem ur, nekaj od stotkov vajencev pa celo 12 in 13 ur. Najbolji pogosti so taki primeri v kovinskih, lesnih, žilvinskih in gradbenih strokah. Skoraj 10% vajencev opravlja tudi kmečka, gospodinjstva dela in druga dela, ki ne sodijo v učenje. Težave so tudi pri izkoriščanju letnega dopusta. Tako na primer v zasebnem sektorju

obrti ni izkoristilo dopusta 37% vajencev. Kot vzrok za to mnogi navajajo, da zaradi slabih gnotnih razmer ne morejo iti na letni dopust.

Zelo zanimivi in za kadrovo politiko koristni so rezultati odgovorov, kam namerjavajo vajenci po končanem uku. Skoraj tretjina vajencev želi nadaljevati pouk v delovodski šoli, 10% pa v tehniški srednji šoli. Upoštevanja vredni so tudi podatki o zdravstvenem stanju, ki niti pri vajencih ni zadovoljivo, saj je 25% vajencev bolehnih. Ker mnogi nimajo primernega razvedrila, je precejšen odstotek tistih vajencev, ki redno ali včasih uživajo alkoholne pijače (v oblačilni stroki 78%, v lesni 70%, usnjarski 68%). Seveda je pri vajenkih ta odstotek znatno nižji.

Anketa je tudi pokazala, da skoraj četrtina obrtnih vajencev ni vključena v nobeni politični ali družbeni organizaciji. Ta odstotek bi bil razmeroma velik, če ne bi upoštevali dejstva, da je skoraj polovica vajencev starih komaj 16 let in se zato razumljivo, da se vsi še niso vključili v množične organizacije. Mnogo bolj pa presežnece precej majhen delež vajencev, ki so vključeni v LMS (85%). Tudi v SZDL je zelo malo vajencev, ki so stari 18 in več let (31%). Delež vajencev, ki so člani Zveze sindikatov, znaša 38%. Ta odstotek je glede na starostni sestav sorazmerno precejšen, čeprav bi bilo potrebno tudi v tej smeri povečati aktivnost sindikalnih organizacij. Pri vajenkih je stanje le nekoliko slabše kot pri vajenkih.

Izsledki ankete so zelo koristni za nadaljnje delo in usmerjanje vajenske mladine v obrti. Potrdili so nekatere dosedanje ugotovitve o pomanjkljivosti pri vključevanju in izučevanju obrtnih vajencev, odkrili pa so tudi vrsto novih problemov.

Razprava na seji upravnega odbora je še bolj podrobno osvetlila stanje vajenske mladine. Mnogi vajenci so se prepuščali sami sebi in različnim vplivom, zlasti drobnolastniškemu duhu zasebnih obrtnih mojstrov. Življenjski pogoji vajencev so med mladino, ki se uči in vzgaja, najslabši. Pri tem ne gre zgolj za preprečevanje izkoriščanja, temveč tudi smotnejše usmerjanje vajencev v njihovem prostem času.

Perspektivni plan razvoja obrti v letih 1957-61 predvideva povečanje števila vajencev povprečno za 3000 letno, to je od sedanjih 10.500 na 13.500. Da bi lahko uresničili te naloge, so na omenjeni seji upravnega odbora obrtne zbornice sprejeli več ukrepov, ki naj bi zagotovili dotok novih kadrov v obrt. Predvsem je treba povečati število vajencev v družbenem sektorju, kjer jih je sedaj samo 38 odstotkov. Izboljšati bo potrebno tudi predizobrazbo vajencev, ker bo le tako mogoče doseči višjo raven njihove splošne in strokovne izobrazbe. Inšpekcije dela pri občinskih ljudskih odborih pa bodo morale izvajati odločnejše ukrepe, da bi v prihodnje preprečevale prekomerno izkoriščanje vajencev za nadurno delo. Nadalje bo treba posvetiti tudi večjo skrb higijenski in zdravstveni zaščiti, vključevanju vajencev v družbene organizacije, športna in kulturna društva, ureditvi vajenskih domovov itd. Upravni odbor predlaga, naj bi vajeniške šole organizirale 14 dnevna taborjenja, pri čemer jim namerna pomagati tudi Zveza prijateljev mladine. Obrtne zbornice pa si bodo morale mnogo bolj prizadevati, da si bodo zagotovile večji dotok vajenske mladine v posamezne obrtne stroke, v katerih je pomanjkanje narasčaja največje. Za čim primernejšo vzgojo vajencev v prostem času, so pred-

lagali naj bi ustanovili vajenske klube, ki bi služili zdravemu kulturnemu razvedrilu. Obrtna zbornica, kakor tudi drugi zainteresirani činitelji, menijo, da bi bilo treba za kompleksno reševanje vajenske problematike in strokovne izobrazbe ustanoviti posebne učniške in strokovne šole pri občinskih in obrtnih ljudskih odborih. Ti in še drugi ukrepi bodo nedvomno pripomogli k boljšemu stanju učnih in življenjskih pogojev vajencev ter posledično dotok narasčaja v posamezne obrtne panoge.

Zagrebsko kroniko

SE EN NEBOTIČNIK IN NOVO NASELJE. Narodna banka v Zagrebu je začela graditi nov stanovanjski poslopaj na vobalni Vojnovičev in Laginjeva ulici. — Osrednje poslopje bo imelo enajst nadstropij, druga pa pet. — Vse poslopje bo imelo obliko štaveljastega parkoma, in govinami in zelenici pasom. Najbolj zanimivo je, da bodo imela ta poslopja posebno arhitektonsko obliko. Stanovanja bodo galerijskega tipa, tako da bo vstop vanje od zunaj, terase same pa bodo imlele tudi svojo zračno ambulo. — Vse poslopje bo imelo posebno priskočno posebno pralnico in servisno postajo za gospodinjstvo.

TRI STO APARATOV ZA GOSPODINJSTVO NA DAN. Turistični aparatovi za gospodinjstvo, ki jih je začela skupaj s podjetjem »Eka« izdelovati aparatna in strojarstva, sedaj izdelava vsak dan sto električnih grelcev z električnim ogrevanjem, sto električnih kuhinjskih oblik. Stanovanja bodo galerijskega tipa, tako da bo vstop vanje od zunaj, terase same pa bodo imlele tudi svojo zračno ambulo. — Vse poslopje bo imelo posebno priskočno posebno pralnico in servisno postajo za gospodinjstvo.

PISMA uredništvu

Kolesarji v stiki

Ze skoro pol leta iščem po raznih trgovinskih plaščih za dvokolo dimenzije 28" (col) z n a v a d n i m r o b o m, ki so bili v prodaji že v drugem polletju 1956. leta, in sicer po ceni 1050 din. Toda odtlej jih ni več moč dobiti. Vse drugo je lahko kupiti — obroče, žbice in zračnice — le plaščev ne. Čudim se, kako so se lahko pojavili v trgovski mreži pred dobrim letom, in to uvoženi znamke »Semperit« potem pa nič več. Če ne bi bilo dovolj povpraševanja, ne bi rekel, toda hitra razprodaja dokazuje, da je za-

nje le precejšnje zanimanje. Rad bi vedel, kakaj omenjenih dimenzij plaščev ne izdeluje katera od naših tovarn. Ali so to za sploh možnosti v bližnji prihodnosti? Predelava plaščev dimenzije 28", je pa najmanj za 50% dražja, istočasno pa za najmanj polovico krajša, glede na življenjsko dobo. Poleg tega pa je s tako gumo tudi vožnja manj prijetna. Lahko bi skoraj trdil, da bi vsakdo raje plačal 50% več, samo da bi dobil plaščev pravih dimenzij. V prometu vidim vedno več koles, in to uvoženih, ki nimajo standardnih dimenzij plaščev (28"), ampak manjše.

(Na primer češka kolesa celo 27"). Zakaž je dovoljen uvoz takih koles, če rezervni delovi zamje kasneje ni mogoče dobiti v prodaji? Ali pa morda le v večjih krajih?

Ker je to vprašanje zame in verjetno še za marsikoga dovolj pereče, prosim odgovore kroge za posnalo, če lahko kaj kmalu pričakujemo ugodnejše rezultate, sicer bomo prisiljeni kolesa prodati. Predelava pa, mimogrede rečeno, iz varnostnih vzrokov ni priporočljiva zaradi negotove vožnje.

PAVEL CVIREN, podjetje Kamnik

Mednarodni jezik baleta

Sinoči so na odru ljubljanske Opere gostovali prvaki leningrajskega baleta »Kirov« s koncertno izvedbo fragmentov iz svojega repertoarja. Z vsevolodom Uhodovim in Mihajlom Jackom, zaslužnima umetnikoma, ki sta se mi predstavila kot voditelja koncertne skupine gostujočega ansambla, pa sem se pogovarjal še večeraj, še pred predstavo, takoj, ko sta prišla v Ljubljano pred vsemi ostalimi člani. Uhodov je baletni pedagog, medtem ko je Jacko koncertni mojster v orkestru.

Pripovedovala sta, da šteje njihov leningrajski balet v celoti 220 članov, medtem ko je zdaj odstopovalo v tujino samo 120 članov. Tako se v Leningradu nemoteno nadaljujejo predstave tudi v času, ko je del ansambla na mednarodni turneji. Na turneji so doslej obiskali že Romunijo, iz Jugoslavije pa bodo odstopovali še v Češkoslovaško in Madžarsko. Tokrat so gostovali z največjim ansamblom, kajti pred tem so obiskali razne evropske dežele, med drugim zlasti Pariz, Nemčijo in Finsko, pa tudi Indijo in daljni Ceylon, predvsem samo z manjšimi skupinami. Seveda pa so, kot sta pripovedovala, vselej poželi veliko uspehov tudi z manjšimi fragmenti. Alla Osipenko je na primer lani v Parizu dobila prvo nagrado Ane Pavlovene. Tudi drugi mladi umetniki iz leningrajskega baleta so dobili že mednarodne zlate medalje.

Ko sta se posebej zastavila pri gostovanju v Jugoslaviji, sta ugotovila, da so gostovali v Beogradu, Novem Sadu, Zagrebu in da so povsod naleteli na zelo dober stik s publiko. V Beogradu so privedli po dve predstavi »Labodjega jezera« in »Kamenitega cveta« ter dve koncertni izvedbi razen tega pa še eno brezplačno predstavo za študente v dvorani Doma sindikatov. Zal v Ljubljano niso mogli priti s celotnim gostujočim ansamblom, ker je oder ljubljanske Opere za nastop veliko premajhen. Njegov domači leningrajski oder je štirikrat tako velik, kot je ljubljanski.

Ko sta pripovedovala o odmevu med občinstvom, sta zlasti pohvalila zagrebško občinstvo, češ da je bil tam uspeh sijajen in da so gledalci pokazali zelo veliko razumevanje koreografije.

Na vprašanje, če so navezali kake stike z jugoslovanskimi umetniki, sta sovjetska gosta to potrdila in dodala, da so navezali pristranske stike. Jugoslovanski baletniki so se udeležili njihovih vaj in predstav, sami pa so tudi prisotnovali predstavi »Začaranega mandarina« v Zagrebu. Po njihovi sodbi bi bilo mogoče tudi v bodoče računati na vzajemne obiske in izmenjave umetnikov in strokovnjakov.

V zvezi z njihovim domačim gledališčem v Leningradu sta poudarila, da ima to gledališče že skoraj 250-letno tradicijo in da zato tudi njihov balet temelji na kvalitetah starega klasičnega ruskega baleta. Tradicija Ane Pavlovene, ki je bila prav tako članica tega baleta, je živa še danes, ne glede na mnoge znamenite koreografe in skladatelje, ki so delovali v okviru tega baleta. Tudi danes gradijo svoje umetniško delovanje na teh temeljih in ena pomembnih pedagogin je bila tudi profesorica Vagenova, ki je umrla pred tremi leti. Sedanja prva balerina njihovega baleta Natalija Dudinskaja je prav njena učenka. Na svojem repertoarju imajo predvsem znana baletna klasična dela, kot »Labodje jezero«, »Speco lepotic« itd., vendar večkrat upriparjajo tudi novejša omenila Hatcherjanov balet »Spartak«, ki opisuje upor sužnje v antiki in ki je poln silne dekoracije in novega oblikovnega izraza. Vendar pa sta pri tem poudarila, da ostaja njihov stil vselej realističen in da abstraktnost na svojem odru odklanjajo. Pri odnosu med vsebino in formo gledamo pri nas predvsem na vsebino, sta ugotovila, hkrati ko sta si kramljaloc z vrha ljubljanskega gradu ogledovala zasneženo ljubljansko panoramo.

Mimogrede sta omenila, da sta jim v Jugoslaviji posebno Zagreb in Ljubljana všeči in da ju je pogled z zasneženega gradu spomnil na Kavkaz. Prvi smo pa za konec še ugotovili, da govori balet mednarodni jezik in da ga vsi narodi razumejo brez predstavljanja. Seveda ne glede na različne stile življenja in baleta po različnih delih sveta.

JUGOSLOVANSKA KRONIKA

JAVNA TRIBUNA V SARAJEVU

Na plenarni seji Društva književnikov Bosne in Hercegovine so sklenili, da bodo odprli književno tribuno pri ljudski univerzi v Sarajevu. Ta tribuna ne bo samo kraj za javno razpravljanje Sarajeva, ampak se bodo tamkajšnje uspele kulturne manifestacije prenašale tudi v druge kraje Bosne in Hercegovine. Prvi nastop književnikov na tej tribuni, ki bo nosila ime Kočičeva književna tribuna, bo 13. marca z diskusijo o sodobnem književnem humorju in satiri. Namen imajo, da se ustanovi podobna tribuna tudi za mladinu pri delavski univerzi.

AVGUSTINČIČ IN KRŠINIČ V ANTVERPNU

V Antverpnu je vsako leto razstava kiparstva na prostem, ki uživa pomemben sloves v mednarodnem umetniškem svetu. Organizatorji razstave so sporočili željo, da bi na letošnjo razstavo poslala svoja dela tudi jugoslovanska kiparja Anton Avgustinčič in Frane Kršinič.

»POLITIKA« O SLOVENSKE KULTURI

Beograjski časopis »Politika« je posvetil svojo preteklo nedeljsko kulturo na priložnosti celotni slovenski kulturi. Na 6 straneh se vrsti preko 20 tehtnih in izbranih člankov o raznih kulturnih vprašanjih Slovenije, ki so jih napisali znani slovenski javni in kulturni delavci, kot France Bevk, Vlada Vodopivec, Ivan Bratko, Tone Fajfar, Fran Albrecht in drugi. Objavljenih je tudi več reprodukcij likovnih del slovenskih avtorjev.

MILLER IN WILLIAMS V ZAGREBU

V zagrebškem dramskem gledališču so imeli te dni uspešno premiero sodobne Millerjeve drame »Spomin na dva ponebeljka«. Delo je režiral Dino Radojevič, ki je pred nekaj leti v Mestnem gledališču postavil tudi Millerjevo »Lov na čarovnice«. Na Komorni sceni Narodnega gledališča pa so pripravili premiero dveh komadov Tennesseeja Williama »Portrait madone« in »Nevadna romanca«.

»JOVČA« — PANTOMIMSKA POEMA

V Beograjskem dramskem gledališču so na zanimiv način uprizorili delo Borisava Stankoviča »Jovča«. Razen enega prikusa v Pančevu pred leti, kjer so »Jovčo« prikazali kot ljudski komad v konvencionalnem stilu »Koštanec«, doslej ta nedovršena tragična drama o našem patriarhalnem svetu še ni bila prikazana na odru. Jovan Putnik je »Jovčo« v Beograjskem dramskem gledališču dramaturško obdelal in režiral kot čisto pantomimsko poemo in tako izluščil iz dela njegove bistvene notranje elemente.

DVOJE NOVIH GLEDALIŠČ V BANJA LUKI

Na predlog skupine članov drame Narodnega gledališča in uprave centralnega mladinskega kulturno-umetniškega društva »Veselin Masleša« so sklenili, da

Janez Boljka: Ošabna (letosnji Prešernov nagajence na Akademiji za likovno umetnost)

se v Domu kulture ustanovita tudi Humoristična in Mala scena. Ze dosedanja skupini Dramskega studija in Komorne scene sta dosegli lep uspeh. Da bi vnesli v komorne izvedbe čimveč svežine in pestrosti, bodo zdaj ustanovili dve sceni — eno za sodobno dramo in drugo za humor in satiro.

»STERIJINO POZORJE«

Na zadnji seji pripravljalnega odbora za III. jugoslovanske gledališke igre »Sterijino pozorje« v Novem Sadu so sporočili, da se je doslej prijavilo za udeležbo 27 gledališč iz države, ki naj bi izvedla 38 predstav. Rano

zen tega so sprejeli prijavo, da sodeluje v redni konkurenci na letošnjih Sterijinih igrah tudi Slovensko narodno gledališče iz Trsta. Letošnji festival bo posvečen posebej stoletnici duhovniškega dramatika Iva Vojniča, trajal pa bo od 10. do 23. maja.

»ANA FRANK« V MOSTARU

V mostarskem gledališču so te dni izvedli prvič znano dramo »Dnevnik Ane Franke«. Delo je pripravil režiser Iren Cenani.

KREDITIRANJE ZALOŽNIŠKIH PODJETIJ

V Zagrebu je bil dvodnevni plenum Zdrženja založnikov Jugoslavije, na katerem so razpravljali o gospodarskih vprašanjih založb. Govora je bilo tudi o obratnih sredstvih in kreditih ter višini obrestne mere na obratna sredstva in kredite. V zvezi z zakonskim osnutkom o knjižnicah so ugotovili, da bi se s tem zagotovila gmošta sredstva za strokovno vodstvo knjižnic in nabavo novih izdaj. Glede založniške dejavnosti so poudarili, da bi bilo treba boljše vskladiti delo založb, da se ne bi istočasno na več krajih tiskala dela istega pisatelja. Plenum je sprejel sodelovanje založniških podjetij pri letošnjem festivalu poezije na Reki.

»ZAKLETI HOLLANDEC« V SPLITU

Splitsko Narodno gledališče je uprizorilo opero Riharda Wagnerja »Zakleti Holandec«, ki je, kot pravijo kritike, pod vodstvom dirigenta Silvija Bombardellija zelo dobro uspela. Med solisti se je uveljavil zlasti Paško Duplanić kot Doland. Splitsko gledališče je doslej v svojem opernem delu prikazovalo predvsem standardne italijanske opere in pomeni izvedba Wagnerja pomemben korak v izoblikovanju ansambla.

V SPOMIN BRANISLAVA NUŠIČA

Društvo za srbskohrvatski jezik in književnost v Beogradu je imelo slavnostni sestanek, posvečen 20. obletnici smrti v. lika srbskega komediografa

Branislava Nušiča. Na sestanku v dvorani Srbske akademije znanosti so obudili spomine na Nušiča njegov še živi sodobnik — književniki.

VISOKA SOLA ZA OBRATNE INŽENIRJE

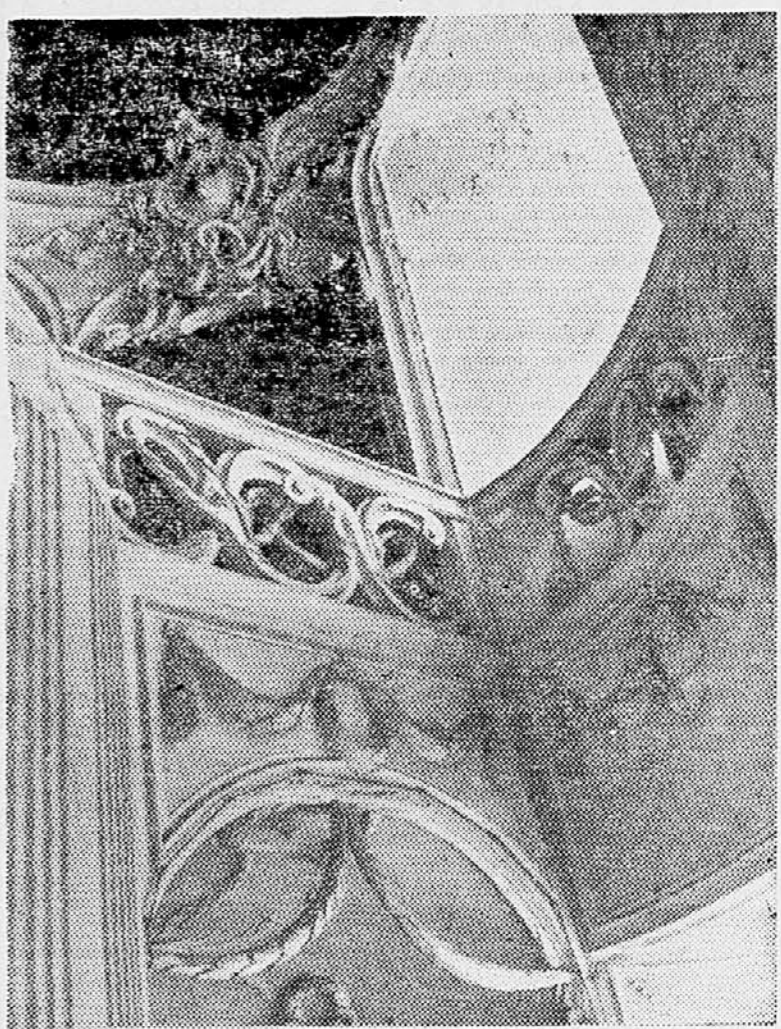
V Zagrebu so na slovesen način odprli novo visoko šolo za obratne inženirje. Šola je urejena v adaptiranem paviljonu starega dela zagrebškega velešolja ter je namenjena delavcem iz industrijskih podjetij, ki naj bi si na ta način s študijem pridobili univerzitetno izobrazbo.

STIK MED UMETNOSTJO IN INDUSTRIJO

Na obnem zboru Zdrženja likovnih umetnikov uporabne umetnosti Hrvatske so ugotovili, da je društvo v preteklem letu sodelovalo na številnih razstavah doma in v tujini in da je zlasti uspešno navezalo stik s praktično industrijsko proizvodnjo. Društvo je dobilo tesne stike z »Jugokeramikom« in raznimi izvoznimi podjetji, k čemer je prispevalo vzajemno razumevanje.

IONESCO V ZAGREBU IN BEOGRADU

Po Zagrebu, kjer pravkar že prikazujejo tri dramska dela francoskega avantgardističnega dramatika romunskega rodu Eugena Ionesca — »Plešasta pevka«, »Lekcija« in »Stoli« —, so tudi v Beogradu prvič izvedli dramo tega avtorja. V »Ateljeju 212« je režiser Mira Trailović pripravila njegovo tragično farso »Stoli«.

Motiv iz stare Ljubljane

Umrla je slovenska pesnica LILI NOVY

Ko si skušam ob smrti slovenske pesnice Lili Novy čim bolj jasno predočiti podobo njenega življenja in dela, ko skušam čim bolj verno razbrati razsežnosti in veličino njene osebnosti, me z globokim spoštovanjem in občudovanjem navdaja predvsem ena njena lastnost: njena sposobnost, da je zmeraj ohranila jasen cilj pred seboj, njena zvestoba in predanost visokemu človeškemu smotru, kateremu je sledila skozi vse nesreče in preizkušnje, njena odločnost, njena stremčja volja, da živi samo tisto, kar je živi vredno, in da iztrga življenju vse njegove lepe in dragocene skrivnosti. Ta njena sposobnost, da je zmeraj živela v skladu s svojimi najčistejšimi spoznanji in da je hkrati ljubila življenje v vsej njegovi raznolikosti, je temeljna poteza njene človeške in umetniške osebnosti, se enako prepričljivo in vitalno izraža v njeni življenjski poti in v njeni poeziji. Njen pesniški dar, ki se je uveljavil z elementarno silo, je usodno vplival na njena dejanja, in življenje, kakor ga je živela, je dalo njeni pesmi bogato in plemenito vsebino.

Plošno se je začela razodevati že v dvajsetih letih, ko se je v krogu Otona Zupančiča in drugih pomembnih kulturnih delavcev intimo seznanjala z najboljšimi slovenskimi duhovnimi in literarnimi tradicijami. Najprej je začela prevajati: ljubezen do slovenske pesmi je dokazovala z umetniškimi prevodi v nemščino, ki so od prvih poskusov kmalu dozoreli za tri knjižne izdaje. To so »Blätter aus der slowenischen Lyrik«, »Jugoslawische Frauenlyrik« in »France Prešeren, Gedichte«. To so hkrati gotovo najboljši prevodi naše poezije v nemščino, kar jih premoremo. In tega svojega dragocenega dela Lili Novy nikoli ni opustila, prevajala je naše moderne pesnike, partijske poete in vse do najmlajših sodobnih avtorjev. Njene zasluge na tem važnem področju so neprecenljive.

Kot zrela žena je Lili Novy postala slovenska pesnica. Slovenska beseda ji je postala posvečeno izražilo za najgloblja doživljanja, čustva in spoznanja. Njena strastna iščena narava se je zagnala v odkrivanje novih vrednot. Njena ljubezen do slovenske zemlje, do slovenskih ljudi je bila tako iskrena in tako pristna, kakor je bil pristen in nenavadno iskren sleherni izraz njene velike osebnosti. V času narodnoosvobodilnega boja so bile misli in dejanja Lili Novy sleherni trenutki na strani tistih, ki so se borili za boljše usodo slovenskega ljudstva, in v zmagi socializma je videla Lili Novy uresničenje svoje najboljši človeške vere. V svojem življenju je Lili Novy prehodila ogromno in čudovito pot.

Svojo prvo slovensko pesem je objavila nekako pred petindvajsetimi leti. Nekaj let kasneje, nedolgo pred vojno, je izdala svojo knjigo »Temna vrata«. V njej se je v celoti razodela njena originalna in pomembna pesniška narava: njena netipična iskrena in silovita izpoved je spregovorila o mukah in lepotah življenja na način, ki je lasten samo resničnim umetnikom. Svojo polnokrvno ženskost in svojo plemenito človečnost je Lili Novy izrazila tako, kakor do tlej še ni bila izražena v slovenski poeziji. Mislim, da ji je že tedaj pripadalo ime največje slovenske pesnice. Med vojno in po njej so se v njenih pesmih pojavili še novi, globlji in presunljivejši glasovi. Zadnja leta se je dolocno oglašala slutnja smrti. A tudi še tedaj je, izmčvena in smrtno utrjena od pretesljevih dram, strastno in z lahno trmo izpovedovala svojo vero v življenje. In pesem ji je bila še edina opora te vere, kakor da bi z njo skušala premagati usodo:

Pesem, ki tako lepo pozvanja, kakor nič na svetu ne zveni! Verjeti hočem, da se ji je ta pesem, ki jo je spremljala vse življenje, kot odrešujoče znamenje povrnila tudi v zadnjih trenutkih njenega trpljenja, da je bil ta presunljivo, opojno jasni zven poslednje, v kar se je pretalila njena človeška bit, preden je za zmeraj ugasnila.

In res lahko rečemo, da se je njena vera izpolnila: da je s pesmijo premagala smrt. V njej živi dalje.

TIT VIDMAR

Motiv iz Kranja

Oceanografska raziskovanja

Jugoslavija se kot mediteranska država aktivno udeležuje v Mednarodni komisiji za znanstveno raziskovanje Sredozemskega morja (CIEM) — Commission internationale pour l'exploration scientifique de la mer Méditerranée, ki deluje v okviru UNESCO. Letos jeseni se bo na komisiji spet sestala na plenarnem zasedanju v Monte Carlu, medtem ko je bil njen zadnji sestanek septembra 1958 v Istanbulu. Sestanka se bodo udeležili tudi naši ugledni biologi — oceanografi, ki bodo nastopili z vrsto referatov. Med njimi bo tudi profesor ljubljanske univerze dr. Miroslav Zel, ki je upravnik Inštituta za biologijo morja v Rovinju.

Sedež CIEM je v Parizu. Organizacija se ukvarja z znanstvenimi raziskovanji na področju fiziografije in biologije morja ter posreduje stik med strokovnjaki raznih držav Sredozemlja, pri čemer gre predvsem za izredno koristno izmenjavo strokovnih izkušenj, kot na primer pri proučevanju morskih tokov, podmorskega vulkanizma itd. Lani so na oceanografskem simpoziju v Genovi obravnavali tudi terminologijo v morski biologiji ter vsklajevanje raziskovalnih prizadevanj. V naših oceanografskih ustanovah primanjkuje mlajšega strokovnega in znanstvenega

kadra. Zato si te ustanove prizadevajo, da bi vključile v svoje delo tudi zoologe na univerzah, ki naj bi med drugim sodelovali pri inventarizaciji favne Jadranskega morja. To bi pripomoglo k uvrstitvi organizacijske sodelovanja med biološkimi inštituti na univerzah in oceanografskimi ustanovami. Te ustanove se ukvarjajo tudi s proučevanjem ribljih jat in z umetnim povečanjem produktivnosti posameznih ribolovnih področij. Da bi zboljšali delovne metode, nameravajo poglobiti stike tudi z znanstvenimi ustanovami, ki se ukvarjajo z raziskavami radioizotopov ter z

raznimi biološkimi in fiziološkimi inštituti.

Jugoslovanski oceanografi so v okviru mednarodnega geofizičnega leta 1957-58 opravili vrsto oceanografskih in hidrografskih merenj v Otrantskem prelivu s pomočjo Jugoslovanske vojne mornarice.

Iz dela Sentjakobskega gledališča

Sentjakobsko gledališče v Ljubljani si je v svojem petindesetletnem delu ustvarilo lep sloves in zbralo številno publiko. Njihove predstave, ki jih prirejajo štirikrat na teden, obiskujejo večkrat tudi gledalci s pežečja. Pa tudi gledališče odhaja na gostovanja. Ta teden bo s komedijo Fadila Hadžića »Vsi smo samo ljudje« obiskalo Dom Svobode v Zgornji Siški in Kranj.

Do konca sezone bo Sentjakobsko gledališče pripravilo še tri nove uprizoritve. Med njimi bo tudi nova domača opereta Marijana Pišla »Mornarjeva vesta«. Prihodnji teden pa bo v gledališču krstna predstava domače Korenove komedije »Ambasador«. Pripravljajo še Dobričanihovo komedijo »Človek z Marsa«, ki je lani doživela lep uspeh v Beogradu.

Kulturni razgovori o stari Ljubljani

V četrtek bo na Kulturnem razgovoru v Križankah nastopil arhitekt Boris Kobe. Govoril bo o rekonstrukciji stare Ljubljane. Zanimiva tema, ki jo je izbral predavatelj, bo gotovo privedla številne poslušalce in omogočila zanimiv razgovor o problemih, ki so povezani z njo.

Ob koncu leta bodo

ČLANI

PRESERNOVE

DRUŽBE

PREŠERNOVA DRUŽBA

rejeli za redno članarino 320 din pet, za 550 din pa celo 7 knjig. Ena izmed njih je

HONORE DE BALZAC

EL VERDUGO

Da ustreže splošni želji svojih naročnikov, je Prešernova družba uvrstila v svoj program tudi prevodno delo. Odločila se je za »El Verdugo« in druge zgodbe francoskega pisatelja Honoréja de Balzaca. V luči njegove osupljive pripovedne umetnosti gledamo predvsem brezobzirni vzpon meščanstva, njegov pohlep po denarju in časti, njegovo nemoralnost, lažnivost in plitvost, skratka njegovo življenje in mišljenje. Sijajni opazovalni dar, domišljija in neverjetna energija so omogočili pisatelju, da je napisal celo serijo izvrstnih romanov. Balzac je velik glasnik, pa tudi sodnik svoje dobe.

Pohište z vpisom! Člane vpisujejo poverljivi Prešernove družbe, ki so skoraj v vseh solah in večjih podjetjih, vse knjigarne, podružnice Slovenskega poročevalca in Ljudske pravice in uprava v Ljubljani, Erjavčeva 14a.

Obsotelska vodna skupnost ustanovljena

Na ustanovnem občnem zboru so odobrili okvirni program za letos — Dela za prihodnje obdobje bodo veljala okrog 800 milijonov dinarjev

Te dni je bil v Rog. Slatini ustanovni občni zbor Obsotelske vodne skupnosti za območje celjskega okraja. Pobuda za ustanovitev Obsotelske vodne skupnosti, ki jo je dal v avgustu lani kmetijska poslovna zveza v Smarju, je nastala iz želje in potrebe, da se začne sistematično in na zadružnih načelih urejevati vodni sistem Obsočja in da se s tem odstrani stalna nevarnost poplav, zmanjša površna poplavljenih in zamočvirjenih področij, zmanjša gospodarska škoda, ki znaša vsako leto po več deset milijonov itd. Kraji ob Sotli spadajo namreč med tista področja, ki nimajo urejenega vodnega režima. Na obsotelskem področju v mejah celjskega okraja meri poplavno območje Sotle od Rogatec do Zelenjaka ter ob njenih desno-

brežnih pritokih okoli 1600 ha zemljišč. Najhujše in najbolj škodljive so poplave v spo. mladinskih in poletnih mesecih. Povprečna škoda zaradi poplav Sotle in njenih pritokov na območju celjskega okraja znaša okoli 30 milijonov dinarjev. Škoda ob poplavi 8. 6. 1953 pa je bila ocenjena celo na 81 milijonov dinarjev. Z regulacijskimi in melioracijskimi deli bi na tem področju pridobili okoli 1500 ha rodovitnih površin za gojitev njivskih kultur. Skupno letno povečanje vrednosti kmetijskih pridelkov po opravljenih regulacijskih in melioracijskih delih bi znašalo nad 110 milijonov dinarjev, medtem

ko bi se narodni dohodek na vsem melioracijskem področju povečal za okoli 140 milijonov dinarjev letno. Sklepu o ustanovitvi Obsotelske vodne skupnosti se je na občnem zboru pridružil še sporočilo, da bodo enako vodno skupnost ustanovili še na hrvaški strani in prav tako na območju brežiške občine. Medtem ko bodo tako osnovane tri vodne skupnosti skrbela predvsem za ureditev vodnega režima okoli pritokov Sotle; vsaka skupnost na svojem področju; pa bo formiran še poseben koordinacijski odbor, ki bo vseljavjal delo vseh treh skupnosti in mimo tega vodil regulacijska dela Sotle. Zaradi ne povsem izdelanega predračuna dohodkov je občni zbor odobril le okvirni program del za letošnje leto. Tako naj bi Obsotelska vodna skupnost za celjski okraj v letošnjem letu zagotovila čiščenje struge Sotle, nadalje popravilo nekaterih krivin (to skupaj z vodno skupnostjo na hrvaški strani), zagotovila odstranitev, oziroma ureditev jezev ter pripravila načrte za regulacijo Mestinjščice. Dela pri regulaciji Mestinjščice pa naj bi se začela prihodnje leto.

Načrt del za prihodnje obdobje pa predvideva sodelovanje pri regulaciji Sotle, melioracijo okoli 800 ha zamočvirjenih površin ob Sotli, regulacijo Mestinjščice v dolžini 7 km ter melioracijo 260 ha zemlje, ureditev ostalih pritokov, kot: Dračanje, Smarski potok, Olinjski potok ter Bisbrico z osušitvijo okoli 330 ha zemljišč okoli teh voda itd. Za izvedbo vseh teh del, razen regulacije Sotle, bi potrošili okoli 800 milijonov dinarjev, kar pomeni, da bi se investicije amortizirale v približno šestih letih. V razpravi o članstvu Obsotelske vodne skupnosti se je uveljavil predlog, naj se v to skupnost včlanijo vse gospodarske organizacije, ljudski odbor, zavodi itd. z tega območja. razen trgovin, gostiln ter obrtnih podjetij uslužnostnega značaja. Tudi članstvo kmetijskih združenj in organizacij bo v vodni skupnosti obvezno. Udeleženci občnega zboru so se sporazumeli še o višini prispevka, ki ga bodo novoustanovljeni skupnosti plačevali gospodarske in druge organizacije. Mimo tega so potrdili predlog, naj bo sedež Obsotelske vodne skupnosti v Smarju pri Ješah. Za prvega predsednika upravnega odbora skupnosti so izvolili Alojza Krivca, predsednika Oblo Rog. Slatina. Veliko pomoč pri delu so novi skupnosti obljubili še predstavniki Vodne skupnosti za porečje Savinje ter zastopniki Sekcije za vodno gospodarstvo v Celju, ki bo za novoustanovljeno skupnost izvrševala tudi vsa pravljajalna in druga dela. V razpravi o nujnosti ustanovitve vodne skupnosti za Sotlo in njene pritoke pa je prišlo do izražaja še eno, precej žalostno dejstvo, in sicer, da se je stanje vodnega režima ob Sotli zaradi neupoštevanja projekta pri gradnji obsotelske železnice močno poslabšalo. Zato je občni zbor naročil novemu upravljavcu odbora skupnosti, naj merodajne čimtelje opozori na to stanje, ki ima že zdaj in ki bo imelo tudi v prihodnje zelo škvalne posledice.

Volilna zborovanja v koprskem okraju

Ze 10 dni se kandidati za poslance v zvezno in republiško ljudsko skupščino sestajajo s svojimi volivci na zborovanjih po vsem okraju. Doslej je bilo že nekaj deset takšnih zborovanj, prisostvovalo pa jim je na tisoče volivcev.

Razstava revolucije

V prostorih Koprškega muzeja je občinski komite Zveze komunistov Koper v soboto odprl razstavo, ki jo je kot potujočo, v počastitev 40-letnice Oktobrske revolucije pripravil CK ZKS. Gre za slikovni prikaz poteka in razvoja revolucije. Razstava bo odprta do 15. marca.

Kandidati razlagajo perspektivni 5-letni plan in letne družbene plane okraja in občin. Zelo živahno je tudi po kolektivnih, ki se obenem vneto pripravljajo na volitve novih organov delavskega samoupravljanja.

Največ zborovanj pa bo ta teden. Tako bodo več zborovanj v raznih krajih imeli Davorin Ferligoj, kandidat za republiški zbor v piranski občini, Alfonz Grmek (za Sežano), Albin Kurret (za Pivko), Branko Babič in Marija Aljančič (za Koper).

Kandidat za poslance v zvezno skupščino in predsednik OLO Koper bo imel ta teden kar 9 zborovanj in to v Sežani, Prestranku, Senožčah, Ilirski Bistrici, Ptivki, Zabičah, Novokračinah, Dutovljah in na Knežaku.

Podobno se bodo sestali z volivci kandidati iz zborov proizvajalcev, in to Ivan Knez (v skupini kmetijstva) in Viktor Grča, Stane Brownsky, Tončka Banovec ter inž. Jože Drnovsek (v industrijski skupini).

F. M.

Dan žena na Koprskem

Po občinskih sredstvih, kolektivnih in drugod so tudi letos lepo proslavili mednarodni praznik žena.

Mlada gledališka družina DPD »Svoboda« v Izoli je za ta praznik pripravila izvedbo Zilke ljudske igre »Miklova Zala«, s katero bodo sedaj gostovali na večjih odrih v koprskem in goriskem okraju. V Bertokih so pionirji obiskali žene-matere padlih borcev.

Mnogo sindikalnih podružnic je organiziralo večje ali manjše slovesnosti in sicer tako v gospodarskih organizacijah kot ustanovah.

Prometne nesreče

Te dni je vlekel po glavni cesti iz Ljubljane proti Celju s tovornjakom Martin Lesjak pokvarjen tovornjak, ki ga je upravljala Jože Strnad. V Ponderju jima je pripeljal nasproti s kolešom Jože Slapnik pravilno ob desnem robu ceste. Pri srečanju pa je bil voznik pokvarjenega tovornjaka tako nezavestno, da je vozil preveč k robu ceste in tako zadela kolešarja, ki je podlegel hudim telesnim poškodbam.

NEKATERE ZADRUGE BODO ZDRUŽILI

S POSVETOVANJA PREDSEDNIKOV IN UPRAVNIKOV KMETIJSKIH ZADRUG NA BOVSLEM

Pred kratkim so se v Bovcu sestali na pobudo občinskega ljudskega odbora predsedniki in upravniki kmetijskih združenj. Pogovorili so se o krepitvi gospodarske moči kmetijskih združenj in o izločitvi nekmetijskih dejavnosti. Da bi ustvarili solidno gospodarsko podlago za uspešno delo v prihodnje, so sklenili, da bodo nekatere zadržuge združili. Tako se bosta združili združugi v Bovcu in Česotici. V eno močno združugo naj bi se združili tudi združugi na Žagi in Srpencih, pridružila pa naj bi se jima po možnosti tudi kmetijska združuga v Trnovem.

V skrajnem gornjem delu Soške doline pa naj bi imeli KZ v Soči.

Lovska družina v Bovcu v svojih revirjih dobro gospodarji, saj uspešno skrbi za izpopolnitev lovišč. Nedavno pa so člani sklenili, da bodo pri lovski zadrugi nabavili nekaj zajcev in jerebic, ki naj bi jih uvedli tudi na Bovskem, saj imajo tudi tam vse pogoje za razplod. Nadalje so sklenili, da bo treba vse gorske steze in poti popraviti in očistiti. Urediti bo treba tudi vse za oskrbo gamsov, zlasti krmišča za zimo.

Veliko zanimanje

Za obdobje sedanje predvolilne dejavnosti je značilna v mariborskem okraju vrsta predvolilnih zborovanj, na katerih govorijo poslanski kandidati za republiško in zvezno ljudsko skupščino. Ta predvolilna zborovanja so dobro obiskana, kar je dokaz izrednega zanimanja prebivalcev posameznih krajev za bližnje volitve.

Zvezni poslanski kandidat Miloš Ledinek, predsednik Okrajnega odbora Socialistične zveze Maribor je govoril na predvolilnem zborovanju v Dravogradu pred 300 Dravogradčanin in prebivalci okoliških krajev o naših notranjopolitčnih problemih, o zunanjopolitčnem dogajanju ter o vlogi Jugoslavije v svetu. Na tem zborovanju je govoril tudi republiški poslanski kandidat inž. Pavle Zaucer, direktor Kmetijskega inštituta Slovenije. Svoja izvajanja je posvetil v glavnem kmetijskim problemom in perspektivnemu razvoju te panoge. Na predvolilnem zborovanju na Ravnan na Koroskem sta govorila tov. Miloš Ledinek in republiški poslanski kandidat Franc Fale.

Republiški poslanski kandidat Milko Goršič, član Izvršnega sveta LRS je obiskal volivce na področju središke in ormoške občine. Govoril je volivcem pri Veliki Nedelji, v Lešnici in na Humu pri Ormožu. Sestanki so bili povsod dobro obiskani ter so potekali v razgovoru med poslanskim kandidatom in volivci. Predvolilnega zborovanja v Hajdini se je udeležil poslan-

Proslave 8. marca v Zasavju

Osni marec, dan delovnih žen, so v vseh krajih Zasavja lepo proslavili. V petek so bile proslave v Krškem, Zagorju in v nekaterih drugih krajih. Največ proslav, ki so bile skoraj povsod združene s pestrimi kulturnimi sporedi pa je bilo v soboto. Tako so bile ta dan proslave v manjših krajih. Na teh slovesnostih so govorili tudi vidni predstavniki Socialistične zveze in sicer o pomenu praznika delovnih žena in o mestu žene v naši družbi.

Ponekod, na primer v Hrastniku, so priredili tudi sprejem zaslužnih žensk. Za hrastniško občino je sploh značilno, da vselej posvetijo veliko skrb pripravam za proslavo 8. marca. Omeniti pa je treba tudi občino Videm-Krško, kjer so organizirali proslave skoraj v vsakem najmanjšem kraju.

—nc

REDENSKA TRIBUNA

• v Ljubljani že v sredo

Odkar imajo v Postojni delavsko prosvetno društvo »Svoboda«, je kulturno življenje zelo pestro. V Cankarjevi ulici je »Svoboda« uredila prav lepe klubske prostore, kjer se pridno zbira mladina, predvsem pionirji. Tu poslušajo pravilice, ki si jih pod vodstvom vzgojiteljice sami pripovedujejo, za najboljšo pripovedovanje pa dobijo nagrade. Najbolj vneti pa so v tem klubu mladi šahisti. Na sliki: postojnski mladinci in pionirji v Klubu »Svoboda« pri branju knjig in igranju šaha. — beo

SPORT

Prizor z nedeljske nogometne tekme Odred : Šibenik (2:0). — (Foto: Edi Selhaus)

Zlato iz Osla v Kanado

V nedeljo okrog 21. (po našem času) so v Oslu v najpri vlačnejši in narazburljivější tekmi enotedenskega turnirja za naslov svetovnega prvaka v hokeju na ledu, na katerem je sodelovalo osem najboljših reprezentanc sveta, med Kanado in Sovjetsko zvezo, zmagali igralci št. 1 onstran Atlantika s 4:2 (0:1, 1:0, 3:1). (Vest s tem izidom je prišla tik po zaključku naše včerajšnje izdaje, a je žal ni bilo mogoče uvrstiti. Op. uredništva.)

Prvi gol tekme je padel že po dveh minutah igre v korist Rusov. Igra je potem v silnem tempu valovala sem in tja in trajalo je celih 35 minut, pre-

den so Kanadčani tik pred zaključkom druge tretjine izenačili na prednost. Strelec je bil eden njihovih najboljših napadalcev Attersley. V tretji tretjini je šlo za vse! Tri minute po začetku tega dela so Kanadčani po Brodenu prešli v vodstvo z 2:1, toda obdržali so ga samo dve minuti, kajti Rusi so spet izravnali naskok in izenačili na 2:2.

Ko je že kazalo, da se bosta reprezentanci razšli brez zmage ali poraza, so se pognali Kanadčani in malo pred koncem v dveh zaporednih minutah postavili končno zmago. Streljala sta Attersley in Gagnon. Tako so Kanadčani po dvehletnem pre-

sledku spet odnesli najvišjo hokejsko lovoriko na ledu v svojo domovino.

KONČNA RAZPREDELNICA

Kanada	7	7	0	0	82:6	14
SZ	7	5	1	1	44:15	11
Svedska	7	5	0	2	46:22	10
CSR	7	3	2	2	21:21	8
ZDA	7	3	1	3	29:33	7
Finska	7	1	1	5	9:51	3
Norveška	7	1	0	6	12:44	2
Poljska	7	0	1	6	14:65	1

TOVARNA NOGAVIC V POLZELI IN SPORT

Skrb za telesno vzgojo in športno delavnost je pri kolektivu tovarne nogavic na Polzeli stalen in sestavlja del vsega dogajanja v tovarni. Tako je ta kolektiv med prvimi pri nas uvedel športno igro v odmoru proizvodnega procesa. Lani pa, ko je sprejel perspektivni načrt razvoja tovarne, je zjel v program del tudi zgradbo športnega stadiona. Tako so že lani skupaj z društvom za telesno vzgojo na Polzeli začeli z deli pri urejanju bodočega stadiona. Doslej so izravnali že ves prostor, kjer bodo najrazličnejša dela za športne igre. Računajo, da bodo letos ta igrišča že izročili namenu. V načrtu pa je še gradnja garderob, plavalnega bazena.

STUJECASOVEŠTI

da je boksaška reprezentanca Poljske v Lodzu premagala izbrano boksaško Zahodne Nemčije z 18:2; da so na tekmovalju v fletoru v Varsavi, na katerem sta sodelovala tudi Vasin in Jovanović iz Jugoslavije, prva tri mesta osvojili Poljski, medtem ko je prišel najboljši Jugoslovijan Vasin na šesto mesto; da je v Milanu košarkarska ekipa Simmenthala v tekmovalju evropskih košarkarskih prvakov zmagala nad prvakom Ninozemskeske Volvesom 115:47 (48:23).

IZIDI FINALOV

Posamezno: Berčisk : Gyetyal 21:19, 21:18, 23:21; Koczian : Haydon 21:15, 14:21, 24:22, 17:2, 21:18; pari: Štipek-Vyhnanowski (CSR) : Reiter-Bottner (Rom) 21:11, 21:13, 21:17; Roseanu-Zeller (Rom) : Koczian-Mosecov 18:21, 21:17, 21:19.

SKUPŠČINA OKRAJNE ZVEZE PARTIZAN KRANJ POT GRE SAMO NAPREJ!

Onač je bila v Stražišču pri Kranju redna letna skupščina Okrajne zveze Partizan Kranj. Glede na nedavno izredno skupščino Partizana Slovenije je bilo tudi delo te skupščine predvsem osredotočeno na sklepe tega zasedanja. V tej zvezi je okrajna zveza povabila na zborovanje zastopnike kar 19 najrazličnejših športnih organizacij da bi se z njimi posvetovala glede izvajanja omenjenih sklepov osrednje zveze. Vsi delegati so se strinjali z željo, da bi v letošnjem letu dosegli tesnejše sodelovanje s Partizanom, saj sta šport in telesna vzgoja ena, ne pa dve posebej tuji stvari. Prav na Gorenjskem pa za zdaj leta na tem področju ni bilo preveč sodelovanja, če ne mislimo na smučarsko in atletske organizacije in delno še na nogometne. V prihodnje bodo tudi ostale športne

SKUPŠČINA GORENJSKE NOGOMETNE PODZVEZE VEČ POZORNOSTI MLADINI

V Kranju je bila redna letna skupščina Gorenjske nogometne podzveze, ki združuje 19 klubov in sekcij. Medtem ko je ta močna podzveza na Gorenjskem v preteklem poslovnem letu v marsičem napravila precejšen korak naprej, je zelo nerazveseljena ugotovitev, da v okviru podzveze lige sodelujejo samo štiri mladinska moštva. Klubi bi morali posvetiti več pozornosti tem mladim nogometšem. Res da partizanska mladinska moštva tekmujejo v okviru pionirjev, imajo pa tudi kar lepo število samostojnih klubov, ki se za mladino bolj mase ali pa sploh nič ne menijo. Vse delo uprav posameznih klubov na Gorenjskem je preveč osredotočeno na prva članska moštva. Tudi podzveza bi lahko malo več storila za razvoj naraščajo. Organizirati bi bilo treba več mladinskih turnirjev.

Sahovski šampionat v Sarajevu

SARAJEVO, 10. marca. Na šahovskem šampionatu sta bili do 19. končani dve partiji. Vukčević — Cirič remj in Lukić — Djurašević remi.

Tretja partija v dvoboju za naslov svetovnega šahovskega prvaka med Botvinnikom in Smislovom je bila zaradi boleznih slednjega odgodena. Kakor je znano, vodi do sedaj Botvinnik 2 : 0.

saj lani pri teh klubih ni bil kaznovan noben igralec ali funkcionar. Ob koncu so na skupščini precej razpravljali tudi o novem načrtu tekmovalja v sezoni 1958-59, ki bo tudi v GNP prinesel nekaj sprememb. J-K

VINEKAJ VRSTAN!

Upravni odbor beogradske mladinskega kluba Beograd je poslal glavnemu štabu mladinskih delovnih brigad na avtomobilski cesti Bratstva in enotnosti predlog, da bi nočmetna ekipa Beograda po končanem tekmovalju v zvezni ligi odšla eno ali dve tekmi na gradiških avtomobilskih cestah. Nasprotnik Beograda naj bi bila reprezentanca graditeljev ali kakšen klub zvezne lige.

Subotički nogometni klub Spartak je sklenil dvomesečno turnejo po Egiptu, Izraelu, Iranu, Hongkongu, Avstraliji in Novem Zelandu. Subotičani bodo na tej turneji odigrali 20 tekem.

v prijateljski nogometni tekmi je domača ekipa premagala Slogo (Trbovlje) 3:1 (4:1). V moštvo Litije je bil najboljši Domadenik, ki je dal sam 7 golov. — r.

Disciplinarno sodišče I. nogometne cone je suspendiralo nogometne igralce Jadrana v Kaštel Sućurcu. Kakor smo že poročali, so bili preteklo nedeljo na tem igrišču neredi, saj je skušal del ne-discipliniranih igralcev napasti sodnika Vunarića in pa igralce Odrada.

Na zadnjem zasedanju upravnega odbora I. coneke nogometne lige so za novega predsednika upravnega odbora izvolili znanega nogometnega delavca Stane Lavriča.

Arterioskleroze ni več

Vse kaže, da pomlad razganja tudi želve!

Ko se je nek angleški časnikar zgražal nad intimnimi detajli, ki so jih objavljali ob Eisenhowerjevi srčni bolezni, mu je načelnik tiska Bele hiše odgovoril: »Naš narod to razume. Kajti ni je menda družine z ZDA, ki ne bi imela težav s srčnimi napadi.« Podobno je v Evropi: za boleznimi srca umre tretjina ljudi.

Dolgo časa so bili zdravniki nemočni proti srčnim boleznim. Srčni napad pride nenadoma, ko človek ničesar ne sumi. Vendar je medicina tudi na tem področju zelo napredovala. Zanimivo je, da so prve rezultate dali oftalmologi — specialisti za oči. Pri fotografiranju zenice so opazili na sliki blede-rožnato liso, ki je bila vsa preprejena s tankimi, rdečimi nitkami. Ko so ugotovili, da je lisa tem bolj blede, čim starejši je človek in da so fotografije v tesni zvezi s stanjem bolnikovih arterij, je bil led prebit.

Retinograf, kakor se imenuje ta aparat za fotografiranje mrežnice, je danes najbolj iskan medicinski aparat. Kmalu bo postal prav tako razširjen kot rentgen. Arterioskleroza je počasna, zahrbtna bolezen. Njenih učinkov ne moremo opaziti, dokler ni že prepozno. Novi aparat pa točno registrira stanje in napredovanje bolezni. Se več: nadaljnja raziskovanja so pokazala, da je izraz »arterioskleroza« napačen.

Vse do nedavnega so mislili, da se žile izrabijo zaradi starosti in neprestane rabe. To mnenje je vsebovano že v samem izrazu »arterioskleroza«. Retinograf pa je zdravnikom

dokazal, da so v zmoti. V žilah se namreč nabirajo snovi, ki jih je odkril šele novi aparat. Te snovi, aterosole, prevleče postopoma kalcij. Stena žil postane trda kot kamen in srčni napadi so tu! Vse to so zdravniki v glavnem že vedeli, toda krivdo so valili na stanost, na izrabljenost žil. Novi aparat pa je pokazal, da so vzroki tudi drugje. Največkrat so v slabi higieni, preobitni in mastni hrani itd. Pred mesecem je ameriški zdravnik Dock opozoril na srčne težave pri mladih rekrutih. Krivca je bila hrana ameriških vojakov, ki sestoji v glavnem iz masla, jajc, smetane ter mastnega mesa. Kdo ve, če si tudi predsednik Eisenhower ni nakopal svoje bolezni, ko je bil rekrut v West Pointu?

Danes arterioskleroze res ni več, kajti zamenjal jo je nov, točnejši izraz. Toda človeštvo upa, da tudi njene naslednice, arterioskleroza, kmalu ne bo več. V Franciji plača socialno zavarovanje vsakemu zavarovancu dvakratno slikanje z retinografom. Dve sliki staneta približno dva tisoč dinarjev, toda ti izdatki se ne morejo primerjati s koristjo, ki jo ima bolnik, če ga pravočasno opozorijo na nevarnost.

Danes arterioskleroze res ni več, kajti zamenjal jo je nov, točnejši izraz. Toda človeštvo upa, da tudi njene naslednice, arterioskleroza, kmalu ne bo več. V Franciji plača socialno zavarovanje vsakemu zavarovancu dvakratno slikanje z retinografom. Dve sliki staneta približno dva tisoč dinarjev, toda ti izdatki se ne morejo primerjati s koristjo, ki jo ima bolnik, če ga pravočasno opozorijo na nevarnost.

Mladi glasbeniki - gostitelji v Bruslju

Skupina mladih glasbenikov iz vrst Belgijske mladinske organizacije glasbenikov bo pozdravila člane osmih mladinskih orkestror, ki bodo v juliju t. l. sodelovali pri slav-nostih na svetovni razstavi v Bruslju. Istočasno bo v belgijski prestolnici tudi XIII. kongres Mednarodne zveze mladih glasbenikov. Oba dogodka bosta privabila v Bruselj okoli 3.000 mladih glasbenikov z vseh koncev sveta.

Za to mladino bodo postavili posebno naselje. Dekleta in fantje, ki bodo imeli vlogo gostiteljev, ne bodo odgovorni le za njihov sprejem in splošno ugodje, temveč bodo tudi vodili, pri ekskurzijah, obiskih koncertov in galerij.

V ta namen se je ponudilo že več kot tri sto mladih Belgičev. Zanje so organizirali posebne tečaje, kjer bodo izpopolnili svoje znanje v belgijski zgodovini, folklori, umetnosti zgodovini, mednarodni politiki, praktičnih informacijah in seveda tudi v zgodovini gibanja mladih glasbenikov.

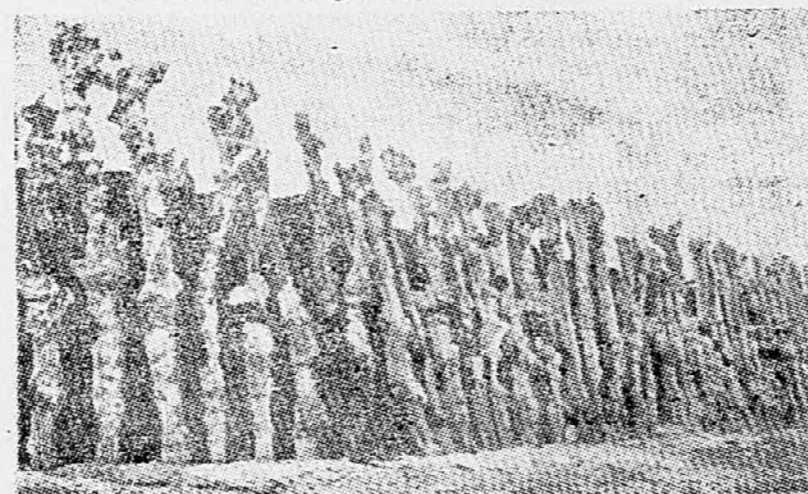
Hrana in orožje

Plod rastline, ki je sicer v svetu zelo redka in raste pri nag okoli Skadarskega jezera, kjer jo imenujejo »kasoronja«, so uporabljali domačini še za časa Turkov za hrano in za orožje. Po okusu je podobna kuhinemu krompirju ali kostonju, po videzu pa kiju. Beseda »kasoronja« izhaja iz francoskega izraza »casse-troisne« — razbitalec gobca ali nosu. To besedo omenja Rostand v svoji komediji »Cyrano de Bergerac«. Ta rastlina cveti v najrazličnejših barvah in je med najlepšimi okraski Skadarskega jezera.

Novo sintetično vlakno

V Nemčiji so začeli izdelovati novo sintetično vlakno fibrolon iz kazeina. Novo vlakno je uporabno le kot dodatek k drugim vlaknom, ker je samo premalo trdno.

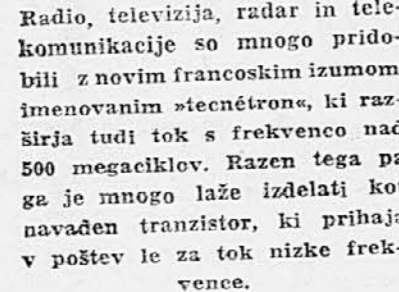
Prvi fotograf — amater

Fotografija v 19. stoletju ni zanimala samo ljudi, željnih novosti in senzaciji, ampak tudi velike duhove. Victor Hugo, veliki francoski pisatelj, je bil prvi fotograf — amater. V letih 1852 do 1855, ko je prebival na otoku Jersey v kanalu La Manche, je napravil precej uspešnih fotografij posnetkov. Večina jih nosi pečat dobe, v kateri je Hugo živel, in so za naše pojme pretirano romantični. Naša slika prikazuje hode, ki čitajo obalo otoka Jersey pred razdiralno močjo plime in oseke, in je kljub fantastičnosti pretresljivo stvarna.

Divje živali izumirajo

UNESCO je objavil, da je izumrlo v zadnjem poldrugem stoletju že nad 100 rodov divjih živali. Posebna nevarnost preti azijskim levom, katerih je v severozahodnih gozdovih Bombaya samo še okrog 250. Sledijo gorska zebra, ki je zaščitena in živi v rezervatu južnoafriškega pogorja; enorogi nosorog, ki se zadržuje v severni Indiji; ado-slon, katerih je še komaj 20 v rezervatu severno od Porth Elisabeth. Divjih bivoloj je danes komaj 30.000 v severnoameriških prebijah; v puščavi Severne Arabinije je še majhno število belih puščavskih antilop.

Radio, televizija, radar in telekomunikacije so mnogo pridobile z novim francoskim izumom, imenovanim »tecentron«, ki razširja tudi tok s frekvenco nad 500 megaciklov. Razen tega pa ga je mnogo lažje izdelati kot naveden tranzistor, ki prihaja v poštev le za tok nizke frekvence.

DROBIZ

AVA GARDNER bo morala privoliti v ponovno operacijo na obrazu, ali pa se odreci nadaljnji filmski karieri. Lani je padla s konja in si poškodovala lice, kjer ji je ostala grda brazgotina. Ava se bovi nove operacije, ker so jo že večkrat brez uspeha operirali španski in angleški specialisti.

Zvestoba psa

V Rovinju živi deček Ljivo Matohaneč, ki je dresiral in vzgajal volčjaka Folgorja, čeprav ni bil njegov, temveč sosedov. Lastnik je Folgorja prodal v Zagreb. Volčjak se je vrnil peš, 600 km daleč, iz Zagreba v Rovinj. Nato ga je lastnik odpeljal na Crveni otok, kjer ga je privzel. Mislil je, da bo Folger tako izgubil sled, kakor ga je ponovno poslal v Zagreb. Vendar mu je zvesti pes ponovno prekrizal račune: odrgal se je z verige, preplaval morje do Rovinja in se vrnil k Ljivju. Folgerjevega gospodarja je to ganilo in je psa daroval dečku.

Periskop v industriji

Vsi poznamo periskop v podmornici, kjer je nepogrešljiv instrument, ki omogoča pregled obzorja, kadar plove podmornica nekaj metrov pod morskno gladino.

Registrirati so jih morali po spolu, barvi, velikosti, dlakavosti in starosti. Tako je že pred več kot tisočletjem ustanovil prve rodovnike plemenitih psov. Sogun je predpisal tudi drastične kazni za vsakogar, ki bi surovo ravnal s psi.

Pes bo vse letošnje leto na Japonskem predmet še večje pozornosti kot navadno.

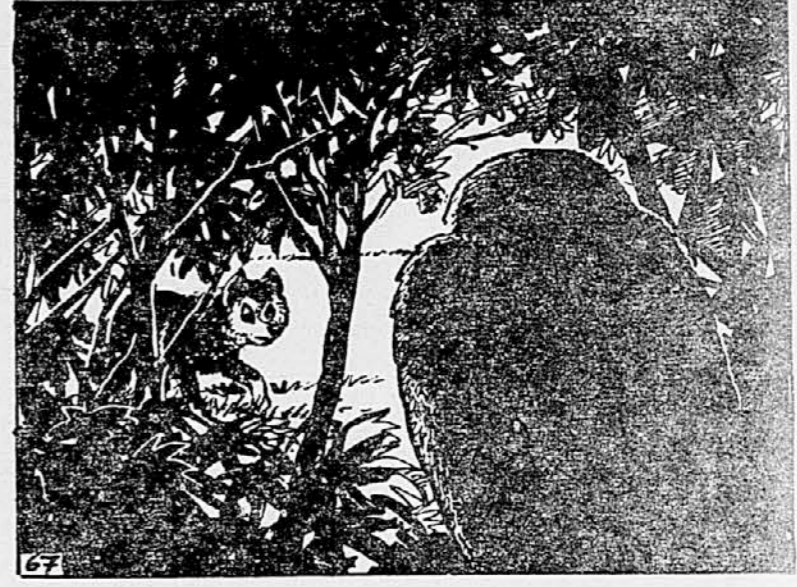

»Zdaj se pa le dobro drž! Očka je rekel, če si fant boš ostal, če si punca pa ne!«

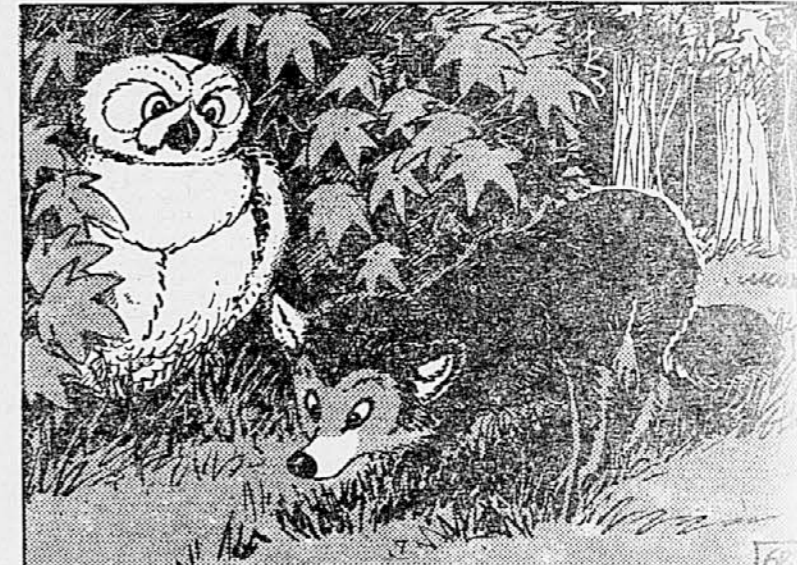
TERZY ANDRZEJCZYK
DAMANT
DAMANT

»Gotovo godovnik,« je mirno pletoč dalje pripomnila Jurguluška.
»Kakšen godovnik? Saj ni nobenega godovnika.«
»Potem pa slavljeneč.«
»Tudi slavljence ni, kaj pa govoričite! Gotovo gre za Poljsko...«
Vendar ga ti dvomi niso motili, da ne bi o pravem času skočil od vrat, ki so se naglo odprla in izvrgla enega izmed natakarev v fraku.
»Psst!« mu je pomignil Slomka.
Natakar je obstal. Bil je visok fant, ki si je bil svest svoje lepote in obnašanja filmskega ljubimca. Pred vojno je nekaj let delal v varšavskem »Bristolu« in Slomka ga je zaradi tega zelo cenil.
»Kako je tam, gospod Pepi?« je vprašal prijazno, po svoje prebirajoč s prsti.
Lepi natakar se je nasmehnil s prizanesljivo vzvišenostjo.
»Gre.«
»Pijejo?«
»Dostil.«
Slomka si je pomel roke.
»To je sijajno! Ne pozabite na francoska vina. A po kavi likerje. Gospa Jurguluška, napovedujem vam dober večer.«
V kuhinji je naletel spet na tistega falota. Zadela sta drug ob drugega med vrati in se za trenutek ujela z očmi. Natakar je nesramno zažvižgal in pokazal šefu hrbet natanko tako, kakor je bil to storil poprej užaljeni Puciatycki.
»Gospod šef,« je zaklical proti kuharju. »Dvakrat telečji filé!« Enkrat sadna krema!
Slomka je stisnilo v levem podrebrju. Začutil je, da se mora temeljito odškodovati za ta ponižujoči poraz. Za jutri

zamišljeni ribolov ni bil tisto, česar je potreboval. Izpod povešenih vek je poškilil proti pomivalkam. Prva izmed njih je bila zdrava in krepko dekle s široko zadnjico.
Umaknil se je iz kuhinje in na hodniku prijel za uho malega pikola.
»Kako ti je ime?«
»Tadek, gospod ravnatelj.«
»Krasno! Tak poslušaj, Tadek...«
»Prosim, gospod ravnatelj.«
»Skoči v kuhinjo pa mi pošlji sem Štefko. Veš, katera je to?«
»Vem, gospod ravnatelj.«
»Samo hitro, pa brž!«
Kmalu nato se je prikazala vsa razgreta, močno zardela, s še mokrimi rokami, dišeča po znoju in pomijah. Slomka je začel cepetati okoli nje.
»Štefka!«
»Kaj želite?« je zagodrnjala nevoljno.
»Pridi čez deset minut k meni. Gor.«
»A ja, kaj šel! Dovolj mi je tega. Že po vsem hotelu me vlačijo po zobeh.«
»Neumnic! Zavidajo ti!«
»Saj! Le kaj!«
»Dam ti nogavice.«
Pogledala ga je nezaupljivo.
»Jih boste dali?«
»Prave francoske. Pridi čez deset minut.«
»Svilene?«
»Kakšne pa?«
Za trenutek se je zamislila.
»Naj bo,« je odgovorila počasi. »A če zve moj za-ročenec...«

67. Sova je bila lačna in kar se da slabe volje. Ze dva zajčka sta prišla mimo nje, toda prvega je popolnoma zgrešila, od drugega pa ji je ostal v kljunu samo kosmič dlake. Od jeze je kar skripala s kljunom. Baree pa je šepal prav proti nemi skrvilšču pod grmom. Tudi on je bil jezen in tudi če bi jo videl, se ji najbrž ne bi umaknil.

68. Prav megleno je stara sova videla, kako je Baree obstal kakih deset korakov proč od nje in si lizal rano. Naščeperil se je. Perje se ji je sršilo tako, da je bila kmalu podobna žogi. Skoraj slepe oči so ji zablestele kot ognjene krogle. Sova je čakala, Baree pa se je še bolj približal njenemu grmu in znova lizal rano na nogi.

69. »Hop, hop, hop!« so udarila velika krila in naenkrat je Baree zagledal veliko sovo nad seboj. Sprva se je sicer ustrašil, toda niti pisnil ni. Prvi sovini napad ga je prevernil. Nekaj časa se je dušil pod ogromnimi razpetimi krili, sova pa ga je praskala s svojo edino nogo in ga z vso močjo udarjala z močnim kljunom.

Štefkin fant se je bil šele pred nekaj tedni vrnil z dela v Nemčiji in je delal v cementarni v Beli.
»Trapa neumna,« je zamrmral. »Čemu naj bi zvedel?«
Z dovoljnim pogledom je spremljal široko zadnjico odhajajočega dekleta, cmoknil z debelimi ustnicami in se odzibal dalje. En hodnik, drug hodnik, toaleta za gospe in za gospe, spet hodnik, pravi pravcati blodnjak restavracijskih kulis. Preden je od zadaj stopil v bar, je pogledal še v tako imenovano umetniško sobo.
To je bila majhna izba, ki je rabila za garderobo solistom, ki so nastopali z večernim programom. Nocojšnji spored je bil popolnoma nov in se je napovedoval kot veliko presenečenje. Nastopili naj bi Hanka Lewicka ter znani plesni par, Seiffert in Kochanska.
Ko se na trkanje ni nihče oglasil, je Slomka na pol odprl vrata z napisom »Garderoba« in pokukal noter. Soba je bila razsvetljena, toda prazna. V njej ni bilo veliko pohištva: preprosta miza z velikim, na zid naslonjenim ogledalom, oguljen zelen kanapé, nekaj stolov, v kotu rdeča španska stena. Na enem izmed stolov je ležal odprt kovček, poln vse križem razmetanih barvastih cunj. Modre baržunaste hlače so visele z ozkimi hlačnicami prav do tal, čez pokrov je bila vržena rumena ženska obleka z nabori, na tleh se je valjal črn španski klobuk. Sobica ni imela oken, v njej je bilo zato hlo in soparno kakor v rastlinjaku.
Slomka se je že hotel umakniti, ko se je izza španske stene zaslislal moški glas:
Slomka je zasopel, a še preden je utegnol odgovoriti, je izza rdeče španske stene popolnoma nag stopil Seiffert. Bil je srednje rasti, toda kljub jedrnatosti in močni, še mladeniški postavi, je bil za plesalca vendarle nekoliko preveč životen. Podoba je bila, da zavoljo svoje nagote ni prav nič v zadregi.

*Priloga, Knj. poročila
Št. 59 z dne 11. 3. 1958*

GOVOR

EDVARDA KARDELJA

NA PREDVOLILNEM ZBOROVANJU

V LJUBLJANI

DNE 7. MARCA 1958

EDVARD KARDELJ:

Tovarišice in tovariši! Če človek na vojni konferenci govori o uspehih preteklih let, potem kaj lahko pride v nevarnost, da bo to sprejeto kot starinska volilna propaganda, ki gre skozi eno uho noter, skozi drugo pa ven in od nje ničesar ne ostane. V naravi človeka je pač, da vedno živi za jutrišnji dan, da so mu doseženi uspehi kaj hitro premalo in da vedno teži naprej. Zato je tudi vsem nam veliko bliže, da se zastavljamo na slabostih, na pomanjkljivostih, kakor pa da bi govorili o svojih uspehih. Mislim, da je vse to prav in v redu, kajti prav to dejstvo je faktor, ki družbo neprestano usmerja k novim naporom in k novemu napredku.

Pa vendar, potrebno je govoriti tudi o uspehih. Ne za to, da bi se hvalili, še manj pa seveda zato, da bi se zadovoljevali z njimi, da bi počivali na lovorikah, ki pa pa prav hitro uvenejo, pač pa zato, da bi videli, kdaj smo bili na pravi poti, kje ne, kje smo pravilno zastavili lopato in kje smo uporabili dobre metode dela in odgovarjajoče organizacijske oblike, kje pa ne, kaj lahko storimo že danes, kaj zmoremo v danem trenutku in česa še ne zmoremo.

Pri nas pa je — lahko bi rekel — marsi-

kdaž ta navada, da se v razpravah v posameznih organizacijah in družbenih organih marsikdaj z vodo nehote izliva iz korita tudi otrok. To pa zaradi tega, ker se posamezni negativni pojavi in pomanjkljivosti gledajo enostransko, odvojeno od celote, brez pravih proporcij z doseženimi uspehi in brez jasnega spoznanja faktorjev, ki so nas privedli do danih rezultatov.

Družba pa je z vsemi svojimi mnogostranskimi odnosi med ljudmi in z vsemi svojimi velikokrat protislovnimi interesi močno kompliciran organizem. Če posamezne njene probleme rešujemo izolirano, same zase, brez ozira na celotno stanje, potem kaj lahko sproži druga probleme, ki jih je včasih še težje reševati kot pa tiste, ki si jih hotel odstraniti. Prav zato je potrebno, da pri reševanju posameznih problemov in pomanjkljivosti in pri postavljanju bodočih nalog na tem ali onem področju vsej gledamo stvari v celoti in potem rešujemo to, kar je konkretno treba reševati. Skratka, danes bi vas želel opozoriti na nekatere rezultate naših naporov prav zato, da bi lahko govoril tudi o perečih problemih in nalogah, ki nas čakajo v prihodnjem obdobju skupščinskega dela.

Na važni prelomnici našega družbenega razvoja

V nekem smislu se pri nas sedaj nahajamo na precej važni prelomnici našega družbenega razvoja. Postavili smo solidno osnovno ogrodje gospodarskega in političnega sistema. Pri tem nam je bil cilj zagotoviti čimbolj svobodno gibanje materialnih in družbenih faktorjev socializma in omogočiti delovnim ljudem, da se bore za svoje interese in za svoje težnje ne le preko vodstev svojih političnih in sindikalnih organizacij, ampak da lahko tudi neposredno vplivajo v svojih demokratičnih samoupravnih organih in se zoperstavljajo birokratskim in drugim protisocialističnim tendencam.

Toda mi nismo le postavili ogrodje, marveč smo dosegli tudi že zelo prepričljive rezultate, tako prepričljive, da o načelni

pravilnosti naše poti danes pač ne more biti nobenega dvoma več. V tem oziru je bilo zlasti lansko leto 1957, leto pomembnih uspehov. Vzemimo samo nekaj gospodarskih podatkov, ki so najbolj prepričljivo merilo splošnega družbenega napredka neke države. Naša industrijska proizvodnja je dobila v zadnjih letih tempo, kakršnega danes nimamo nikjer drugod. Seveda ti rezultati niso samo posledica spremenjenega ekonomskega in političnega sistema, delavskega samoupravljanja itd. Tu v prvi vrsti deluje dejstvo, da so sedaj prišli do izraza napori prejšnjih let, to so rezultati investicij, ki smo jih vlagali vsa poveljna leta. Pa vendar investicije daleč niso edini faktor, kajti istočasno je naša produkcija znatno priradila tudi na

produktivnosti dela, na kakovosti proizvodov, na zniževanju stroškov proizvodnje. Vse to govori, da so spremembe, ki smo jih napravili zadnja leta v našem gospodarskem in političnem sistemu, prčele solidno dej-

stvomati prav v smeri, v kateri smo pričakovali, v smeri večje produktivnosti dela in večje proizvodnje, večjih naporov in iniciative vsakega posameznega delovnega človeka.

Materialne osnove

Če primerjamo indeks industrijske proizvodnje Jugoslavije v letih 1939, 1946 in 1955 z nekaterimi drugimi državami, dobimo približno takole sliko: Če označimo leto 1939 s 100, potem je bila v Jugoslaviji skupna proizvodnja leta 1946 — 79, leta 1955 — 242. Naj dodam, da je leta 1957 industrijska proizvodnja že dosegla indeks 308. Pri tem je treba seveda imeti pred očmi še to, da smo imeli pri nas po 1948. letu nekaj let močan padec. To pomeni, da je skok, ki smo ga potem v naslednjih letih dosegli, tem važnejši. V tem času, to se pravi od 1946. do 1955. leta, je bil v nekaterih drugih deželah dosežen takle napredek: Belgija: 84, 153; Anglija: 101, 159; Zahodna Nemčija: 167 (1955); Francija: 84, 168 itd.; Kanada: 157, 243, kar je približno na nivoju Jugoslavije. Seveda, to so le odstotki. Izohodišna točka Anglije, Belgije ali pa Kanade je seveda drugačna, kot pa je naša. Zato so tudi ti procenti v absolutnih številkah drugačni. Očitno je, da pomeni velik procent od začetne majhne produkcije manj kot pa majhen procent od začetne velike produkcije. — Vendar pa so ti naše rezultati tudi v absolutnih številkah izredni pomembni. Pa tudi napori, ki jih je moralo vložiti naše delovno ljudstvo, da je doseglo take rezultate, so bili izredni.

Slovenija je v tem času napredovala takole: leta 1939 — 100, leta 1946 — 87, leta 1955 — 247 in leta 1957 — 300. Praktično je bila Slovenija v svojem razvoju z ozirom na svojo sorazmerno višjo izhodno točko, v primerjavi z jugoslovanskim povprečjem, v teh letih daleč pred drugimi republikami v Jugoslaviji. Šele leta 1957 je produkcija v Sloveniji prvič pod jugoslovanskim povprečjem. Jugoslovansko povprečje je tega leta namreč 308, v Sloveniji pa je 300. To pomeni, da so že začele delovati investicije, ki smo jih vlagali v nerazvita področja v Jugoslaviji in da danes nerazvita področja že prispevajo k skupnemu jugoslovanskemu bogastvu.

Leta 1955 je Slovenija z indeksom 247 tempa svojega razvoja pred vsemi razvitimi državami, všteti tukaj tudi Anglijo in Ameriko. Če pa vzamemo, da je Slovenija relativno razvita, da je njena izhodna točka precej visoka, potem so ti rezultati še pomembnejši in daleje obenem lep odgovor vsem tistim, ki še danes govorijo o zapostavljanju Slovenije v Jugoslaviji.

Zlasti pa je značilen napredek naše industrijske proizvodnje v zadnjih letih. Leta 1954 je bila proizvodnja v Jugoslaviji

za 13% večja kot leta 1953, leta 1955 je za 16% večja kot leta 1954, leta 1956 za 10% večja od leta 1955, leta 1957 za 16% večja kot leta 1956. V tem času so bili v drugih državah približno takile odnosi v procentih: Belgija — 6, 9,4, 5,2; Danska — 9, 2,8, — 0,9; Italija — 9, 8,3, 7,6; Norveška — 9, 3,7, 5,3; Kanada — 2, 9,2, 7,5; ZDA — 7, 11,8, 2,9 itd. Skratka, tempo napredka industrijske proizvodnje v Jugoslaviji je danes daleč pred državami, o katerih sem govoril.

Kot rezultat tega je seveda porastel tudi nacionalni dohodek. Kljub temu, da smo po letu 1949 za nekaj let resno stagnirali, imamo sedaj takole situacijo: Če vzamemo, da je bil l. 1947 indeks narodnega dohodka 100, potem je bil l. 1954 141, leta 1955 150, 1956. l. 152, a 1957. leta 185. To pomeni, da smo neprimerno bolj bogati, kot smo bili ob začetku naše revolucije.

Na podlagi takih rezultatov lahko seveda danes gradimo tudi ustrezno ekonomsko politiko. Taki rezultati so nam omogočili, da smo si leta 1956 že lahko postavili nalogo, pospešiti dvig življenjskega standarda. To pa seveda še vedno ni lahka naloga. Njegovo reševanje ni odvisno samo od dobre volje, se pravi ne od enostavnega sklepa o povečevanju plač ali od administrativnega fiksiranja cen, temveč v prvi vrsti od količine potrošnega blaga ki ga imamo na razpolago. Cene in plače so samo oblika, v kateri se konkretna razdelitev blagovnih fondov izvede. Potrošno blago lahko sami proizvedemo ali pa ga kupimo v inozemstvu, če dovolj izvozimo. Prav tu pa se začnejo naše težave. Kmetijstvo je zaostalo, napravili smo sicer velik skok dalje v industriji, zaostali pa smo v kmetijstvu in v proizvodnji blaga za široko potrošnjo, pa tudi izvoz je relativno majhen. Z večjo zaposlenostjo izven kmetijske proizvodnje potrebe silno naglo rastejo. Za ilustracijo bi navedel naslednje podatke: Če vzamemo skupne stroške, vidimo, da je po približnih računih dajala družba za mestnega človeka v letu 1950 povprečno okrog 78.000 din — tu so vračunani: fond osebne potrošnje, komunalne in razne buđžetske dajatve, medtem ko so ti stroški za prebivalca na vasi znašali okrog 46.000 dinarjev. Za prebivalca v mestu torej družba troši blizu 60% več kot pa za prebivalca na vasi. Seveda mestni prebivalec tudi več producira kot oni na vasi. Še več, medtem ko je zaradi zaostalosti kmetijstva pri nas še vedno tako sta-

nje, da družba še vedno vrača na vas več sredstev, kot jih v obliki davkov in drugih dajatev jemlje iz nje, je v mestih in industrijskih centrih obrnjeno stanje... Toda to nič ne spreminja dejstva, da prebivalec v mestu zahteva veliko več v obliki hrane, obleke in drugega potrošnega blaga kakor tudi izdatkov za splošen družbeni standard.

To se pravi, da vsako povečanje zaposlenosti izven kmečkega gospodarstva, zlasti pa vsak preliv kmečkega prebivalstva v industrijsko, zahteva, da se predvidi tudi ustrezno povečanje blagovnih fondov in fondov za družbeni standard.

Standard naj raste v okviru povečane proizvodnje

Dalje, če smo se hoteli industrializirati, smo morali predvsem razviti težko industrijo. Ta seveda ne da jesti, ampak je le osnova za daljno industrializacijo, za razvijanje modernega poljedelstva, lahke industrije in vseh drugih gospodarskih dejavnosti. Nova industrija je zahtevala zaposlitev mase novih delavcev, količina sredstev za potrošnje pa ni sorazmerno rastla. Prav zato smo ves čas čutili pomanjkanje potrošnega blaga kljub ogromnemu povečanju produkcije, kljub temu da izvažamo zelo malo poljedelskih produktov. Iz istih razlogov se vsa ta leta borimo tudi s težavami plačilnega deficita. To nesorazmerje se je kazalo bodisi v pomanjkanju blaga na trgu, bodisi v visokih cenah. Od tod težave, s katerimi smo imeli opravka poslednja leta in ki so se odražale predvsem v določeni stagnaciji v življenjskem standardu. V takih pogojih povečana produktivnost dela ni mogla priti do izraza tudi v dvigu življenjskih pogojev, kajti ona je komaj pokrivala priliv nove delovne sile. To pa je dušilo tudi samo borbo za večjo produktivnost. Šele v zadnjih letih, ko smo v glavnem dokončali prvo etapo naše industrializacije, je bilo mogoče spremeniti našo ekonomsko politiko, iti odločneje v smer povečanja življenjskega standarda delovnih ljudi.

Toda ni bilo zadosti samo skleniti: odlej bomo dali več za standard. Potrebno je bilo predvsem izvršiti materialne ukrepe za tako spremembo. In ti novi materialni ukrepi so vsebina naše nove ekonomske politike, ki se kaže predvsem v spremenjeni strukturi investicij, v pospešenem razvoju poljedelstva, v hitrejši rasti industrije potrošnega blaga, v izgradnji surovinske baze in take industrije, ki naj poveča izvoz in nas tako močneje vključi v mednarodno delitev dela in omogoči povečanje uvoza. To pa je stvar naporega dela nekaj let.

Prav ta politika, ti cilji so bistvo petletnega perspektivnega načrta, ki smo ga sprejeli lansko leto. Čeprav smo šele na začetku te poti, vendar lahko rečemo, da so prvi re-

A kaj to pomeni, o tem govori naslednji podatek. Statistika pravi, da je n. pr. v Sloveniji procent kmečkega prebivalstva padel od predvojnih z 61% na sedanjih manj kot 39% v odnosu na celotno prebivalstvo. To je izreden skok v spremembi Socialno-ekonomske strukture. Podoben skok je bil storjen tudi v Jugoslaviji kot celini: prejšnjih preko 75% kmečkega prebivalstva se je skrčilo do danes na pod 59 odstotkov, se pravi, da ima Jugoslavija danes podobno socialno-ekonomsko strukturo — in celo nekoliko boljše — kot jo je imela predvojna Slovenija.

zultati v novi smeri že doseženi. Povečanje osebne potrošnje v letu 1957 samo po sebi govori, da je ta politika postala mese in kri. V splošnem gledano — če označimo osebno potrošnjo v letu 1948, s 100, potem smo dosegli tako-le kretanje v osebni potrošnji:

leta 1954	101.4
leta 1955	108.7
leta 1956	107.7
leta 1957	121.2

Če vzamemo v poštev porast števila prebivalstva, je doseženi napredek mnogo skromnejši. Po prebivalcu namreč imamo po vrsti tako-le silko: 92.9, 97.5, 94.9, 101.4. To se pravi, da smo vse do 1957. leta napredovali le toliko, da smo lahko povečali število delovne sile, ne da bi zmanjšali standard onih, ki so bili že prej zaposleni. To se pravi, da smo šele 1957. leta v potrošnji po prebivalcu prišli prvič iznad nivoja iz 1948. leta.

Drugi cilj, ki smo si ga postavili v tem času, je bil, da stabiliziramo trg. Kajti brez stabilizacije trga bi bila naša politika plač. politika nagrajevanja zelo problematična. Tudi v tem pogledu pomeni lansko leto velik uspeh. Res je sicer, da so se nekatere cene nekoliko dvignile, toda v povprečju so se stroški življenja v letu 1957 dvignili samo za 2%, kar ni bistveno vplivalo na realno povečanje osebnih dohodkov. Kljub temu lahko trdimo, da je v glavnem ostvarjena tudi ta naloga.

V letu 1958. predvidevamo nove korake v tej smeri in tudi močnejšo stabilizacijo trga. Seveda, ko govorimo o razdelitvi potrošnega fonda, je treba reči, da so v 1957. letu bile tudi slabosti, katerih posledica je bila, da izboljšanja niso enakomerno čutili vsi naši delovni ljudje. Ne glede na slabosti v razdelitvi, ki so znane, ostane dejstvo, da je lani prišlo do povečanja osebne potrošnje za 13.5% in da je v glavnem ustavljeno na trgu kolebanje, s katerim smo se morali boriti vsa prejšnja leta. To je po mojem zelo resen uspeh. Tem pomembnejši, ker se nadaljuje

tudi v letošnjem letu, saj je januaraska proizvodnja 1958. leta spet za 19% večja, kot je bila januaraska proizvodnja lanskega leta. To se pravi, hiter tempo industrijske proizvodnje se nadaljuje.

Ob vsem tem lahko z zaupanjem gledamo na razvoj prihodnjih let. Investicije v poljedelstvu so že pričele dajati pozitivne rezultate, v prihodnjih letih pa upravičeno pričakujemo nove. Tudi industrija potrošnega blaga se pospešeno razvija. Uvoz takega blaga tudi raste.

Poleg tega se kaže v letu 1957 tudi resen napredek v dvigu produktivnosti dela. Računa se, da povečanje znaša 9%. Če pomislimo, da smo imeli dolga leta le počasen napredek v tej smeri in celo stagnacijo, potem je uspeh, ki smo ga dosegli v lanskem letu toliko večji in resen pokazatelj o zelo pozitivni bilanci našega gospodarskega razvoja v poslednjih letih.

Dvig produktivnosti dela oziroma večja proizvodnost je glavni pogoj za reševanje vseh drugih vprašanj. Naš sistem mora omogočiti, da se bodo socialistični faktorji tako

razvijali, da bodo dajali največje rezultate v proizvodnji, v razvoju proizvodnih sil in v produktivnosti dela. In to smo dosegli. To je potrdilo delavskih svetov, potrdilo sposobnosti socialističnega družbenega samoupravljanja. Toda, kakor sem že rekel, v pogledu razdelitve imamo pred seboj še resne naloge.

Predvsem bi hotel v zvezi s tem poudariti, da sta sistem proizvodnje in sistem razdelitve zelo tesno povezana drug z drugim. Razdelitev mora biti taka, da vzpodbuja večjo proizvodnjo, hiter razvoj proizvodnih sil in večjo produktivnost. Če razdelitev ni tako postavljena, potem začena dušiti samo proizvodnjo in konec koncev se lahko zgodi, da je vse manj in manj blaga, vse manj sredstev za razdelitev. Za ilustracijo tega najdemo lahko primere tudi iz lastne prakse. V prvi fazi industrializacije, ko smo morali vse napore skoncentrirati na izgradnjo težke industrije in ko je življenjski standard zelo počasni rasel in celo stagniral, je bila tudi produktivnost dela majhna. Kajti delavec ni bil dovolj zainteresiran v tej meri, prav tako pa ne komuna.

Sistem proizvodnje in sistem razdelitve — dve strani enotnega procesa

Danes pa stvari drugače stoje. Večja produktivnost daje delavcu tudi večje dohodke, obenem dobi večje dohodke tudi njegova komuna, podjetje pa večje fonde. To omogoča, da vsi planirajo s svojimi dohodki in da z večjim trudom tudi več dosežejo. V taki situaciji vsak posameznik, vsak delavec lahko planira svoj ekonomski položaj za vrsto let naprej in lahko s svojim delom neposredno vpliva na svoj ekonomski položaj. To se pravi, postaja v vse večji meri gospodar svojega standarda — seveda v okviru splošnih materialnih možnosti naše družbe. Z drugimi besedami, potrebno je izboljševati življenjske pogoje vzporedno z razvojem produktivnosti dela in se tako boriti za stalno rast produktivnosti dela. Seveda pa rast produktivnosti dela ni odvisna samo od delavnosti in sposobnosti posameznega delavca in kolektiva, ampak je odvisna tudi od nivoja tehnike v produkciji, od dobre organizacije dela in poslovanja itd. Zato morata biti tako kolektiv in posameznik kot tudi komuna zainteresirana za stalno modernizacijo tehnike, za racionalizacijo, za stalen napredek podjetja in njegovih proizvodnih kapacitet. To se pravi: sam način razdelitve mora vzpodbujati v tej smeri. Omogočati mora, da bo kolektiv, ki je racionalneje izkoristil fonde, s katerimi razpolaga, sorazmerno pridobil tudi v osebnem dohodku.

Skratka: proizvodnja in razdelitev morata biti dve strani enotnega procesa. Delavec bo imel polni interes za proizvodnjo, če bo vedel, da s tem neposredno vpliva tudi na svoj ekonomski položaj — ne šele jutri, marveč že danes. — Kadarkoli tu ni sklada, nastanejo motnje.

Tudi v tej smeri smo že dosegli resne uspehe. Zlasti zadnji predpisi o razdelitvi dohodkov so pomemben korak naprej. Dali so osnovo, na kateri je treba graditi celoten nadaljnji sistem razdelitve med podjetji in komuno na eni strani in med podjetjem in delavci na drugi strani, da bi se zagotovila samostojna in najracionalnejša uporaba fondov v podjetju in komuni, ki naj postanejo materialna baza delovnih kolektivov in komun za najbolj racionalno uporabo proizvodnih sredstev in s tem tudi za najuspešnejše napore na izboljševanju življenjskih pogojev delovnega človeka. Pa vendar tu smo pravzaprav šele na začetku dela. Zato pa se na področju konkretne razdelitve srečujemo z največ slabosti in z marsikaterimi negativnimi pojavi.

Ko se govori o pomanjkljivosti sistema razdelitve, potem se često ali celo najpogosteje kaže predvsem na federacijo, češ da je zvezni plan z globalno jugoslovansko razdelitvijo določil že tudi vso ostalo razdelitev. V skladu s takim mnenjem naj bi življenjski položaj delovnega človeka bil odvisen tako rekoč izključno od te globalne razdelitve, ki jo določa zvezni plan. Dejansko pa stvari stoje drugače. Seveda je globalna razdelitev v zveznem planu okvir za gibanje celotnega gospodarstva in tudi okvirni plan za osnovno razdelitev v republikah, komunah, podjetjih. Toda znotraj te globalne razdelitve se vrše mnogoštevilni procesi, ki so odvisni od delavskega sveta, od zadruga, od komune, od okraja, od republike. Končni rezultat za vsakega delovnega človeka je odraz tega, kakšno je konkretno gospodarjenje s fondi od vrha do tal, se pravi od federacije pa do gospe-

garskih organizacij in zadruga ali komune. O tej zadevi dobimo najboljše sliko, če poledamo, kako so razdeljeni družbeni fond v našem sistemu. Vzemimo investicije za leto 1957. V tem letu je od skupnih jugoslovanskih investicij* federacija razpolagala s 33,4%, republike z 9,6%, ljudski odbori 26,5%, gospodarske organizacije 12,5%. Tu je še 18% za amortizacijo, kar je končno tudi stvar podjetij. Z drugimi besedami, dve tretjini teh fondov upravljajo podjetja, komune in republika in komaj z eno tretjino upravlja federacija. Razen tega je treba poudariti, da je od vseh sredstev zveznega in-

vesticijskega fonda v 1957. letu dano na osnovi odlokov zveznih organov le 40% kreditov, 60% pa na osnovi zahtev podjetij, komun in republik, seveda v okviru smernic zveznega plana. Skratka, očitno je, da je izredno važno, kako upravljajo s fondi v podjetjih, komunah, republikah.

Podatki, ki sem jih navedel, obenem govore tudi o tem, da je smešno govoriti pri nas o centralizmu, pa naj sovražniki socializma ali kratkovidni frazerji še tako trdovratno besedičijo o tem. Težava ni tukaj, težava je v tem, da je naša kontrola o uporabi fondov preslaba.

Upravljanje z družbenimi fondi

Fraksa je pokazala, da smo prav storili, ko smo fonde decentralizirali in s tem dali večjo možnost za razmah socialistične gospodarske iniciative in skladnega razvoja vseh gospodarskih področij. Ogromna večina fondov se v resnici pravilno in koristno troši. Res pa je tudi, da v našem sistemu še ni vzpostavljena dovolj učinkovita družbena kontrola tako od spodaj kakor od zgoraj nad uporabo in usmerjanjem teh fondov. Od tod pojave birokratske samovolje pa tudi drugih negativnih pojavov, vse do pojavov posebnega izrabljanja, kar je n. pr. prišlo do izraza ob nepravilni uporabi premijskih fondov. Ti pojavi sicer niso nekak splošni proces, toda če jih ne bi takoj v začetku odpravili, bi mogli postati resnejši faktor deformiranja socialističnih odnosov.

Samoupravljanje ima svoje pravice, ima svojo materialno bazo, zahteva pa tudi polno odgovornost nosilcev tega samoupravljanja, odgovornost pred delovnimi ljudmi in pred celotno družbeno skupnostjo. Prav zaradi tega je potrebno, da se okrepi družbena kontrola nad uporabo fondov, tako kontrola od zgora kot kontrola od spodaj, predvsem pa kontrola delovnih ljudi.

Razen tega pa so ti pojavi tudi posledica nezadostne pomoči odgovornih višjih družbenih organov nižjim. Vedno smo ponavljali: ni

dovolj samo dati pravico na samoupravljanje in na določene materialne fonde. Treba je tudi pomagati, učiti ljudi, kazati jim smer, opominjati jih, kritizirati itd. — pa tudi politično in celo administrativno intervenirati — če hočemo, da bo naš demokratični samoupravni mehanizem postopno postal mojster svojih nalog.

Prav tu pa so naši družbeni in politični organi marsikdaj preveč počasni in dopuščaj, da se napake brez odpora ponavljajo, s tem pa tudi legalizirajo.

Navedel sem samo stanje v investicijskih fondih. Za proračunska sredstva pa leži odgovornost v še večji meri predvsem na komunah, okrajih in republikah, kajti zvezni budget je izvzemši vojsko, zelo majhen.

Če vzamemo poleg investicijskih fondov še proračunska sredstva, potem pride do zaključka, da je svojih 75% skupnih sredstev v upravljanju podjetij, komun, okrajev in republik. Iz tega si vsakdo od vas sam lahko napravi sliko o tem, prvič, v koliki meri lahko delovni ljudje neposredno vplivajo na uporabo materialnih sredstev, in drugih, kako važno je, da se vsepovsod dobro in koristno gospodari s temi sredstvi.

Delitev skupnih razpoložljivih sredstev in življenjski standard

Včasih se slišijo pripombe, da bi bilo treba že v zveznih globalnih razdelitvah predvideti višji življenjski standard. Prvič, vsi veste, da stvar ni samo v denarju in v količinah potrošnega blaga. Drugič pa, rad bi dal še par števil, da bi videli, kako je zvezno globalno razdelitvijo in da vidimo, ali obstoje v taki zvezni globalni razdelitvi rezerve za večjo življenjsko raven ali ne. Vzel bom leto 1958 v primerjavi z letom 1957.

Skupnih razpoložljivih sredstev, ki jih letos lahko uporabimo za vse potrebe v

Jugoslaviji, imamo 4.283 milijard dinarjev, Lansko leto smo imeli 3.944 milijard dinarjev, to se pravi, da je letos skoro za 10% več. Od tega je treba dati 2.194 milijard, se pravi več kot polovico, za surovine, za materiale v proizvodnji, ker industrija ne more delati, če nima surovin in drugih sredstev dela za proizvodnjo. Tu se ne da nič zmanjšati. Za skupne gospodarske investicije predvidevamo 567 milijard. To je v primerjavi z lanskim letom, ko smo imeli 553 milijard za 3% več. Te investicije so tako daleč omejene, da bi vsak poizkus, da se še vnaprej bistveno zmanjšujejo, pomenil, da kratkoma danes pojemo jutrišnji kos kruha.

* Na osnovi letnega poročila Narodne banke FLRJ.

Za osebno potrošnjo dajemo letos 1.039 milijard. Lani smo dali 962 milijardi, to se pravi, da so se ta sredstva povečala 9%. V tem pogledu je veliko večji skok v sredstvih za osebno potrošnjo, kakor pa v investicijah.

Za družbeni standard (zdravstvo, prosveta itd.) dajemo 174 milijarde, lansko leto smo dali 170 milijard, napredek je za 3%. Družbeni standard zaostaja več, kot bi bilo prav, toda ker je danes pri nas vsekakor centralno vprašanje osebni življenjski standard, smo se za nekaj časa morali orientirati v tej smeri.

Dajatve za državne organe in narodno obrambo so se dvignile od 208 milijard na 211 milijard oziroma za 2%, kar pomeni, da komaj-pokrivamo njihove naloge. Proračun narodne obrambe že nekaj let stoji na istem nivoju izdatkov, kljub nekaj povečanju nacionalnega dohodka, tako da pravzaprav odstotek izdatkov, ki jih dajemo za vojsko, ne prestopa. Večje zmanjševanje vojnega budžeta pa je danes nemogoče. V nasprotnem Jugoslavija v današnjem svetu ne bi pomenila tega, kar pomeni. Če bi šli dalje v omejevanju vojnega budžeta, bi spravili v nevarnost našo neodvisnost in našo samostojno mednarodno politiko.

Družbene rezerve so znašale lansko leto 45 milijard, letos bodo narasle na 98 milijard. Prejšnja leta tako rekoč družbenih rezerv nismo imeli. Zato pa smo iz leta v leto imeli velika nihanja v gospodarskem položaju in položaju prebivalstva. Sedaj težimo za tem, da postopoma, iz leta v leto

večamo družbene rezerve do take stopnje, da lahko tudi, če se srečamo z nepredvidenimi težavami, kot so suša, poplave, pomankanje električne energije in prehodni padec proizvodnje, ohranimo splošen stabilen gospodarski nivo. Potemtakem moramo rezerve še povečati, nikakor pa ne zmanjševati.

Če pogledamo te podatke, lahko sami vidite, da so tu bistvene spremembe ne-mogoče. Fond osebne potrošnje znaša v 1957. letu 1.039 milijard, skupne gospodarske investicije 567 milijard. Tudi če bi za 100 milijard zmanjšali investicije, kar je le teoretično, ker si tako udarca po našem gospodarstvu ne moremo niti zamisliti — to bi bil nepomemben dodatek na življenjski standard. Zlasti pa ne bi pomenilo nič, če bi jemali ta sredstva iz družbenih rezerv ali od izdatkov za državne organe, za narodno obrambo, kajti to bi bila le malenkostna sredstva v primerjavi ogromni količini, ki se že daje za standard.

Nekdo bo rekel, da bi lahko občutno povečali življenjski standard, če bi z znatnim zmanjševanjem investicij znatno manj ljudi zaposlili. S tem bi znižali pritisk potrošnikov na obstoječe blagovne fonde. To je že res, toda to bi pomenilo nezaposlenost. Tisti, ki delajo, bi verjetno nekaj bolje živeli na račun tistih, ki bi ostali brez dela. Toda mi smo socialistična država in veste, da na tako politiko ne moremo iti. Zdrav gospodarski in socialni razvoj zahteva, da moramo zaposliti prirastek delovne sile in minimum delovne sile, ki se iz vasi preliva v industrijske centre.

Prekomerne investicije — dodatni pritisk na življenjski standard

Podatki, katere sem navedel, zlasti podatki v zvezi z investicijami, pa govore tudi o nečem drugem. Namreč, vsako povečevanje investicij preko obsega, ki ga določa plan, pa vselej pomeni dodatni pritisk na življenjski standard tistih, ki delajo, pomeni pritegovanje nove delovne sile iz vasi. To pa zahteva povečanje potrošnih fondov. Tako povečanje v našem planu ni predvideno, ker je zaposlitev nove delovne sile preračunana na dano višino investicij.

Zaradi tega se je treba zoperstaviti tendencam, ki so po naših komunah še zelo močne, da se namreč ne glede na splošen položaj v državi forsirajo nove investicije preko tistih, ki so predvidene v planu. V zadnjih letih smo vsako leto imeli po komunah veliko več investicij, kot smo jih planirali, kar je prav gotovo moralo vplivati na življenjski standard ljudi. Prav zato smo v letošnjem planu predvideli neke odločnejše omejitve pri uporabi fondov.

Doslej je bil pritisk komun na življenjski standard v obliki večjih investicij skrit zaradi tega, ker so komune dodatna sredstva jemale direktno iz dobička v podjetjih. Zato delovni ljudje niso videli, iz česa se prav-

zaprav finansirajo te investicije. Sedaj pa je situacija drugačna. Povečane investicije v komuni se lahko vrše samo na račun obremenitve osebne dohodka, to se pravi, da prebivalstvo samo plača za povečane investicije iz svojih osebnih dohodkov ali pa iz svobodnih fondov podjetij. Nisem proti temu, da se napravi tak napor v pogledu investicij, če prebivalci smatrajo, da je to res potrebno in koristno. Toda oni se morajo istočasno zavedati, da to delajo na račun svojih današnjih dohodkov, na račun svojih lastnih sredstev. Včasih je to potrebno in koristno. Tako vložena sredstva bodo privedla do tega, da bo jutri tempo porasta življenjskega standarda hitrejši, kot pa brez take investicije. V vsakem slučaju je potrebno, da se vodilni politični organi v komuni dogovorijo s prebivalstvom, na zborih volivcev, preko referendumov ali v drugi obliki, da prepričajo ljudstvo o potrebi takih programov, ne pa kot včasih, da jih kratko malo postavijo pred gotovo dejstvo, ne da bi ljudi pošteno informirali, za kaj pravzaprav gre. Vsak potizkus avtokratskega ali v ozek krog zaprtega odločanja v LO lahko

rodi samo negativne posledice in poraja birokratizem.

Ko sem govoril o globalni razdelitvi, nisem hotel trdit, da se ne bi mogla kakšna milijarda preorientirati iz enega sektorja v drugega, da ne bi bilo mogoče tu in tam marsikakšne milijarde privarčevati. Toda vse to so stvari, ki naj jih rešuje praktično življenje in ki ne morejo bistveno vplivati na celotni razvoj življenjskega standarda in po-

ložaj delovnih ljudi. Skratka, očitno je, da v globalni razdelitvi ni resnejših rezerv za izboljšanje osebne potrošnje, razen na račun elementarnih interesov zdravega gospodarskega razvoja. To pa bi se v končnem rezultatu spet pokazalo, da gre na račun jutrišnjega življenjskega standarda, če danes pa na račun zmanjšanja zaposlitve in konzerviranja zaostalosti.

Osnovne naloge v borbi za izboljšanje življenjskih pogojev delovnega človeka

Rešitev izboljšanja življenjskih pogojev našega delovnega človeka je treba torej iskati v drugi smeri. V tem oziru mislim, pred nami tri naloge.

Prvič, boriti se je treba za večjo produktivnost dela, za večjo proizvodnjo, za nadaljnji razvoj proizvodjalnih sil, kajti samo tako bomo prišli do večjih količin blaga, ki pride v poštev za razdelitev. Drugič, še bolj je treba razviti in uvrstiti tako ekonomsko politiko in tak ekonomski sistem, ki bo omo-

gočil, da bo vsako povečanje produktivnosti dela in vsako povečanje nacionalnega dohodka nujno v največji mogoči meri direktno vplivalo tudi na povečanje osebnih dohodkov delovnega človeka. Tretjič, še bolj kot doslej je treba poudariti demokratični kontroli delovnih množic konkretno razdelitev na terenu, v podjetjih, v komunah, v odnosih med ljudmi, preko družbene kontrole nad trgovino itd.

Večja produktivnost naj neposredno vpliva tudi na povečanje osebnih dohodkov delovnega človeka

Prvo nalogo, borbo za večjo produktivnost, naš gospodarski sistem že uspešno rešuje. O tem sem že prej govoril. V nadaljnji izgradnji je treba odstraniti še marsikakšne slabosti, ki so se pokazale v dosedanjih praksi, da bi bil napredek še hitrejši. Tu mislim predvsem na ustvarjanje ugodnejših pogojev za razvoj kooperacije, za uspešnejše delo združenj itd. Drugo nalogo, večji delež osebne potrošnje v družbenem produktu, smo začeli ustvarjati že v letu 1957. Iz vsebine letošnjega družbenega plana in vsebine petletnega družbenega plana je razvidno kako je s temi stvarmi letos in kako v petletnem gospodarskem planu.

Glede poslednjega bi navedel le nekaj števil. Vzporedil bom s kakšnim tempom rastejo posamezne oblike potrošnje v naslednjih letih. Če vzamemo, da je akumulacija, se pravi, da se neto gospodarske investicije znašale v razdobju 1952 do 1956 — 22,5%, leta 1956 — 22,1%, leta 1957 — 22,6%, leta 1958 — 20,5% a za leto 1961 predvidevamo 19,1%. To se pravi, da akumulacija postopoma v odstotku pada: To ne pomeni, da tudi v absolutni številki pada, kajti nacionalni dohodek naprestano raste. To pomeni le, da bo nacionalni dohodek šel vedno v manjšem odstotku na investicije. — Kako izgledata osebna potrošnja in družbeni standard skupaj (zdravstvo, prosveta itd.)? V letih 1952 do 1956 je šlo na to dvoje povprečno 62,4% skupnih sredstev, v letu 1957 — 63,3%, za leto 1958 se predvideva 63,4%, za leto 1961 pa 65,3%. To se pravi, da fondi osebne in splošne potrošnje od leta 1956 naprej stalno rastejo. Za državne organe in za narodno obrambo pa

kažejo naslednji tempo v posameznih letih: 15,1 (1952—1956), 13 (1956), 11,6 (1957), 11 (1958), 9,9 (1961). Družbenih rezerv leta 1952—1956 praktično nismo imeli, leta 1957 so znašale 2,5%, 1958 — 5,1% in 1961 se predvideva 5,7%. Torej rastejo tudi družbene rezerve, ki so prav tako faktor stabilnosti.

Ti podatki jasno govorijo, da je naš novi petletni plan orientiran tako, da bomo ob povečani produktivnosti dela in s povečanim nacionalnim dohodkom v bodoče relativno vse manj odvajali za investicije na državne organe in slično in relativno vse več na družbeni standard in rezerve, se pravi za izboljšanje življenjskega položaja delovnih ljudi. V tem smislu naš plan popolnoma jasno izraža cilje politike, ki smo jih formulirali 1956. leta in ki smo jih začeli lansko leto uspešno realizirati.

Nobenega razloga ni, dvomiti v možnost realizacije postavljene naloge, ako za njeno realizacijo zastavijo svoje sile vsi družbeni faktorji od podjetij in komun do federacije. Ako pa povečamo produktivnost dela in večjem obsegu, kakor je predvideno v planu, za kar je zelo mnogo pogojev, se lahko dosežejo večji rezultati tudi na področju življenjskega standarda, kakor pa je predvideno v planu.

Kljub takim ugodnim perspektivam pa se moramo zoperstaviti vsaki prefirani zahtevi, ki gre preko okvirov naših materialnih možnosti.

Vsi veste, da bi to privedlo do nestabilnosti na trgu in deformiralo odnose v razdelitvi. Ovrsto se moramo držati materialnih možnosti — kajti prav to je najhitrejša pot k vse boljšim življenjskim pogojem.

Hotel bi pri tem opozoriti še na en važen problem: na problem zunanjega plačilnega deficita.

On je posledica pogojev, v katerih smo začeli industrializacijo. Zadnja leta stagnira in se ni zmanjšal. Izboljšanja v gospodarstvu so šla na notranje potrebe: na standard in v rezerve. Toda mi ga moramo likvidirati, ker

nas obremenjuje, dela nas odvisne od zunanjih sredstev.

Tudi ta moment nas opozarja, da ne smemo biti preveč lahkomišelní v vprašanih potrošnje, marveč se moramo čvrsto držati plana — in samo če bomo ustvarili več kot predvideva plan, si lahko ustvarimo tudi boljše življenjske pogoje kot jih predvideva plan.

Konkretna razdelitev na terenu naj bo pod demokratično kontrolo delovnih množic

Na tretji nalogi, na vprašanju konkretne razdelitve na terenu pa bi se rad malo dalje zadržal. Upravičeno smo ponosni na delavsko samoupravljanje, na komunalni sistem, na družbeno samoupravljanje sploh, ki postaja bistvo naše socialistične demokracije. Danes zares lahko postavimo vprašanje, kje je še na svetu dežela, kjer bi delovni kolektivi, zadruga, komune in drugi samoupravni organi razpolagali s takimi pravicami in s takimi materialnimi fondy kot pri nas. Ali je na svetu dežela, kjer bi delovni človek, oprt na te pravice in na take fonde in svoboden v svojem delu — lahko v takem obsegu in tako neposredno vplival na svoj lastni ekonomski položaj, kot je to pri nas? Mislim, da take dežele na svetu ni.

Res je, mi smo še vedno stromašna dežela, kar nas omejuje v naših materialnih izdatkih in zato tudi življenje našega delovnega človeka še vedno ni tako kakršnega bi naši delovni ljudje zaslužili. Ampak, prvič, že smo zgradili materialno bazo, ki nam omogoča, da bomo v prihodnjih letih lahko šli neprimerno hitreje naprej kot smo šli doslej, in, drugič, že smo zgradili tako osnovno strukturo našega gospodarskega in političnega sistema, v katerem je delo osvobojeno, proizvajalec pa postaja v njem gospodar svoje lastne usode. On postaja svoj gospodar prav s tem, da je v našem sistemu vse bolj sposoben, da — na

osnovi družbenega plana in plana podjetja in svojega lastnega delovnega napora — lahko planira tudi svojo lastno bodočnost, da lahko vse jasneje predvideva, kakšen bo njegov položaj v prihodnjih letih. In predvsem s tem, da lahko neposredno vpliva na svoj lastni gospodarski položaj, s tem, ko upravlja s fondy, s tovarno, s tem da gospodari v komuni, s tem, da se bori za večjo produktivnost dela itd.

Toda, tovarišice in tovariši — take so splošne pravice in možnosti naših delovnih ljudi, delovnih kolektivov, komun.

Pri tem se moramo vprašati, ali se te pravice in možnosti vselej tudi uresničujejo, ali se pravilno in dovolj koristno uporabljajo in končno, ali se mi kot vodilna socialistična sila v tej državi dovolj vztrajno trudimo in borimo za to, da bi vse te pravice in dolžnosti prešle v popolno zavest delovnih ljudi; da bi se sleherni naš delovni človek zadosti aktiviziral v borbi za najprilnejše izkoriščanje možnosti, fondov in pravic, s katerimi razpolaga.

Preje sem navajal številke, s kakšnimi fondy razpolagajo delavski sveti in zadruga, s kakšnimi komune, republike in federacija. Sami vidite, da je razdelitev teh fondov taka, da je danes težko reči, na katerem družbenem organu leži največja odgovornost.

Razvijati socialistično demokracijo in družbeno odgovornost v vseh družbenih organih

Potemtakem danes ni človeka v Jugoslaviji, ki bi lahko rekel, da ne nosi soodgovornosti za stanje stvari v deželi. Odgovornost nosimo prav vsi od Zvezne skupščine in Zveznega izvršnega sveta, preko občinskega odbornika in člana delavskega sveta — pa do državljan, ki na sestanku volivcev lahko odloča o posameznih stvareh in kontrolira delo družbenih organov v komuni in tovarni. Vsakdo nosi del odgovornosti, del zasluga za uspehe in del krivice za neuspehe. Pri nas ni vladajočih in vladanih, kajti vsi so v položaju, da lahko odločajo, če to žele in hočejo. Zato pa se tudi jaz danes na tem sestanku ne počutim kot edini, ki je ob začetku novega skupščinskega obdobja dolžan dati odgovore o problemih in nalogah, ki stoje pred nami, kajti vsi vi ne le da lahko upravljate,

marveč imate dolžnost, da upravljate z velikimi sredstvi. Vsi vi imate pred seboj nalogo boriti se proti raznim nepravilnostim in za to, da se družbena sredstva, s katerimi razpolagate in ki jih upravljate, res najbolj koristno uporabijo. Zato enako kakor vi meni, prav tako tudi jaz vsakomur od vas lahko postavim ista ali slična vprašanja, kajti vsakdo od vas nosi svoj del odgovornosti.

V tem je pravzaprav ena bistvenih črt socialistične demokracije.

Borba mnenj in svoboda kritike se vselej povezuje s polno odgovornostjo, s polnim prevzemanjem odgovornosti za skupne družbene interese. Zato pa tudi naša praksa že izločuje in bo vse bolj izločevala iz naše srede razne vrste egoistov, ki vidijo samo sebe, zlorabljajo pa družbeno skupnost, prav

tačo kot demagoge, puhloglave frazerje in neodgovorne kritikastre, ki niso osebni ali pa nočejo videti, v čem je interes delovnega človeka.

Za vsakega delovnega človeka, za vsakega svednega socialističnega državljana pa se pereča vprašanja naše skupnosti postavljajo v drugi obliki, v obliki vprašanja, kako naj se lotimo konkretnega reševanja problemov, kako naj se konkretno zoperstavimo negativnim tendencam, ne pa da čakamo, naj to stori nekdo tretji.

Prav v tem pogledu pa pri nas še marsikje skriplje. Često ljudje kritizirajo stvari, ki bi jih lahko sami na licu mesta spremenili. Velikokrat napadajo nekoga tretjega za določene pojave, dejansko pa je rešitev problema v njihovih lastnih rokah.

V podrobnosti našega gospodarskega in političnega sistema in v izvrševanju — zlasti v ljudskih odborih in podjetjih ter v metodah dela ZK, SZDL, sindikatov itd. smo še marsikje slabi. Te slabosti postanejo potem odprtina, skozi katero se prebijajo razne negativne tendence, zlasti birokratizem in razni pojavi samovoljnega egoizma, partikularizma itd., pa celo posamezni primeri zlorabe položaja, kakor tudi drugi pojavi, o katerih govori pismo Izvršnega komiteja ZK Jugoslavije, ki ga vsi poznate. Ne gre pa samo za take vrste slabosti, marveč tudi za to, da so naši samoupravni organi čisto premalo obrnjeni k problemom človeka, k nalogam, o katerih sem preje govoril.

Dolžnost zveznih in republiških organov je, da s planom in globalno razdelitvijo

usmerjajo gospodarsko dejavnost in zagotovo pravilno razdelitev. Vendar se pa potrebno vsklajevanje z vsemi temi faktorji lahko izvrši samo s pomočjo komun in okrajev. V tej smeri bomo morali v prihodnje razvijati naš komunalni sistem, kakor tudi odnose med komunami in med podjetji, odnose med podjetji in ljudmi — in enake pogoje za vse. To je glavno področje njihovega dela v prihodnjih letih. Mi moramo organe družbenega samoupravljanja — zlasti delavske svete in komune — še močneje obrniti k vsakdanjim problemom delovnega človeka. Sele v okviru komune, okraja in podjetja in s pomočjo njihovih fondov, se potem lahko razvije skrb za individualno podjetje in za posameznega delovnega človeka. Z drugimi besedami: ni več vprašanje, kakšne naj bodo pravice, kajti pravice so tu, niti kakšni naj bodo fondi samoupravnih organov, kajti tudi fondi so že tu! danes je glavno vprašanje kako uporabljati te pravice, kako gospodariti s fondi, kako kontrolirati koriščenje fondov, kako vsklajevati odnose in razne interese, kako nuditi najučinkovitejšo pomoč, da bodo v pomoč samoupravnim organom v njihovem delu.

Ni dvoma, da bi bila konkretna razdelitev spodaj lahko boljša; če bi se naši družbeni faktorji orientirali na to. Dejansko se je 1957. leta splošni življenjski standard, kot sem že rekel, izboljšal. Ljudje so v tem letu nakupili in potrošili občutno več dobrin kot pa prejšnja leta. Toda zavoljo slabosti v konkretni razdelitvi niso vsi delovni ljudje tega izboljšanja enako občutili.

Premijski in drugi fondi

Vzemimo samo premijske fondе. Ta fond smo osnovali zaradi tega, ker je bil razpon v plači kvalificiranega in nekvalificiranega delavca pri nas izredno nizek in ni dal dovolj stimulacije za kvalificirano in bolj odgovorno delo. Namen premijskega fonda je bil, da odgovorni ljudje, ki stoje na čelu podjetja, nli pa delajo na odgovornih kvalificiranih delovnih mestih itd., dobe potrebno stimulacijo, če se seveda potrudijo, za večjo produkcijo, za boljše proizvodnjo. Predvidevali smo, da se bodo pojavile težnje izkoriščati te premijske fondе. Zato smo v zveznih predpisih predvideli, da morajo premijske pravilnike sprejemati delavski sveti, potrjevati pa komune. Kljub temu se je zgodilo, da so delavski sveti sprejeli take premijske pravilnike, ki so jih potem delavci kritizirali; da so komune potrdile premijske pravilnike, ki

so bili na splošno kritizirani. Toda kolikor vem, do danes še noben delavski svet ni spremenil obstoječega stanja.

Govorim sicer o premijskih pravilnikih, pa ne mislim samo nanje, marveč na vse pojave nepravilnega razpolaganja s sredstvi. Vse to spada v pristojnost delavskih svetov in komun in vsak delovni človek lahko vpliva na upravljanje s temi stvarmi. Vendar v dosedanji praksi vpliv delavskih množic ni bil vedno zadosten. Zato se postavlja vprašanje, čemu delavski sveti in komune niso bili v položaju spremeniti tega stanja.

Po mojem mnenju sta mogoča tu samo dva vzroka: bodisi zaradi pomanjkanja demokratizma v delavskih svetih, tovarnah, komunah itd., bodisi za to, ker delovni ljudje niso bili informirani, niso bili seznanjeni s stvarmi, ki so jih sprejemali.

Vprašanje trgovine

Očitno je, da se preko takih in podobnih pojavov vrši določena prerazdelitev potrošnih sredstev, v nasprotju s tisto razdelitvijo, ki jo predvideva zvezni plan. V posameznih primerih se ustvarja nepravilna, ekonomska ne-

opravičena neenakost. Čeprav ona ekonomske veliko ne pomeni in čeprav ni resno vplivala na splošno razdelitev, pa vendar veliko pomeni v družbeno-političnem smislu, ker deformira zdrav razvoj socialističnih odnosov,

vzmemirja naše delovne ljudi, ki vedo, da je to v nasprotju z našimi socialističnimi cilji. To pa tem bolj prihaja do izraza v posameznih primerih, kjer so ti pojavi tudi občutnejše vplivali na razdelitev. Ali pa vprašanje trgovine. Veliko kritike leti na našo trgovino. Komune in ljudski odbori so tisti faktor, ki bi lahko tudi na tem področju neprimerno več napravili, kot pa so, ker je trgovina predvsem v njihovi pristojnosti. Ne mislim, da lahko za vse težave v trgovini obsojamo ljudski odbor. Kajti, težave so tudi objektivne prirode. Vendar pa mislim, da bi se marsikje dalo več napraviti, kot pa se je na tem področju napravilo. Tako je v vsej Jugoslaviji bil koncem 1957. leta samo 8% občin imelo svete za trgovino in samo okrog 45% okrajne svete za trgovino. Poleg tega so se ljudski odbori bolj orientirali na to, da so jemali sredstva iz trgovine in ta sredstva izkoriščali za druge potrebe, kot pa da bi vlagali v trgovino in jo načrtno razvijali. Zato je trgovina

zaostala in je nesposobna pokriti ogromne narasle potrebe mest in industrijskih centrov. Le neznamenit odstotek od dobička, ki so ga ljudski odbori potegnili iz trgovine, so v obliki investicij vračali v trgovino. Res imamo tudi nekatere izjeme v tem pogledu. Tako je okraj Ljubljana lani relativno največji odstotek od vseh večjih mest v Jugoslaviji vložil v trgovino. Vendar je tudi Ljubljana začela s tem investiranjem precej pozno — šele lansko leto — in tudi ne v zadostni meri.

Ravno tako se niso pobrigali, da bi trgovina sama več vlagala. Marsikje so se delile trojne in četverne ali še večje plače — v investicije pa je šlo minimalno ali nič. To seveda ne velja za vso trgovino. Večina je pošteno opravljala svoje naloge, toda manjšina ozkogrudnih egoistov je vendarle dala svoj pečat poslovanju v trgovini, tem bolj, ker ni bilo resnega odpora proti takim pojavom, pa tudi komune niso pravočasno intervenirale.

Potrošniški sveti

Potem, vzemimo, vprašanje potrošniških svetov. Že pred nekaj leti se je začelo govoriti o tej instituciji, potem pa je stvar precej utihnula. Kljub temu, da je bilo jasno, da bi potrošniški sveti v tej ali oni obliki lahko močno prispevali k utrditvi trgovine in k ukinitvi raznih nepravilnosti v trgovini, se ljudski odbori in naše politične organizacije niso dovolj orientirale na ta problem. V kolikor pa so se, gre predvsem za diskusije, ki so po mojem mnenju precej jalove: ali naj z ustanovitvijo potrošniških svetov ukinemo delavske svete v trgovini ali ne, ali organizirati nekaj mešanega itd. Po mojem mnenju je v naši trgovini potreba tako po delavskih kot tudi po potrošniških svetih. Treba je samo najti pravilne odnose med njimi in prav razdeliti kompetence. Bistveno za potrošniške svete pa je to, da se jim da prava materialna osnova. Tega vprašanja pa se pravzaprav nihče ni lotil. Lansko leto so v ljubljanskem okraju potegnili iz trgovine 830 milijonov dinarjev. Od tega se je vrnilo precej nazaj, za investicije v trgovini, kar je prav! Če pa bi iz tega dobička en del dobička šel nazaj potrošnikom v obliki ristorna ali česa podobnega, potem bi tudi potrošniški sveti imeli svojo materialno bazo in bi se kaj hitro afirmirali. Ampak tega ni. Če bomo hoteli iz potrošniških svetov narediti samo inspekcijo, kontrolo, potem od tega ne bo nič. Če pa bo potrošnik materialno zainteresiran na upravljanju trgovine, se bo še kako brigal za to, da bo trgovina delala, kot je prav. Del trgovine se bo danes nedvomno vključil v servise stanovanjskih skupnosti. To velja zlasti za vsakodnevno preskrbovanje z živili in potrebščinami, mlekom itd. itd. In to je po mojem mnenju prav in v redu. Toda bilo bi iluzorno misliti, da bi lahko že danes celo trgovino usmerili v servise. Še precej časa bo treba, preden bomo lahko iz trgovine na-

pravili javne službe, splošne javne servise. Danes bi tak poskus lahko privedel samo do administriranja v trgovini, do birokratizma v trgovini, do padanja njene učinkovitosti in do podražitve poslovanja.

Zato je treba začeti spodaj, boriti se za ustvarjanje močnih, z moderno tehniko opremljenih trgovskih centrov in njihove mreže. Istočasno pa tudi ustvarjati servise v stanovanjskih skupnostih, v katere bo vključen del trgovine. Potrebno nam je eno in drugo. Zdi se mi, da bi morali naši ljudski odbori delati v tej smeri in se zavedati, da je borba za boljšo, cenejšo trgovino tudi borba za boljše življenje, da je to tudi borba za višji življenjski standard, v današnjih pogojih pa še celo.

Nedavno je Zvezni izvršni svet sprejel odlok o kontroli in maksimiranju cen. Nekateri zdaj mislijo, da bo v novi situaciji dovolj, če ljudski odbor maksimira cene. Stvar pa ni samo v tem. Če tak odlok nima materialne podlage, bo privedel samo do osiromašenja trga, do pomanjkanja blaga na trgu. Cene lahko z uspehom obvladamo le, če istočasno oskrbimo trg z določenimi količinami blaga. Šele potem se bo taka cena res lahko držala, ne da bi zmanjkalo blaga. Če pa bi uvedli maksimiranje cen in prepustili trgovcem, da sami vodijo politiko oskrbovanja, se bo taka politika hitro skrhalo. Zato mislim, da je zdaj bistveno, da ljudski odbori razvijajo svete za trgovino in da zboljšajo svojo plansko politiko oskrbe. Potem bodo podjetja dejansko lahko postopoma postala instrumenti take politike oskrbe — ne formalno, administrativno, ampak ekonomsko, po svojem bistvu.

Mimogrede bi vas hotel opozoriti še na socialno skrbstvo. Naši stroški za socialno skrbstvo so ogromni. Leta 1956 smo v to svrhu dali 136 milijard dinarjev, leta 1957

198 milijard dinarjev, letos bo pa še več. Za socialno skrbstvo gre 41% budžeta. Če po letih medsebojno vzporedimo izdatke za socialno skrbstvo oziroma socialno zavarovanje bomo videli, da je 1955. leta znašal izdelek v to svrhu čez 28% celotnega plačilnega fonda, leta 1957 pa 26.5%. To se pravi, da trije zaposleni vzdržujejo enega socialno zaščitnega.

Mi smo socialistična dežela in moramo skrbeti za ljudi, hkrati pa se moramo zavedati, da ti izdatki obremenjujejo življenjski standard tistih, ki delajo. Prav je, da imamo moderno socialno zaščito — toda istočasno se moramo boriti proti vsaki njeni zlorabi, kajti

tudi ona bremeni življenjski standard. Boriti se moramo proti parazitizmu, ki ga na tem področju še vedno nismo uspeli likvidirati ter stremeti za vsestranskim varčevanjem na področju socialnega zavarovanja. Tega pa seveda ne morejo storiti samo centralni organi, pač pa se v veliko večji meri lahko v vsaki tovarni izvaja taka kontrola v interesu boljših življenjskih pogojev vsega prebivalstva.

Absolutno sem proti temu, da bi tako varčevanje šlo na račun tistih, ki so potrebni socialne zaščite in ki imajo res pravico do nje, boriti pa se je treba proti tistim, ki zlorabljajo te pravice.

Vloga stanovanjskih skupnosti

Omenili bi tudi borbo za uveljavljenje stanovanjskih skupnosti. Komune so tu in tam že nekaj napravile na tem področju, v podjetjih pa imajo marsikje le bore malo smisla za to. V mnogih podjetjih so se z vseh strani omejili in delajo in gradijo le za »svoje«. To je nesmisel. Stvar je namreč v tem, da ljudje stanujejo na različnih mestih. Tako se marsikdaj zgodi, da tisti, ki se ne hranijo v tovarni ali ki ne stanujejo v tovarniškem bloku, pravzaprav plačujejo za tiste, ki se hranijo v tovarniški menzi oziroma stanujejo v tovarniškem bloku. Tudi to je svoje vrste privilegij. Po mojem mnenju bi bilo prav, če bi gospodarske organizacije in ustanove organizirano podprle stanovanjske skupnosti in preko njih pomagale družinam svojih delavcev in uslužbencev. Pod takimi pogoji bi iz stanovanjskih skupnosti lahko hitreje nekaj naredili. Vsi mi želimo dati delovnim ljudem preko stanovanjskih skupnosti gospodarsko podporo in ustvariti družbeno-tehnično bazo za našo socialistično družino, omogočiti preskrbo otrok, postopno iti na široko organizirano prehrano, da bi se v podjetju lahko hranil ne samo tisti, ki je v tovarni zaposlen, ampak tudi ostali člani družine, če jim to odgovarja.

Graditev socialističnih odnosov — zahteva sistematično in trajno delo

V pismu so jasno postavljeni problemi, obeleženi negativni pojavi in določene naloge. Zato se ne bom na tem zaustavljal. Pismo bi zagrešilo svoj cilj, če bi sprožilo samo kratkotrajno kampanjo, potem pa da bi stvari šle zopet po stari poti naprej. Prav tako ni bil namen pisma, da bi odprle neko halčo na ljudi, da bi se začel lov na krivce, neke vrste »lov na čaravnice«. Pismo v prvi vrsti vzpodbuja k borbi proti izvirov negativnih pojavov, poziva na spremembo pogojev, ki omogočajo take pojave in šele na tej osnovi tudi proti onim nepopravljivim birokratom, ki bi ostali gluhi za vse te napore. Ne smemo pozabiti tovariši, da se tudi najbolj pošten človek, kadar pride v določene pogoje, lahko začasno izgubi in na-

pravi težke napake. Včasih zadostuje ena sama beseda, da tak človek spet pride k sebi in da spozna, v čem je stvar.

Skratka, pismo naj bo orientacija za sistematično trajno delo v graditvi odnosov v podjetju, v komuni, na vasi, v samoupravnih organih, v graditvi odnosov med ljudmi sploh. In drugič, diskusija v pismu naj se ne omejuje samo na kritiko ljudi, marveč naj bo predvsem vzpodbuda za praktično menjanje stvari, za praktično reševanje problemov.

V tej smeri, se mi zdi, da so važne klasične naslednje naloge. Prvič, okrepiji je treba demokratizem v naših gospodarskih organizacijah in komunah, čeprav je res, da v va-
lički večini tovarni in komunah vpliv delovnih

množic že dominira. Imamo pa tudi že primere, kjer se je uveljavil avtokratizem in birokratska samovolja, kjer posamezne skupine ljudi smatrajo, da lahko upravljajo namesto celotnega delovnega kolektiva. Prav v taki atmosferi nastajajo negativni pojavi, o katerih govori pismo. Zato se je treba boriti za večji demokratizem v podjetjih, boriti se je treba zato, da bi zdrava socialistična kritika res prišla do izraza.

Drugič, demokratizma pa se ne dá uvrstiti samo s formalno pravico, da vsak lahko govori, kar hoče. Sami dobro veste, da se vedno lahko najdejo neodgovorni kritikastri in demagoški modrijani, ki jim je stvarni interes socializma lanski sneg, pač pa skrivajo za tem lastne ambicije ali egoistične cilje. Taki elementi sejejo nered in nejasnost in najraje postanejo nosilci raznih tendenc egoističnega individualizma in partikularizma in podobno. Če se delovni ljudje najdejo v precepu med takimi neodgovornimi kritikastri in birokrati, se jim šestokrat ni lahko znajti.

Naloge sindikatov

Vzemimo, kaj vse tu lahko naredijo sindikati. Toda oni ne smejo biti usmerjeni samo k vprašanju zakonodaje, zaščite v delovnih odnosih in podobnim vprašanjem — marveč vse bolj tudi k praktičnemu reševanju tistih družbeno-političnih vprašanj, ki so bistvena za zdrav razvoj socialističnih odnosov in k pomoči delovnemu človeku v vseh njegovih vsakdanjih potrebah. Zato se morajo sindikati v večji meri usmeriti h komuni, s težnjo, da ona v največji mogoči meri prispeva k izboljšanju življenjskih pogojev; k organizaciji preskrbe prebivalstva k potrošniškim svetom; k problemom organizacije servisov preko stanovanjskih skupnosti ali na drug način. Dalje, oni se morajo v večji meri usmeriti kot faktor vsklajevanja odnosov znotraj gospodarskih panog in med panogami; k pravilni uporabi fondov; biti morajo vsakdanji informator delovnega človeka o splošnem ekonomskem stanju in o njegovih lastnih možnostih in perspektivah.

Neinformiran človek ne more upravljati. Mi moramo doseči, da bo določeno število

Zato pa jim je treba dati pomoč. Tu pa je velika slabost v našem dosedanem delu. Marsikdaj so se posamezni ljudje poštene boriili proti nepravilnostim, toda niso dobili poštene podpore v sindikatih in političnih organizacijah. Nasprotno, velikokrat so za to doživeli krivico in razočaranje. Marsikdaj ljudje v podjetju ali komuni vidijo probleme, vedo, kaj bi bilo treba storiti, toda sami se počutijo preslabi, da bi spremenili to ali ono stvar. Potrebno je, da dobe kvalificirano podporo v poklicnih in drugih organizacijah, v občini, okraju, republiki. Potrebno je, da zlasti sindikati postanejo krepka hrbtnica in opora za tako demokratično urejanje odnosov med ljudmi. Vsak pošten človek mora v našem sistemu dobiti oporo in mora imeti pravico, da se njegova pritožba preišče in njegova zahteva pretrese, ne samo zaradi njega samega, temveč zato, ker je to potrebno zaradi družbenih interesov, ker je to pot, po kateri bomo najhitreje prišli do izvorov raznih nepravilnosti.

bistvenih pokazateljev gospodarskega stanja, ne samo v podjetju, marveč tudi v državi kot celoti, v republikah in komunah, redno dostopno prav vsakemu delovnemu človeku. Pomanjkanje take informacije je marsikdaj vzrok raznih partikularističnih tendenc.

Seveda, sindikati teh nalog ne bodo zmogli, če tudi organizacije ZK in SZDL ne bodo usmerjene na iste naloge.

To je tudi edina prava pot vzgoje za socialistično demokracijo, ki jo lahko nosi samo svoboden človek z globoko razvitim občutkom odgovornosti za druge, za skupnost za socializem. Negacija socialistične demokracije je tako avtokratski samovoljnež in birokrat kakor egoist in puhloglavi frazer in demagog.

Našo socialistično demokracijo lahko nosi samo svoboden človek z globoko razvitim občutkom za odgovornost pred družbo. Destruktivno kritiko je kaj lahko ločiti od pravilne socialistične kritike, ker prava socialistična kritika vedno pomaga najti boljšo pot.

Razvijati družbeno kontrolo od vrha do tal

Tretja naloga je, okrepiti kontrolo in sistem kontrole od spodaj in od zgoraj. Govorim o obeh kontrolah zato, ker smatram, da ene brez druge ni. Kontrola od spodaj bi bila marsikje zadušena od raznih avtokratov ali skupinic, če ne bi bilo obenem tudi kontrole in podpore od vrha. Z druge strani, kontrola od vrha bo samo administrativna slepa kontrola; če se ne bo naslanjala na kontrolo spodaj, če se ne bo naslanjala na signale kontrole množice. Mi treba

pozabiti, da brez take objektivne kontrole zakonitosti in planskega reda ni ne pravice državljanov, ne samoupravljanja. Odsotnost take kontrole bi vodila krepitvi lokalnega in podjetniškega birokratizma in s tem k dušitvi demokratičnih pravil delovnega človeka.

Prav pojavi, na katere opozarja pismo CK, govore o tem, da so ponekod posamezni ljudje kratko malo zadušili kritiko od spodaj in onemogočili, da bi se ustvarila

atmosfera, v kateri se lahko slabosti popravljajo. Zato pa krepiti socialistično demokracijo, krepiti samoupravljanje, pomeni krepiti obenem tudi kontrolo nad zakonitostjo, kontrolo nad izvrševanjem družbenih predpisov, planov in praktičnih ukrepov, kontrolo množic in kontrolo državnih in drugih družbenih organov. In obenem s kontrolo krepiti tudi odgovornost vseh in vsakogar za delo, ki ga vrši.

Četrta naloga je tista, o kateri sem že v samem začetku govoril: lotiti se reševanja konkretnih problemov v dograjevanju gospodarskega sistema in sistema socialistične demokracije.

Tu mislim tudi na take naloge, kakor je nadaljnje izpopolnjevanje statutov in poslovnikov v podjetjih in komunah, kjer bi bili jasneje postavljeni vsi notranji odnosi med posameznimi organi in ljudmi, predvsem, pa tudi odgovornosti in obveze vsakega organa in posameznika glede materialnega poslovanja. To so marsikdaj sicer malenkosti, vendar prav take malenkosti mnogo pomenijo, če se jih veliko nabere.

Na koncu bi hotel reči še tole: pri vsem tem je glavno, da vsak najprej pomete pred svojim pragom. Namesto pometanja pred tujim pragom, je treba pogledati predvsem vase, v svojo tovarno, v svojo komuno, v svojo zadrugo, v svojo organizacijo; šele ko bo vsakdo najprej tu stvari postavil, kakor je prav, potem bo imel ne samo moralno pravico, marveč tudi moč, in avtoriteto, prispevati s svojo kritiko tudi k izboljšanju stvari tudi drugod.

Tovarišice in tovariši! Če se bomo na tak praktičen način lotili realizacije pisma in če bo to naša trajna orientacija v graditvi odnosov med ljudmi, potem se ni treba bati, da ne bi postopoma izločili iz naših vrst ostankov birokratizma in vseh tendenc, ki iz njega izvirajo.

Res da to ni lahka naloga. Birokratizem raste iz samih pogojev družbe, iz človeške prirode. To je pojav, s katerim se bomo morali boriti, vse dokler ne bo družba bodočih generacij tako bogata, da bo lahko napisala na svoj prapor — vsakdo po sposobnostih, vsakomur po potrebah. Dokler bo v družbi veljala razdelitev po delu, ki je nujno neenaka, tako doigo bodo tudi prihajale do izraza tendence za okrožanjem na račun drugega itd.

Taki in podobni negativni pojavi predstavljajo torej stalen cilj naše borbe, in ni nobene potrebe, da bi tarnali nad takimi pojavi, nad birokratizmom itd. Rešitev problema je v stalni in odločni konkretni borbi proti vsem takim pojavom in v reševanju konkretnih problemov, ki jih pred nas postavlja življenje. Kar že danes lahko storimo, ni v tem, da definitivno likvidiramo birokratizem in take pojave. Lahko pa storimo, da tak birokratizem nikjer ne bo

postal gospodar. To je predvsem naša naloga. In to je tudi cilj pisma IK.

V zvezi s pismom se, tovariši in tovarišice, pojavljajo tudi razni nepoklicani tolmači doma in v inozemstvu. Domače itak poznate in o njih ne bom govoril. V kapitalističnem svetu se javljajo razni modrijani, ki pravijo, da pismo odkriva in da jugoslovanski komunisti sami priznavajo, da so v Jugoslaviji birokratizem in birokratski privilegiji. Dejansko pa pismo prav nič novega ne odkriva v tem pogledu. Mi namreč že leta vodimo borbo proti takim tendencam. In prav zato, ker že leta vodimo tako borbo, se take tendence pri nas niso mogle učvrstiti in postati gospodar v družbenih odnosih. Medtem ko ti modrijani odkrivajo to, kar ni nič novega, pa ne vidijo, da pismo poziva na pojačanje borbe proti takim pojavom, na zaostroitev borbe proti birokratizmu in proti pojavom kateri ga spremljajo. Nočejo videti, da se je naša socialistična družba že tako okrepila, da dela nove korake naprej v potiskanju elementov birokratizma in krepitvi socialistične demokracije.

Dalje, nekateri trdijo, da je bilo pismo objavljeno pod pritiskom ljudskih množic. Pri nas pa so delovne množice gospodar, zato so njihove težnje v končnem rezultatu zakon, ne pa pritisk. Karakteristično je, da ti modrijani ne vidijo v pismu tistega, kar je bistveno, da namreč v njem prihaja do izraza enotnost ljudskih teženj z vodilnimi socialističnimi silami v naši državi, da je to vzpodbuda in okrepitev tistih naporov, ki so usmerjeni proti pojavom birokratizma. Končno pravijo ti modrijani, da hočejo jugoslovanski komunisti to pismo izkoristiti za to, da bi vzpostavili močnejšo kontrolo in disciplino. Toda ti modrijani nočejo videti, da so ti ukrepi usmerjeni k učvrstitvi socialističnega demokratizma, k jačanju in nadaljnjemu razvoju samoupravljanja, ki učvrstitvi pravice in vloge svobodnega socialističnega državljana Jugoslavije. In končno oni nočejo videti, da je pismo ravno zaradi tega dokaz zrelosti in moči našega družbenega sistema. In še to naj dodam: to pišejo in govore tisti ljudje, ki hkrati branijo kapitalistični sistem in privilegije buržoazije, proti katerim je ves naš birokratizem z vsemi svežimi privilegiji, vzeti mi na kvadrat, pravzaprav samo reven ostanek ostankov. Tako da je ta njihova borba proti našemu birokratizmu popolnoma nepotrebna. Z našim birokratizmom bomo že mi sami obračunali, oni pa najraje bijejo boj s privilegiji svoje buržoazije.

Pa tudi v socialističnih deželah se slišijo glasovi ljudi, zaprtih v ozke dogmatične sheme in v idejni konservatizem, ki tudi delajo svoje posebne zaključke iz pisma. Pravijo: saj smo vam zmeraj govorili, da se ni treba zaletavati v samoupravljanje, da ni treba dajati oblasti in fondov delavskim

svetom in komunam, kajti delavci mislijo samo na višje plače, komune pa samo na svoje materialne zahteve, splošno družbenih interesov ne vidijo niti delavci v tovarnah, niti komune. Od tod pa pride to, kar vi danes kritizirate.

K sreči takih ljudi ni mnogo. Veliko več je v socialističnih deželah tistih, ki pravilno ocenjujejo naše pismo. Oni prvi pa očitno branijo legalizacijo prav tistega birokratizma, proti kateremu se naše pismo bori. Zato seveda ti modrijani niso razumeli, kaj je bistvo tega pisma. Ne vidijo, da pismo ni naperjeno na zoževanje delav-

skega samoupravljanja ali pa na zoževanje funkcij komun in naše družbene samouprave sploh, ampak nasprotno, na učvrstitev tega sistema.

Končno, tovarišice in tovariši, naj v inozemstvu iščejo v pismu kar hočejo, mi vemo, kaj pismo pomeni za nas, za našo nadaljnjo socialistično izgradnjo. Mi vemo, da pismo pomeni nov doprinos razvoju socialističnih odnosov med ljudmi in kot tako je napotilo za slehernega zavestnega graditelja socializma v njegovi vsakodnevni akciji.

Dva dokumenta socialističnega humanizma

Ko stopamo v novo obdobje skupščinskega dela, imamo vsi skupaj od Zvezne ljudske skupščine pa do delavkih svetov in posameznih državljanov kot osnovo našega dela dva dokumenta. Prvič imamo perspektivni petletni plan, ki postavlja materialne osnove za stalno izboljševanje življenjskih pogojev naših delovnih ljudi. Če ga dosežemo — in nobenih razlogov ni, zakaj ga ne bi — bomo ustvarili tudi postavljene naloge za povečanje življenjskega standarda delovnih ljudi. Če ga presežemo — in za to obstoje mnogi pogoji, potem bomo lahko živeli tudi bolje kot smo s planom predvideli. Zato moramo napeti vse sile, da res uspešno realiziramo plan v celoti in ga presežemo.

Drugič pa imamo pismo IK ZKJ, ki je politična osnova naše vsakdanje akcije, za nadaljnji razvoj socialističnih odnosov in demokracije in katerega vsebino bomo kmalu še širše razvili v dokumentih kongresa ZKJ. Čim aktivnejši in konkretnejši bomo v realizaciji tega pisma, tem bolj bo

rasla socialistična zavest našega človeka, tem manj mesta bo med nami za razne nosilce antisocialističnih in antidemokratskih tendenc, tem močnejši bomo kot socialistična družba in kot vodilni socialistični faktor.

Skratka, pred seboj imamo jasno perspektivo, pod seboj pa čvrsta materialna tla, kot rezultat dosedanjih naporov in uspehov. Kot sem že prej rekel, nismo več v fazi idejnega razčiščevanja poti našega socialističnega razvoja. Ta pot je danes že čvrsto trasirana in v praksi potrjena. Sedaj je naša glavna naloga, — če naj nekoliko poenostavim stvar — dograjevanje sistema v njegovih podrobnostih. Potemtakem se je treba še bolj odločno kot doslej lotiti praktičnega reševanja konkretnih problemov, praktične akcije proti nesocialističnim tendencam in imeti pri tem vedno pred očmi: skrb za neposredni interes delovnega človeka in skrb za interese vsega delovnega ljudstva, to se pravi cele socialistične skupnosti.